

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANIEL BRUUN

MED RUSSENE
I MANTSCHURIET

ERINDRINGER OG OTEGNESEER

KØBENHAVN

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK FORLAG

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1905

SÆRTRYK AF
MILITÆRT TIDSSKRIFT

Indledning.

Allerede i Januar Maaned 1904, da det tegnede til Krig mellem Rusland og Japan, foretog jeg de forberedende Skridt for at opnaa Tilladelse til som Krigskorrespondent for «Berlingske Tidende» at følge den russiske Armé i Mantshuriet under det forestaaende Felttog; men først 3½ Maaned efter blev det mig muligt at iværksætte min Plan. Der var nemlig adskillige Vanskeligheder, som først skulde overvindes. Jeg ønskede bl. a. at blive betragtet som Officer, saaledes at jeg bar min danske Uniform. Dette Forhold blev til Slutning ordnet paa en for mig gunstig Maade, takket være den høje Protektion, som blev mig tildelt og den Velvillie, som vort Krigs- og Udenrigsministerium viste mig.

Hans Majestæt Kongen modtog mig i Audiens forinden min Afrejse, og den 2den Maj gik jeg over Stockholm til St. Petersborg, hvor Hendes Majestæt Kejserinde Dagmar ligeledes modtog mig i Audiens paa Gatschina.

I Petersborg maatte jeg iøvrigt blive til den 22. Maj for at faa alt ordnet paa behørig Maade.

Under dette mit Ophold overværede jeg den 11te Maj den store glimrende Revue, som Kejseren holdt over Gardekorpsene paa Marsmarken, ligesom jeg adskillige Gange havde Lejlighed til at iagttage bortdragne Soldaters Afsked og deres sidste Andagt i Kirkerne forinden Afrejsen til Krigskuepladsen.

Jeg mindes, blandt mange andre, et Tilfælde, som gjorde særligt Indtryk paa mig: En Dag besøgte jeg det lille Hus, i hvilket Peter den Store boede den første Tid under Byens Anlæg. Et af de smaa Værelser er indrettet til Kapel, og der læstes just en Messe. I og udenfor var der propfuldt af Mennesker, mest Soldater og Underofficerer med deres Fa-

milier. I det Frie, ved Indgangen til Huset, var opstillet en stor Skaal med indviet Vand, og der hængte Bægre ved Siden, hvormed Folk kunde drikke af det lægende Vand. Jeg havde lagt Mærke til en Underofficer med Kone og Barn, hvilke under Messen inde havde holdt sig tæt trykkede op ad hinanden i dyb Andagt. Jeg saa Faderen og Moderen kysse Helgenbilledet og derpaa holde Sønnen, — der saa sygelig ud — frem, for at han kunde gøre det samme.

Da de kom udenfor, vandrede de hen til Vievandskarret. Sent glemmer jeg det andagtsfulde Udtryk, hvormed Faderen, der holdt Sønnen frem foran sig, korsede sig og denne, forinden han tog et Bæger, fyldte det, gav Sønnen at drikke og siden selv drak. Han skulde nu i Krig — afgaa samme Aften. Derfor bad han for sig og sin syge Søn, — og Hustruen delte synlig hans vemodige Stemning. —

Efter en Afskedsaudiens hos Kejserinde Dagmar, hvis Velvilje jeg kan takke for den gode Modtagelse, jeg senere fik hos Overgeneralen i Østen, rejste jeg den 22. Maj om Aftenen fra St. Petersborg, benyttede næste Dags Ophold i Moskva bl. a. til at hilse paa vor bekendte Konsul, Statsraad Thor Lange, ligesom jeg selvfølgelig søgte at faa et Glimt at se af den interessante By.

Det var om Aftenen, som jeg skulde rejse videre. Jeg havde gjort et Besøg i Kreml og traadte just efter Solnedgang ind i den prægtige Mariekirke, hvor Tsarerne bliver kronede, og hvor Napoleon i 1812 havde sine Heste opstaldede, saaledes som den ved Port Arthur nys afdøde Maler Wereschagin har fremstillet det paa et af sine Mesterværker. I Halvmørket glimrede de af Guld, Sølv og kostbare Stene overlæssede Vægge i Lyset fra Kerter og Kandelabre, medens Mørket ellers rugede oppe under de høje Kupler og mellem Søjlerne. En stor Skare bortdragende Krigere var søgte herind, forinden de skulde afgaa til Krigsskuepladsen. De stod og hørte Messen. Da lukkedes Dørene til det Helligste bag Alteret paa Klem, og en dæmpet Sang lod sig høre. Lidt efter aabnedes Dørene helt, og Biskoppen med en Del Præster traadte frem, idet Røgelsekarrene svingedes, og Røgen steg op i Hvælvingerne. Skaren kastede sig næsegrus paa Gulvet, medens Sangen bruste vidunderligt smukt, afvekslende med Biskoppens og Præsternes Messen. Alle laa i inderlig Bøn for «det hellige Ruslands» Sejr i Krigen og for Frelse for den Enkelte. — Det var smukt og stemningsfuldt.

Saa gik det videre ad den lange, eneste Forbindelseslinie som forbinder Rusland med Mantschuriet.

I. Med den Transsibiriske Jernbane til Krigsskuepladsen.

Militærforfattere, Korrespondenter og Lægfolk har lige fra Krigens Begyndelse gjort Beregninger over, hvor mange Tropper der daglig, ugentlig eller maanedlig kunde sendes med den sibiriske Bane til Krigsskuepladsen, for derefter at fastslaa den russiske Hærs Størrelse til hvert Øjeblik. De fleste, og navnlig i Krigens første Periode, har, saavidt mig bekendt, fablet om langt større Tal, end der i Virkeligheden kunde blive Tale om. At Russerne ikke oplyse dem om, at Beregningerne var gale, turde være vel begrundet. Selv Japanerne lod sig i Begyndelsen skuffe, navnlig efter at ellers vel underrettede tyske militære Tidsskrifter havde nævnt svimlende Tal, ja en japansk Militærattaché indberettede, efter Sigende, paa Basis heraf, at den russiske Armé i Mantschuriet var dobbelt saa stor, som den i Virkeligheden var.

Sandheden er imidlertid, saa vidt jeg har kunnet erfare, at Russerne, forinden Banen rundt Bajkalsøen blev aabnet, gennemsnitlig kun har kunnet sende c. 1000 Mand om Dagen til Østasien, stundom lidt mere, stundom lidt mindre. Dette forklarer den ringe Styrke, General Kuropatkin har haft til sin Raadighed i Krigens første Afsnit.

Hvem skulde iøvrigt have troet, at man midt under Krigen paa den eneste Kommunikationslinie til Krigsskuepladsen kunde have det saa overordentlig komfortabelt, som det virkelig var Tilfældet.

Det internationale Sovevogn-Selskabs Vogne løb vedblivende lige til Irkutsk, og man havde det i «Le Transsibirien Expres» akkurat lige saa godt som i Kontinentets andre Eksprestog. Man sov i en fortrinlig Seng, spiste sine Maaltider i Restaurationsvognen, hvor man gjorde Bekendtskaber, snakkede og røg. Naar Toget holdt ved de større Stationer, sprang man ud og ilede frem og tilbage paa Perronen for at faa lidt Bevægelse. Den var tilstrækkelig til at vedligeholde Velbefindendet. — — — Saadan gaar det over Ruslands Sletter, hvor Landsbyerne ligger spredte med store Afstande, hvor man ser Hyrderne vogte Hjordene og enkelte Folk pløje i Foraarsvejret.

Videre gaar det over Uralbjærgene med Skove af Birk og Naaletræ ned paa Sibiriens endeløse flade Sletter,

hvor Birken gror i Mængde, og hvor af og til en Rytter, en Vogn eller en lille Karavane viser sig; men i det Hele og store gør Sibirien et øde Indtryk paa Grund af sin meget spredte Bebyggelse, og fordi Strækningerne nærmest Banen for en stor Del først senere vil blive udlagte til Bebyggelse.

Vi suser hen over Stepperne, hvor vi langt borte ser Røgen stige op fra Teltpladserne. Stundom øjner vi en Kirgis ridende paa sin lille, men udmærkede Hest — en enkelt Gang endog paa en Okse, ligesom Kameler fra sydlige Egne ogsaa viser sig.

Byerne ved Banen frembyder mere Liv. Her træffer vi af og til Danske, der alle er veltilfredse og tjener gode Penge, mest ved Smørhandelen:

Vort Tog glider frem, ikke med nogen overvættets stor Fart, men dog forbi alle Militærtogene, som kører langsommere og som maa holde paa Stationerne, for at vi kan komme forbi; man faar derved god Lejlighed til at gøre sig bekendt med, hvilke Styrker der ere undervejs.

Overalt maa man beundre den Ro og Orden, der hersker paa den sibiriske Bane. Paa hele Strækningen bliver alle Broer, baade de store, prægtige over Sibiriens mægtige Floder og de mindre, bevogtede Dag og Nat, og det tillades ingen under Passagen af disse at bøje sig ud af Vinduerne, som maa være lukkede. Denne Forholdsregel er truffet for at forhindre, at Nogen skal kaste eksploderende Stoffer ud, der kunde ødelægge dem. Dag og Nat staar Posterne parate med skarptlade Geværer for at give Ild, om Forbudet overtrædes.

Som Regel medfører de tilbagegaaende Tog ikke meget, hverken af Personer eller Gods. Af og til er der dog saarede med, ligesom den civile Trafik til og fra Irkutsk gaar saa temmelig uforstyrret.

En Gang møder vi Saarede fra Port Arthur og iblandt dem Matroser med Georgskorset paa Brystet. De ser ret lidende ud.

En anden Gang træffer vi nogle Jerbanevogne med Fanger paa Vej mod Øst. Bag de tilgitrede og med Birkekviste smykkede Vinduer stirrer unge, sørgmodige Ansigter paa os. Det er, siger man, politiske Forbrydere (Studenter?) der nu skal arbejde paa Vejanlæg o. l. i det fjerne Østen, for derved maaske efterhaanden at opnaa Friheden igen. Vi giver dem med Vogternes Tilladelse Cigaretter.

Det stadige Samtaleemne undervejs er selvfølgelig Begivenhederne paa Krigsskuepladsen. Ved Stationerne faar vi

de sidste Telegrammer, der ivrigt diskuteres i Ryge- og Spisesalonen.

Det lakker ad Aften. Toget løber ind paa en Station, og som sædvanlig strømmer vi ud af Vognene for at faa lidt Motion op og ned ad Perronen. Der er pakkende fuldt af Kosakker, Hoved ved Hoved. Fra den tætte Klynge lyder Sang med rørende Tonefald. Forunderligt at høre disse skønne milde Folkesange fra de skæggede krigerske Ansigter.

Saasnaart den ene Sang er til Ende, holder man inde et Øjeblik, saa ser man en Haand blive rakt i Vejret, og i samme Nu bruser en ny Sang atter ud over Sletten i den stille Aften.

Det er om Rusland, Tsaren, Kærlighed og Krig, det drejer sig.

Vi staar stille og lytter til, betagne af Stemningen, drømmende os som disse Krigere langt bort til fjerne Steder, hvor Kvinder sysler og Børn leger, hvor Skoven genlyder af Vilddyrenes Skrig og Sletten af Hestehovenes Trampen, naar i susende Fart en Rytterskare hvirvler Støvet op — derude, hvor Horisonten ingen Grænser har, hvor Livet er frit og ubundent.

Sangen hører op. Skaren spreder sig lidt, og som ved et Trylleslag veksler Situationen. De blide Stemninger er vejrede bort. Latter og Raab lader sig høre. En Kosak med en enorm Harmonika kommer springende fra Jernbanevognen, hvor Hestene staar og tramper.

Et Par Mænd træder frem af Skaren, og til Harmonikaens muntre Toner danser først den ene frem, trippende, vridende Benene og Kroppen frem og tilbage, indtil han pludselig ved et behændigt Spring, en Bøjning paa det ene Ben helt ned til Jorden slutter af — saa begynder den anden; vildt og utæmmet i pilsnare, vuggende Bevægelser danser han frem mod den første med Øjnene stift hæftede paa denne. Denne Dans er en Blanding af engelsk Reel og Kankan.

De første dansende forsvinder i Mængden, andre træder frem, medens muntre Ansigter stirrer paa de optrædende, og medens Støj og Latter lyder rundt om.

Et Hornsignal skingrer, Skarerne opløses og forsvinder i Vognene for atter at fare frem et langt Stykke, inden der paany bliver gjort Holdt, og inden man paany kan muntre Lunges og Stemmer.

Ogsaa for vort Vedkommende lyder Signalet til Afgang, og saa gaar det fremad mod Øst, medens Mørket indtræder

og sænker sig over Sletten og Birke- og Naaletræsskovene, hvor hist og her et Baal glimter fra Kirgisernes Lejrpladser.

Med hele deres krigerske Organisation i Fredstid og deres Liv paa Stepperne er Kosakkerne fødte Krigere. De glæder sig til Krigen. Hjemme paa Gaardene i Kosaklandsbyerne bliver som Regel, foruden Kvinder og Børn, kun en af Sønerne for at styre Gaarden; men Lysten til at komme afsted er saa stor, at man har Eksempler paa, at selv disse Familieforsørgere, der, ifølge Lovene, er fritagne for Militærtjeneste, vil med. En af dem, vi undervejs traf paa, havde saaledes betalt 3000 Rubler for at formaa en anden til at blive hjemme og passe Gaarden i hans Sted.

Kosakkerne er som Regel velhavende Folk. De besidder udstrakte Landstrækninger, hvor man ser deres Landsbyer spredte. Her kan ingen fremmed købe Jord. Hvis en saadan vil slaa sig ned mellem Kosakkerne, maa han leje Jord af dem. Indtægterne herfor gaar i Distriktets Fælleskasse.

Hver Mand maa selv sørge for sin Hest. Deres Udrustning og Vaaben har de hjemme paa Gaardene, saa at de altid ere parate til Opbrud. Deres Æresfølelse som Krigere er stor; men deres øvrige Vandel er vist ikke meget forskellig fra Landsknegtenes i gamle Dage.

Regiment paa Regiment afgaar til Krigsskuepladsen under Jubel og Haab om Bytte, Ære og ubundet Krigerliv. Mange af deres Officerer og Underofficerer er prøvede gamle Krigere med Hæderstegn bl. a. fra Krigen mod Tyrkerne.

Passagererne i vort Tog bestaar af Officerer og nylig udskrevne civile Læger, der skal til Krigsskuepladsen for at gøre Tjeneste som Reservelæger. Læger er i Fredstid ikke værnepligtige; men i Krigstid kan de indkaldes. Dette er sket i stort Antal i Anledning af Krigen i Østen. Selvfølgelig er det til stor Ulempe for de fleste, som nu maa opgive Praksis og efterlade Hustru og Børn. Som Passagerer medfølger ogsaa en hel Del Personer, der er knyttede til «Det røde Kors», saaledes adskillige Damer, der skal gøre Tjeneste som Sygeplejersker, deriblandt enkelte Officersfruer, endvidere en Fyrst Scherbato ff, der skal bestyre et af de 5 Distrikter, som «det røde Kors» har oprettet paa og bag ved Krigsskuepladsen.

Han er en høj statelig Mand, der med Selvfølelse afleder sin Herkomst fra Normannen Rurik; dertil er han en vældig Bjørnejæger for Herren og en rig Mand. Han ledsages af sin Hustru og endnu en Dame, hvis Mand staar i Spidsen for et andet af det røde Kors' Distrikter.

Fra Sletterne kommer vi endelig ind i et bølgeformet, skovrigt Terræn i Nærheden af Krasnojarsk. Endnu et Par Dage, og vi naar den prægtigt beliggende store By Irkutsk, hvor de fleste af vore Rejsefæller bliver for at hvile sig en Dag, og hvor Eksprestoget standser. Jeg gaar dog straks videre med et Militærtog efter et kort Ophold.

Paa et Par Timer naar vi Stationen Bajkal, hvorfra Isbryderne fører Tropper og Rejsende over Bajkalsøen i nogle faa Timer. Ved Stationen er der en Mængde Militærpersoner og Personale af det røde Kors o. s. v., hvilke alle skal videre. Der er kvælende hedt.

En Fodfolksstyrke er under Indladning, og snart afgaar den ene Isbryder med dem. Nogle Timer efter er det vor Tur til at afgaa med den anden Isbryder. Den lægger ud fra Broen og glider hen over det dybe, klare Vand, der for ikke længe siden var dækket af Is, over hvilken Tropperne drog, over mod de blaa endnu snedækte Fjælde, som vi skimter paa den modsatte Bred.

Stuvende fuldt er der ombord, men vi finder dog en Plads ved det veldækkede Bord i Spisesalonen, gennem hvis Vinduer vi nyder det smukke Skue af de høje Bjerge, der krandses Søen. Ved deres Fod ligger hist og her en Landsby.

Formentlig for sidste Gang paa vor Vej til Krigsskuepladsen nyder vi endnu Civilisationens Goder i Form af en glimrende Diner med udsøgte Vine, saa gaar vi ud paa Dækket for at se paa Kysterne. Et koldt Pust slaar os i Møde, og vi maa tage Kapperne paa.

Enkelte Istykker skurer hen ad Skibssiden. Jeg kender saa godt denne Lyd fra andre Egne. Ser man fremefter, øjner man en hvid Stribe hen over Vandfladen — det er Isen — og bag den høje blaanende Bjerge med Sne paa Toppene.

Var jeg pludselig bleven hensat til dette Sted, og nogen havde spurgt mig, hvor jeg mente at befinde mig, vilde jeg uden Vaklen have gættet paa Grønlands Kyst.

Snart er vi inde mellem store, løsrevne Flager af Is, gennem hvilke Damperen rask skærer fremad. Vi spejder forgæves efter de sorte Pletter paa Isen — Sælerne — som plejer at høre hjemme der; som bekendt har Bajkalsøen ogsaa sine Sæler, tiltrods for, at det er en Ferskvandsindsø.

Den sidste halve Time staar vi gennem tæt pakket Is, til vi nærmer os Anløbstedet Myssovaja, hvor der er Vagtposter, Soldater, Jernbanefolk og Jernbanemateriel i Mængde. Som overalt paa den sibiriske Bane er her ud-

mærket Orden; Toget gaar ikke videre før sent paa Aftenen, og der er stuvende fuldt i Kupéerne. Dog faar vi alle Soveplads.

Toget glider hen mellem Transbajkals Bjærgegne, der er bevoksede med Ceder- og Fyrreskove. Om Dagen er det varmt, men naar Solen sænker sig i prægtigt Farveskær bag Fjældene, mærker man Køligheden.

Da staar man ved Vinduet og stirrer ud i Halvmørket paa de prægtige Cedre, der tegner sig mørkt mod den rødlige Himmel, paa Sletterne, der dækkes af dybe Skygger, men hvor Baalene fra Burjæternes Lejrpladser eller Vagtposternes Ildsteder glimter ilrødt. Der er langt mellem Stationerne, men Tiden falder ikke besværlig for de Rejsende. Man samler sig i Grupper i Kupéerne, drikker Té, fortæller Historier om Krig og Hjemmet, om Jagt og Heste, og muntre Eventyr. Saa naar man den næste Station, hvor Tékedlen fyldes med kogende Vand fra Samovaren, der altid skal findes paa enhver Station.

Indfødte eller Bønder følger et Stykke med Toget og gaar fra Kupé til Kupé for at sælge Fødevarer. En Gang kommer en Harpespiller op for at spille for os. Det er en Bøhmer, der frister Livet paa ægte Zigeunervis.

En enkelt Gang møder vi Tog med nogle japanske Fanger, ellers er det kun tilbagegaaende tomme Vogne.

En Aften holder vi ved en Station, hvorved der ligger et lille Kapel, hvis Døre staar aabne, og paa hvis Alter og foran hvis Helgenbilleder der brænder talrige Vokslys.

De fleste af vore Krigere — baade de mere astadige, højerestillede Officerer og de unge, lystige Løjtnanter — begiver sig derhen for at forrette deres Andagt. De knæler ned paa Gulvet i Bøn, kysser Helgenbillederne og stiller tændte Vokslys i Kandelabrerne. Naar Andagten er forrettet, forlader de i Stilhed Kapellet, idet de korsor sig — for snart efter, naar Toget bruser videre, at begynde Lystigheden igen. Videre gaar det gennem Transbajkals Skovegne, forbi den smukke By Tschita, saa mod Sydøst ned mod den mantschurske Grænse. Skovene forsvinder og giver Plads for bølgeformede Højsletter, hvor Burjæternes Sommergræsgange findes. Disse Folk ligner i ikke ringe Grad Japanere. Mange af dem gør Tjeneste i Kosakregimenterne, og naar man ser dem i Uniform, skulde man nærmest tro, det var Japanere. Vi ser Hjørde paa Hundreder af Heste — et enkelt Sted 7—800 — græsse under Bevogtning af enkelte Ryttere, derimod faa Køer og Faar. Hestene træder i Stedet for Hornkvæg. Hopperne malkes og

Kødet spises. En Gang nærmer disse Ryttere sig Banen og morer sig med at ride omkap med Toget. Dette er saaledes Tilfældet med en ældre Amazone, der viser sig at være en fortrinlig Rytterske.

Efter fire Dages Rejse fra Irkutsk naaede vi om Natten den 5te Juni Grænsestationen Mantschuria. Først opad Dagen kunde vi fortsætte. Nu mærkede man, at man nærmede sig Krigsskuepladsen. De Rejsende blev stuvede endnu mere sammen end før, og der var kun en eneste 2den Klasses Vogn i Toget, saa de allerfleste maatte rykke ind i 3die Klasse, hvor der var snavset og ubehageligt. Her saas ældre Kosakofficerer med deres Oppassere, enkelte civile Herrer og Damer, der havde faaet Lov til at begive sig til deres Hjem i Vladivostok, Harbin o. s. v. Her var «Duft» af Kinesere, Mad, Tobak o. s. v. og en frygtelig Varme. Hver indrettede sig paa sin Briks som han kunde, fik Tékedlerne frem og krammede Maden ud. Naar vi holdt ved Stationerne, ilede man af Sted for at hente varmt Vand, derfra til den lille Bod, hvor der solgtes lidt Fødevarer, saa handlede man maaske med Kineserne om stegte Høns, Radiser, Æg o. s. v., hvorpaa man atter skyndte sig tilbage til Kupéen for at lave Té og holde Maaltid. Stundom fandtes Restaurationer paa selve Banegaarden, hvor man til rimelige Priser kunde faa varm Mad og Drikkevarer. I det hele taget maa man sige, at langs hele Banen var Priserne paa Levnetsmidler ikke høje, derfor havde den russiske Administration sørget. At vi maatte betale en Flaske Gammel Carlsberg Eksportøl med 1 Rubel, kan ikke forbause.

Rejsen fra Mantschuria til Harbin varede tre Dage. Den gik først over vidtstrakte Sletter, hvor man stundom saa store Klitpartier, men som Regel vidtstrakte Græsflader; saa kom vi over Store Khingan Bjærgene, hvor man passerer en 4 Verst lang Tunnel. Naar man kommer ud af denne, løber Banen to Gange i Buer rundt om en Landsby for at kunne sænkes 20 Meter. Snart er man over de smukke, skovbevoksede Bjærgene, damper atter hen over dyrkede Sletter og passerer Nonifloden paa en prægtig Bro.

Banen er overalt bevogtet, dog ikke af overvåttede store Styrker; men disse har stedse udført deres Arbejde saa godt, at der under hele den forløbne Krigsperiode ikke er sket nævneværdig Molest paa Linien, til Trods for, at der næsten daglig er gjort Forsøg paa at bryde Broer af og sprænge Sporene. De hungusiske Røverbander huserede dengang som nu overalt i Mantschuriet, efter al Sandsynlighed

stedse støttede og opmuntrede af Japanerne, for hvem det jo vilde være af den største Betydning at ødelægge Banelegemet i Ryggen paa Felthæren. Japanske Spejdere og Spioner har stedse og i stort Antal sværmet om Banen for at se deres Snit til at gøre et Kup; hidtil er det, takket være den gode Tjeneste, Bevogtningen har udvist, ikke sket. Dag og Nat patruilleres, især af Ryttere langs Banen og et Stykke ud fra samme, og alt mistænkeligt undersøges. De aarvaagne Kosakpatrouiller ser man overalt i Terrænet. Et Sted har de et Øjeblik gjort Holdt i Skyggen af nogle Træer, et andet ser man dem trave eller galoppere af Sted, en enkelt Gang morer de sig med at lade deres smaa dygtige Heste strække ud om Kap med Toget.

Med korte Mellemrum staar Poster langs Banen som oftest i Ly for den brændende Sols Straaler under Halvtag af Straa, ligesom Mandskabet har opstillet deres smaa lave Telte, der ganske er af samme Art som Franskmændens «tentes-abri», i Nærheden.

Med en Afstand af 2--3 Verst og desuden ved alle Broerne ligger større Kommandoer paa indtil 100 Mand.

Til disse Kommandoer er der bygget Huse, og disse er som Regel omgivne af en Mur med Skydeskaar eller et Brystværn af Sandsække, saaledes at de hver for sig danner et lille Fort, der ofte har taarnlignende, smaa Udbygninger i Hjørnerne, hvorfra Siderne kan flankeres. Tæt ved er i Reglen rejst et højt Stillads, fra hvis Top en Soldat spejder ud over Eggen. Maaske er denne Vagtpost anbragt i et højt Træ. En Baune — der bestaar af en lang Stang omviklet med brændbare Straaafletninger, der let kan antændes naar Signal om Fare skal gives — er ligeledes opstillet i Nærheden. En Flaske med Petroleum hænger paa Baunens Stang for at kunne benyttes ved Antændingen.

Alle Broerne er særlig strengt bevogtede af større Kommandoer. Et Brohoved findes i Reglen ved begge Ender af Broen, hver paa sin Side. Her staar en hurtigskydende Kanon, værnet af Sandsække, ligesom der er Indskæringer og Løbegrave for Fodfolksstyrken, der hurtigt kan kaldes i Stilling paa et Vink fra Posten fra dens Hytte- eller Teltlejr i Nærheden. Adskillige Gange er disse Poster blevne alarmerede om Natten, naar Hunguserne har sneget sig frem for at sprænge Broerne; man har da fyret ud i Mørket med Kanon og Geværer — og stedse har dette været tilstrækkeligt til at holde Fjenden fra Livet.

Det er dog ikke blot om Natten men ogsaa om Dagen,

der maa passes paa. Thi de bugnende Agre af Korn skjuler let en Fjende, der sniger sig frem, og nøje maa man undersøge de Indfødte som nærmer sig, thi Japanerne benytter ofte den kinesiske Dragt som Middel til at naa ubemærket frem. Det er imidlertid ikke saa vanskeligt at skelne en som Kineser forklædt Japaner fra en virkelig. Tager man Hatten af Vedkommende vil man let kunne overbevise sig om, hvorvidt man har en veritabel Kineser for sig eller ikke. Kinesere bærer jo alle Pisk, Japanerne ikke.

Der er kun een Undtagelse fra denne Regel: Lama-præsterne er glatragede. Derfor har adskillige Japanere forklædt sig som saadanne; men de er altid bleven opdagede — i alle Tilfælde er det ikke lykkedes nogen at saare Banelegemet.

Denne Forklædning benyttedes bl. a. af to japanske Officerer, der, kort Tid før vi passerede disse Egne, netop var bleven indfangede. De medbragte Sprængstof til at ødelægge Broer. Officererne førtes til Harbin, hvor de, af særlig Naade, bleve skudt — ellers hænger man den Slags Folk.

De gik iøvrigt Døden koldblodigt i Møde efter at have skrevet Breve til deres Familier, hvilke aandede af Fædrelandskærlighed og Bevidstheden om, at de have gjort deres Pligt. Spioneringstjenesten anses i den japanske Hær som en hæderfuld Gerning — i den russiske Hær er den iøvrigt heller ikke ukendt. — —

Varmen begynder at blive meget slem; men Sommeren er jo ogsaa begyndt, og overalt paa Markerne ser man Kinesere i Færd med Arbejdet.

Landskabet er smukt, men ensformigt. Trægrupper, der ofte skygger for Landsbyerne eller er anbragte omkring Begravelsespladserne, ses spredte rundt om paa Agrene; det hele Landskab minder om aabne Strækninger paa Sjælland og Fyn; dog findes der ingen Markgårde.

Den 8. Juni om Morgenen ankom vi endelig til Harbin efter at have passeret over Sungarifloden paa den store Bro, hvis Brobuer ses viden om.

Harbin er nu — tre til fire Aar efter sit Anlæg — en stor, meget udstrakt By med Masser af europæiske Huse og Forretninger og endnu flere kinesiske do. Der findes en stor Del smukke offentlige Bygninger, mest militære, og flere er under Bygning. Her er flere Banker, Theatre, en Cirkus o. s. v. For Tiden bliver Kasernerne benyttede som Hospitaler.

Den største Del af Byen ligger lavt, og Vandet fra Floden staar undertiden op i Gaderne, hvilke selv i Tørvejr

er saa fulde af Huller, at det er en Lidelse at køre paa dem. Med Tiden vil de dog blive brolagte. En Rejsefælle og jeg tilbragte en Del af Dagen i et malproport Hotel med høje Priser med at søge de militære Autoriteter, der skulde give mig Tilladelse til at rejse videre.

Da jeg efter lange og trange Underhandlinger havde opnaaet, hvad jeg ønskede, rejste jeg om Aftenen videre Syd paa i en ulidelig Varme sammen med en Mængde Officerer, Læger, Personer af det røde Kors m. fl., hvilke alle skulde til Krigsskuepladsen. En Oberstløjtnant, en gammel Kaptajn, der havde meldt sig til Tjeneste paa ny, og jeg slog os sammen i en 3die Klasses Kupé, hvor der var propfuldt af Mennesker, og her levede vi ret gemytligt sammen i de Dage, Rejsen til Mukden varede.

Det Landskab, vi kørte igennem, lignede ganske det, vi nys havde passeret; kun var det frugtbarere, og Landsbyerne laa tættere. Man fik Indtrykket af Velstand.

Vagtposterne blev stærkere i Antal, og Afstandene mellem dem blev mindre. Af og til kom der Patrouiller med mistænkelige Personer som Fanger. En Gang blev en Hungus bragt ind i Toget; han var antruffen ved Banen under Forsøg paa at foretage en Sprængning. At han vilde blive hængt, var der næppe Tvivl om.

Endelig den 10. Juni om Aftenen naaede vi Mukden, hvor Statholderen, Admiral Alexéjeff, for Tiden residerede. Dette var mit første Maal. Jeg havde i ét Træk foretaget de 19 Dages Rejse fra St. Petersborg uden iøvrigt at være nævneværdig anstrengt.

II. I Mukden.

Den gamle mantschuriske store, vidtstrakte By, som er Hovedstaden i Provinsen Tchengking, eller det sydlige Mantschuri, bærer det mantschuriske Navn Mukden, medens Kineserne kalder den Chen-yang. Her residerer den kinesiske Generalguvernør eller Vicekonge, Tsian-Tsiun, af Europæerne som oftest benævnt «Tartargeneralen». At han ikke havde nogen let Opgave, nu da Russerne var Herrer i Landet, er indlysende. Han havde vel endnu den civile Administration i Hænderne; men den russiske Vicekonge «Hans Høj-Eksellence» Admiral Alexéjeff, der f. T. ogsaa havde sit Hovedkvarter i Mukden, var i Virkeligheden den, der ved sine Direktiver styrede Landet, selv om dette skete med den største Hensyntagen til den kinesiske Administra-

tion og Befolkningen. Hvad hjalp det, at «Tartargeneralen» til daglig som Vicekonger havde en langt mere udstrakt Myn- dighed end andre Vicekonger i det kinesiske Rige, nu kunde han dog kun udøve sin Magt i Skyggen af en andens.

Med Sorg saa ikke blot han, men alle de gamle mant- schuriske Familier, — der ogsaa hidtil havde haft ganske særlige Privilegier, som lettede dem Adgangen til at blive Mandariner og faa Magt og Indflydelse — at det Land, over hvilket de tidligere havde hersket næsten enevældigt, nu var i Russernes Vold. Deres Indtægter og Anseelse var f. T. langt ringere end tidligere, thi Russerne behandlede Befolk- ningen godt, holdt streng Mandstugt blandt Tropperne og lod Befolkningen tjene mange Penge ved Leverancer, saa de var i Grunden ret velsete, hvilket jo ikke var til Gunst for Mandarinerne.

Ogsaa det kejserlige Dynasti i Peking havde særlig Grund til med Sorg at se Mukden i Russernes Vold, thi Dynastiets Vugge fandtes her, og naar man kender Kinesernes Ærefrygt for Forfædrenes Minde og den Kultus, de driver dermed, vil man fatte, at den Omstændighed, at de gamle prægtige Kejsergrave udenfor Mukden — med deres dejlige Lunde og Alleer af Dyremonumenter, i Læ af hvilke For- fædrene hviler — nu var vanhelliget ved de fremmedes Nær- værelse, maatte bidrage til at forøge Sorgen.

Mukden selv har fuldstændig Karakter af en østerlandsk Hovedstad med en indre og en ydre Mur, monumentale Taarne, Porte, Pagoder osv. Et Palads for «Tartargeneralen» findes ogsaa i Byen og udenfor samme ligger Pagoder og flere Buddhistklostre, hvor de tibetanske Lamaers Lære doceres.

Jernbanestationen ligger et godt Stykke fra Byen, 2—3 Verst, idet man, af Hensyn til Kinesernes Ønske om ikke at profanere selve den gamle næsten hellige By, har ført Banen uden om i en Bue. Ved Stationen findes vel en Del offentlige Smaabygninger, der tidligere for største Delen brugtes til Banefunktionærer, men nu afgav Kvarter for Militæradministrationen, derimod ingen europæiske Privatboliger og kun nogle faa Kineserhytter og Boder, hvor ingen kunde være tjent med at bo. At tage Kvarter i Byen var, paa Grund af Afstanden, temmelig upraktisk, naar Opholdet ikke var af lang Varighed. Ankomne Officerer, Korrespon- denter o. l., der ikke i længere Tid skulde blive paa Stedet, fik derfor foreløbig anvist Kvarter i Jernbanevogne, hvor der vel var kvælende hedt og Masser af Fluor, men hvor der dog var forholdsvis rent. Ogsaa jeg fik Kvarter i et saadant

Tog. For Tiden var der kun én fremmed Militærattache her, nemlig den danske Premierløjtnant i Marinen Tvermoes, med hvem jeg levede nogle fornøjelige Dage, til ogsaa han afgik Syd paa.

Vicekongen Admiral Alexéjeff med sin militære og civile Stab boede selv i en Række Jernbanevogne, hvor flere af Kontorerne ligeledes fandtes. Dette medførte selvfølgelig den Fordel, at han i en Fart kunde forandre Standplads, om det skulde blive nødvendigt. Admirals Tog holdt paa et Spor, der var ført hen i Nærheden af Husklyngerne, blandt hvilke en Villa afgav officiel Bolig for ham selv. Foran den var anlagt en lille Have. Blandt Husene fandtes ogsaa en Officersmesse, udenfor hvilken der næsten daglig blev musiceret. Noget længere borte laa Barakker til Soldaterne. Tropper var der iøvrigt kun faa af i Mukden, ialt kun ét Regiment, noget Artilleri, Ingeniører osv.; men, man befandt sig jo ogsaa bag Overgeneralens Hovedkvarter og Operationsarmeen.

Admirals Vogntog dannede den vigtigste Del af Hovedkvarteret, hvis Omraade var omgivet af stærke Vagtposter, og hvortil Adgangen var strengt kontrolleret, navnlig efter Kl. 7 Aften, da Passagen var forbudt uden skriftlig Tilladelse.

I vor Vaggonrække fandtes ogsaa «Censuren». Denne Institution, der stod direkte under Vicekongen og ikke under Overgeneralen, varetoges af en Oberst Pistitsch og to Subalternofficerer, hvilke havde med alle Krigskorrespondenterne at gøre. Daglig om Eftermiddagen holdt der en Mængde af deres Heste og Køretøjer udenfor dette for mange Korrespondenter saa triste Sted.

Censuren var meget streng, og det blev for største Delen en Umulighed paa det daværende Tidspunkt at hjemsende blot nogenlunde værdifulde Oplysninger.

Foreløbig havde Korrespondenterne, paa nær ganske enkelte, hvilke allerede forlængst var ankomne, ikke opnaaet stort. Først havde de maattet tilbringe en Tid i Harbin, siden i Mukden, for sluttelig i smaa Hold at blive dirigerede i Ljaojang, hvor de foreløbig holdes tilbage uden at faa Lejlighed til at sé noget. Kun nogle russiske Korrespondenter havde faaet Lov at gaa til Fronten. Der var derfor almindelig Misfornøjelse med Forholdene, og enkelte Blade havde allerede kaldt deres Korrespondenter tilbage. De, som blev, haabede paa, at Forholdene med Tiden skulde blive bedre — men Ventetiden var trist.

Vi traf Korrespondenter fra Alverdens Riger og Lande, mest dog Amerikanere og Englændere, der allerede havde bi-

vaanet flere Felttog, og som paa Valpladse i Sydafrika, paa Kuba, Filippinerne og i Sudan havde indhøstet Erfaringer.

Alle var enige om, at intetsteds havde Censuren været saa unødigt streng som her, og intetsteds havde de haft saa ondt ved at opfylde deres besværlige Hverv. De var irriterede og skældte alle ud paa Russerne. Men som de Verdensmænd, de var, havde de snart taget deres Parti. Nogle rejste eller kaldtes som sagt hjem, andre søgte at tage det bedste mulige ud af Situationen og fornøjede sig, som de kunde, ved Ride-toure i Omegnen, Tennis-spil osv.

Blandt Korrespondenterne traf jeg her en ung 21-aarig Englænder, Lord Brooke, der havde tjent som Løjtnant i den engelske Armé i Sydafrika under Krigen, siden været i Macedonien, — der var Maurice Baring, tidligere engelsk Attaché i København. Han talte 7 Sprog, bl. a. dansk. Der var endvidere Amerikaneren Millard («New-York Herald»), der snart efter rejste hjem, J. Hands («Daily Mail»), Douglas-Story («Daily Express»), afsk. Premierløjtnant von Schwarz, Invalid fra Krigen i Kina («Lokal-Anzeiger»), Oberst Gaedicke («Berliner Tageblatt»), A. Graham Simpson («Daily Telegraph»), Franz von Jessen («Nationaltidende») osv., desuden flere russiske Korrespondenter, blandt hvilke en afskediget Oberst Lodichenski, der bar Uniform ligesom jeg. Nogle af Korrespondenterne boede i Byen, i en kinesisk Gæstgivergaard, hvor de havde indrettet sig et hyggeligt Hjem, andre havde lejet sig ind hos Lamapræsterne udenfor Byen, hvor de blev fortrinligt behandlede af de venlige og kloge Præster, atter andre laa i Telte o. s. fr. De fleste havde kinesiske Tjenere og Heste. De Korrespondenter, der ikke bar Uniform, havde alle et rødt Bind om venstre Arm med Bogstaverne «K. B.» (Krigskorrespondent). Denne Legitimationsmaade var praktisk og fritog dem for ved enhver Lejlighed at vise deres Legitimationspapirer frem.

Medens jeg ventede paa Tilladelsen til at gaa til Fronten, benyttede jeg, ligesom mine Kolleger, Lejligheden til at gøre Udflugter til Mukden og Byens nærmeste Omegn, dels til Hest, dels i en saakaldet «Rikschaw», et tohjulet Køretøj, der trækkes af en Kineser, medens en anden skubber bag paa.

Jeg skal dog ikke her nærmere beskrive de mange interessante Ting, jeg saa, men indskrænke mig til at sige, at Mukden, denne fuldt ud kinesiske By, der bebos af Mantschurer og Kinesere, og hvor Livet pulserer broget og rigt «som i selve Peking», — at denne By med sine Masser af Mennesker, lave Huse, Porte, Monumenter, Templer og sine

gamle Mure for mig ligesom tryllede frem Oldtidens brogede og mangeartede Liv, saadan som man tænker sig det i Ninive, Babylon eller andre af Fortidens Storbyer. Det var som om en i Tid fjern Verden pludselig var bleven lyslevende.

I Selskab med russiske Officerer besøgte jeg et kinesisk Teater og de militære Installationer, med Korrespondenterne levede jeg hyggeligt i deres afsides stille Hjem langt fra Stadens Larm, hvor vi talte om Oplevelser i alle Verdens Riger og Lande — og hvor vi ærgrede os over at maatte ligge stille, medens de sloges længere syd paa, eller vi strejfedes gennem Gaderne, besøgte Boder og Værksteder osv., uden nogensinde at blive antastede eller forulempede, skønt der, som sagt, kun laa yderst faa russiske Tropper i selve Byen. Henad Aften gik vi maaske hen til den «russisk-kinesiske Bank», hvor der var indrettet en Tennisbane, og hvor de faa Europæere i Byen søgte hen, naar Solen dalede, for at finde Motion og Oplivelse i hinandens Selskab.

Kineserne var iøvrigt næppe at stole paa, hvilket noksom viste sig under Oprøret for 4 Aar siden, da de bl. a. myrdede den katolske Biskop og flere andre Europæere, hertil kom, at de tidligere omtalte Hungus - Røverbander af forskellig Nationalitet, ofte huserede i Eggen, ligesom de ikke sjældent kom ind i Byen under Forklædning — som man, sikkerlig med Rette, antog i Japanernes Sold.

De russiske Militærautoriteter havde derfor givet de strengeste Ordre om at passe paa overalt — og det maa man lade dem, de passede godt paa.

En Kollega og jeg kom en Dag just spadserende for at bestige en af de gamle forfaldne, mægtige Byporte i Murene om den indre By. Det var ved Solnedgang, og vi havde til Hensigt at kaste Blikket ud over Byen til de fjerne Bjerge. Ved Porten var der en Del Trængsel af Vogne og Fodgængere. To russiske Soldater stod paa Post her med Bajonetten paa Geværet. Den ene standsede pludselig en forbi-passerende Mandarinvogn paa en ret studs Maade, fordi Gardinerne var rullede ned, saa man ikke kunde se, hvem der sad derinde. I et Nu var en af Tjenerne af sin Hest og aabnede, saa Soldaten kunde forvisse sig om, at det virkelig var en af de kinesiske Mandariner. Vognen fortsatte sin Fart, og vi talte om, hvor ubehagelig det maatte være for de høje Herrer i deres eget Land at blive behandlede saaledes, — men vi fik snart Øjet op for, at det var nødvendigt at passe paa.

Imidlertid steg vi op paa Muren og saa herfra Solen

gaa ned i et ildrodt Skær bag de vidtstrakte Sletter og Bjærgene. Halvmørket sænkede sig over Mukdens Tage, og hist og her begyndte man at skimte Lys i Gaarde og paa Gader. Just som vi beredte os til at stige ned, hørte vi Trommeslag, Lyd af Piber og Sang. Det var russiske Soldater, der kom dragende fra Forstaden gennem Porten ned i Byen paa deres Aftenvandring. Paa denne Maade tog de Motion, naar Solen ikke længere stod højt paa Himlen og Varmen var for stærk. De var næsten alle uden Vaaben, kun enkelte bar Geværer. — man kunde jo dog ikke vide, hvad der vilde ske.

Soldaternes Sang skingrede højt, idet de passerede Portaabningen, og Kineserne stod stille og saa til. Da blev der pludselig et voldsomt Spektakel. Vi hørte en Soldat raabe op og saa ham i Løb styrte tilbage mod Porten, idet han forfulgte en Indfødt. Denne faldt om lige i Porten og blev under voldsom Sammenstimlen ført bort, idet Soldaten trak ham i Pisen. Anholderen havde gjort et godt Kup. Det var nemlig en Hungus, som — trods Forbudet — havde Vaaben paa sig. De havde været saa daarligt skjulte, at den forbimarcherende Soldat havde opdaget dem.

Der havde været en Hungus til; men denne undkom, efterladende sin Hest. Under allehaande Forklædninger kommer disse Folk ind til Byen for at speide og røve, men kun sjældent er de saa uforsigtige at løbe i Armene paa Russerne.

Efter denne lille Oplevelse spiste vi til Middag hos Korrespondenterne, hvis Bolig laa i en Sidegade, tæt ved. Da vi havde tilbragt en yderst behagelig Aften i det gæstfri Hjem, hvor kinesiske kulørte Lamper brændte som til Fest, og hvor Kokken havde gjort Underværker og Vinen hjulpet til at forhøje Stemningen, kørte en Kaptajn og jeg tilbage til vore Kvarterer ved Jernbanestationen. Med Lygterne tændte paa vore Rikschaw's rullede vi gennem Mukdens Gader, der nu laa hyllede i Mørke, og hvor der var stille og tomt. Kun de smaa Blus paa Husene lyste sparsomt op; men i jævn Fart løb vore Mænd med os, idet de, til Trods for Mørket, omhyggelig undgik Hullerne i Vejen. Skinnenet fra vore egne Lygter vandrede hen ad Husmurene, hvis Porte og Døre var lukkede og stængede — videre og videre. En enkelt Kineser sneg sig forbi, en enkelt forsinket Vogn med sit Forspand af Muldyr eller Heste traadte frem af Mørket, idet vi ilede forbi, saa slog vore Lygters Skin lige ind i Ansigtet paa en Skildvagt, der mistænkeligt stirrede paa os, men øjeblikkelig saluterede, da han saa, det var

Officerer. Ved den indre Byport blev vi underkastede et skarpt Eftersyn, og jeg maatte op med mit Passertegn, før de store Fløjdøre blev aabnede. Noget lignende gentog sig ved den ydre Byport. Vi var nu ude i dybt Mørke, men utrættelig løb Mændene, sveddryppende videre med os.

Pludselig blev vi anraabte af en Patrouille; atter en ny Undersøgelse, og videre gik det, til vi anden og tredje Gang blev anraabte. Det gik dog altsammen godt, til vi kom i Nærheden af Hovedkvarteret. Her fik vi ikke Lov at passere, da vi ikke kunde Feltraabet. Vi maatte staa af Vognene, og under Eskorte blev vi førte til en Vagtkommandør et Stykke borte, som først efter adskillige Ophævelser lod os passere hjem.

Det havde været brændende hedt om Dagen, men var nu køligere. Stjernerne tindrede paa Himlen, og jeg hørte Hundene gø langt borte ud paa Sletten. Var det maaske en Hungus, der sneg sig om for at spejde, og nu var bleven opdaget af de vagtsomme Dyr?

Dagene gik, stadig kom der friske Tropper forbi paa deres Vej mod Syd. De standsede som oftest nogen Tid ved Stationen, og i Restaurationen var der da fuldt op af Officerer. Iøvrigt var dette Sted med sine Myriader af Fluor og Masser af Flasker og ikke daarlige Mad et yndet Samlingssted for Officererne i Mukden. Her kunde man, saa længe der var Beholdning, faa sig dansk Carlsberg Øl, svenske Tændstikker — foruden meget andet, der mestendels var hidbragt fra Kina eller selve Japan over Niutschwang. Vi drak saaledes stedse japansk Mineralvand («Tansan»), fik ogsaa japansk Øl osv.

III. Efterretninger fra Krigsskuepladsen — Japanernes Landgange.

Port Arthurs Belejring eller i alle Tilfælde dens Indeslutning fra Landsiden var jo netop begyndt, og fra Sø-siden blokerede den japanske Flaade Fæstningen.

Ikke desto mindre vedligeholdtes Forbindelsen med Fæstningen fra russisk Side, dels gennem forklædte Udsendinge, der sneg sig ind og ud, dels ved kinesiske Fartøjer, som det lykkedes at bryde Blokaden, som oftest fra og til «Pigeon Bay» paa Kvantunghalvøens Vestside.

Af og til kom der til Hovedkvarteret i Mukden saadanne Udsendinge efter at have udført deres farefulde Hverv. Helten

i et saadant Eventyr var netop til Stede under mit Ophold sammesteds.

Det var en ung Løjtnant i Tscherkesseruniform, hvilken han iøvrigt bar, fordi hans egen Kosakuniform var gaaet tabt. En stor laadden Hue bar han paa Hovedet, en lang folderig Vaabenfrakke, med Belte om Livet og Patronhylstre paa Brystet, hang ham ned til Hælene. Hans slanke Skikkelse tog sig brillant ud i den Uniform. Hans Ansigtstræk forraadte, at han ikke var Russer. Han lignede mere en Japaner: Smuk var han, flotte Manerer havde han, men det var ogsaa en veritabel Fyrste af Burjæternes Stamme. — Gantimuroff var hans Navn. Han var indtraadt i et af de transbajkalske Kosakregimenter. Han talte, foruden sit eget Sprog og Russisk, ogsaa kinesisk, hvorfor han i alle Maader var vel egnet til den farlige Spioneringstjeneste.

Han kom lige fra Port Arthur, idet han, forklædt som Lamapræst havde sneget sig ind i Fæstningen og tilbage igen, gennem alle de japanske Indeslutningslinier for at bringe Ordre til General Støssel og Svar tilbage. Han var aabenbart en yderst determineret Mand, der forinden han gik ud paa sit farefulde Togt, havde gjort op med sig selv. Han havde været forberedt paa at dø — om det skulde være for egen Haand, — thi klynges op af Japanerne vilde han for ingen Pris. En Pistol og en Dolk havde han gemt under Forklædningen, for i paakommende Tilfælde at dræbesig selv. Imidlertid forstod han at bibringe Japanerne den Tro, at han virkelig var den, han udgav sig for; men, som han sagde, «Hjertet hoppede i Livet paa mig, da jeg stod over for de japanske Officerer for at give Forklaring».

Han foregav overfor dem, at Russerne havde taget ham til Fange og behandlet ham slet, derfor var han flygtet. De troede ham, og han fik Lov at gaa. Dette skete et Par Dage efter Kampen ved Kintschou, den 26. Mai.

Situationen var dengang følgende: Kuroki med den 1ste japanske Armé, som jo den 1. Mai havde tilkæmpet sig Jaluovergangen, havde den 6te besat Fønhuantschøn og derfra skudt Styrker frem ad Vejene til Ljaojan, Haittschøn, hvilke gik gennem Bjærgene i Fønshuilinkæden. Ved Jalufloeden havde Japanerne staaet overfor 3. og 6. Skyttebrigade samt Mischtschenkos Kosakbrigade. De to førstnævnte havde trukket sig tilbage ad Vejene til Ljaojan, sidstnævnte hovedsagelig i Retning af Haittschøn.

Den 5te Mai og følgende Dage var imidlertid den anden japanske Armé under Oku landet ved Pitsevo.

Rytteriet overtog straks Sikringen i nordlig Retning, Gros'et rykkede syd paa til Kintschou og tilkæmpede sig i Slaget den 26. Mai Adgangen til Halvøen Kvantung, samt besatte den 30. Mai Dalni.

Her blev Oku afløst af 3die Armé — Belejningshæren, under Nogi, hvis første Afdelinger landede i Kerr Bugten. Nu kunde Oku vende sig mod Nord for at søge at kaste den russiske Hær i Mantschuriet bort fra Port Arthur.

I Begyndelsen af Mai var imidlertid i Japan dannet en fjerde Armé under Nodzu. Dele af denne Armé landede i Slutningen af Mai ved Takuschan. Andre Dele afgik som Forstærkning for Armeen ved Port Arthur.

Den saakaldte Takuschan Armé rykkede nu mod Nord, besatte d. 7. Juni Siujan. Samtidig skød I Armé en Del af sin Styrke mod Saimatsi.

Midt i Juni satte I Armé og Takuschan Armeen sig i Bevægelse mod Bjærgkæden Fønschuilin, og da samtidig Oku rykkede frem med II Armé, maatte det snart komme til Sammenstød med Russerne, som netop i Midten af Juni Maaned fremsendte et Armékorps (1ste sib.) under General Baron v. Stackelberg mod Syd, hvorom vi senere nærmere skal høre.

Det gjaldt for Kuropatkin om at være særlig godt underrettet, og Recognosceringspatrouiller og Spejdere udsendtes i Mængder.

En af dem, der bragte de vigtigste Meldinger om Japanners oven omtalte Landgange og Fremmarsch, var netop Prins Gantimuroff. Han talte med mange japanske Officerer, der aldrig fattede Mistanke. De fortalte ham, at Japanerne beredte sig paa et langt Ophold foran Port Arthur. De anlagde Barakker for deres Styrker, byggede Batterier o. s. fr. Under sin videre Vandring frem og tilbage i Øst og Vest opdagede han til Slut, at en japansk Styrke var ved at udskibe sig i en Bugt.

Han forsøgte at gøre dem forsigtigere, for om mulig at forhale Landgangen. I den Hensigt affattede han en fingeret Melding til den øverstbefalende russiske General et Steds Nord paa, og i den berettede han, at «nu var Minerne udlagte som befalet», netop i den Bugt, hvor Landgangen fandt Sted. Meldingen undertegnede denne Galgenfugl med sit eget Navn, hvorpaa han kastede den paa Stranden som om den tilfældig var tabt. Om den senere er funden, vides ikke. Landsætningen her var iøvrigt kun en Demonstration.

Nu skyndte han sig Nord paa til det russiske Hoved-

kvarter med Melding om sine vigtige Iagttagelser, hvilke alle siden viste sig at være rigtige.

Paa Turen var han ledsaget af 3 Kinesere — rene Banditter —, som han holdt i Ave bl. a. ved Truselen om at ville skyde dem ned, om de gjorde det mindste Forsøg at forraade ham, — dels ved at love dem hver en god Pengesum — om alt gik godt. Megen Søvn fik han ikke paa sin Fart, thi han var stadig bange for, at de skulde forraade ham, og han holdtes ofte vaagen for at passe paa sine Led-sagere.

Senere under Felttoget traf jeg Prinsen igen; da havde Tsaren dekoreret ham, men han havde da ogsaa endnu en Gang været ude paa en lignende Fart.

Forbindelsen med Port Arthur blev i det hele taget vedligeholdt ved Udsendinge, der oftest var Officerer, nogle i Forklædning, andre i Uniform. I sidste Tilfælde gik de ind med kinesiske Fartøjer, de saakaldte «Djunk'e», og holdt sig skjulte i dem under Farten.

Under mit Ophold i Mukden ankom et Par russiske Redaktører, der om Bord i en «Djunk» var flygtede fra Port Arthur under allehaande Farer. Da Japanerne bordede «Djunk'en», blev de gemte under store Ruller af Tovværk paa Dækket, og paa denne Maade slap de bort til Niutschwang. Japanernes Undersøgelse af Skibet forblev frugtesløs. Alle Efterretninger gik ud paa, at Stemningen var ypperlig i Port Arthur. Der var «Fred og ingen Fare». Musikken spillede hver Dag paa de offentlige Pladser, og Folk levede deres Liv omtrent som ellers. Selvfølgelig fik man kun nu og da ved Indiskretioner at vide, naar der var kommet Spioner tilbage fra Port Arthur, som Regel dækkede Hemmelighedsfuldhedens Slør over disse dristige Mænd — hvem Galgen var vis, om de blev forraadte til Japanerne.

Skønt Mukden paa det Tidspunkt jo laa langt bag ved den opererende Armé, og man den Gang i Almindelighed ikke hørte Tale om Muligheden af, at den russiske Armé kunde komme saa langt tilbage — var der dog Forhold, som tydede paa, at man ikke var helt fremmed for Tanken om et Tilbageslag helt mod Nord i Retning af Harbin. Der blev saaledes bl. a. i Stilhed af Ingeniørerne og ved Hjælp af Kinesere bygget Veje paa begge Sider af Banen, ligesom der ophobedes Proviant o. l. paa mange Steder langs Banen i samme Retning. I Mukden blev paa dette Tidspunkt opkøbt Masser af kinesiske Heste, Æsler og Vogne til Transport af Varer. Der mødte saaledes daglig Hundreder

af kinesiske Kærre, der holdt i store Vognborge, parate til at dirigeres efter Behovet. Det mentes, at Administrationen havde købt ikke mindre end 10,000 saadanne Vogne, hver forspændte med 5 Muldyr.

Arméens smaa tohjulede Kærre egnede sig ikke ret vel for Mantschuriets daarlige Veje. Der maatte stærkere Vogne til for de store Transporter.

Tropper saa vi nok af, naar de kom forbi paa Banen, baade Ingeniører, Artilleri, Fodfolk og Rytteri i deres vældige lange Tog, medførende Vogne, forsk. Køretøjer, Ammunitions-kærre, Pontoner, Kanoner og Krigsmateriel. Stundom blev der gjort et kortere Ophold i Mukden. Af og til saa vi da Artilleriet holde Øvelses-Eksercits med de nye Kanoner, som kun faa af Befalingsmændene endnu kendte, og som Mandskabet var fremmed for. Ved et Batteri var Kaptainen den eneste, der kendte Mekanismen. Men med stor Ihærdighed arbejdedes der, og det Resultat, Artilleriet siden opnaaede paa Valpladsene, viste noksom, at man havde lært Brugen af de nye Vaaben.

IV. Saaredes Ankomst.

Det var den 16. Juni! Musikken spillede lystigt op i Hovedkvarteret; men for mig, som sad i min Vaggon og skrev, var det, som om der flød en skærende Dissonans ind imellem. Det gjorde mig næsten ondt at lytte til disse muntre Valse, disse Marcher med buldrende Trommeslag og Fanfarer, som ellers plejer at mane frem Billeder af Sejr og Soldaternes Hurraraab, naar de rykker frem til Storm.

I de sidste Dage var der kommet daarlige Efterretninger fra Fronten — det var jeg vis paa. Mine Venner blandt Officererne havde været tavse, næsten undgaaet mig, og naar jeg havde dristet mig til en lempelig Forespørgsel, havde de enten svaret undvigende eller erklæret, at de ikke vidste andet, end at man i tre Dage havde kæmpet, «men Udfaldet var tvivlsomt».

Til sidst betroede en af dem mig, at den Styrke, som under General Baron v. Stackelberg var sendt sydpaa i Retning af Port Arthur for at hjælpe den betrængte, indesluttede Armé, var bleven angreben, og at man havde set sig nødsaget til at gaa tilbage. Man havde mistet 13 Kanoner.

Der var ingen Tvivl. Russerne havde lidt store Tab.

De Saarede begyndte at komme. Sidste Nat passerede et Tog med saadanne; det gik nordpaa.

Om Eftermiddagen samledes udenfor Stationen en næsten uoverskuelig Mængde Køretøjer til Brug ved de Saaredes Transport. Man ventede nemlig et af «det røde Kors» Tog med henved 500 Saarede. Ikke blot var der mødt alle de tohjulede Kærre, man havde i Trænet, men ogsaa Kinesernes Vogne, og deres «Rikschaws», var tilsagte.

Pladsen udenfor Jernbanestationen var fyldt med disse Køretøjer, og tætte Skarer af Kinesere stimlede sammen for at se. Paa selve den store Perron var opstillet Hundreder af Baarer, og Soldater stod parate til at bære deres Kammerater til Hospitalet.

Officererne fra Garnisonen var vistnok omtrent fulltalligt tilstede. Man talte dæmpet med hinanden og stirrede imod Syd for om mulig at faa Øje paa Røgen fra Lokomotivet.

Det havde i de foregaaende Dage været meget varmt, og Himlen havde været skyfri, men just idag var det køligere, og Luften var overtrukken. Tunge Skyer hang rundt om, og Lynene glimtede af og til. Saa kom der en Byge, og Soldaterne blev sendte hjem for at hente deres Kapper til at lægge over de Saarede. I vildt Løb styrtede de afsted, og snart stod de atter i lange Linier ved Baarerne og stirrede mod Syd, medens Regnen piskede ned.

Just som Bygen hørte op, saa man endelig — hen ad Aften — Toget nærme sig. Sagte gled det ind langs Perronen, ialt nogle og tyve Vogne med «det røde Kors» Flag vajende paa flere af dem. Allerede inden det havde gjort Holdt, opdagede man en Mængde Soldater, der kiggede ud af Vinduerne. En havde Hovedet i Bind, en anden Armen bunden op o. s. v., men alle var de i hvide, rene og pyntelige Sygedragter. Det gjorde et godt Indtryk og bevirkede — idetmindste paa mig —, at Uhyggen straks svandt. Snart viste der sig flere i Vinduerne og paa Platformene mellem Vognene. Ved Siden af de Saarede saa man unge, nydelige Kvindeskikkelser i snehvide Dragter med det røde Kors paa Brystet, samt Læger, tildels i hvide Kitler. Kort sagt! Ved første Øjekast fik man Indtrykket af minutiøs Orden, ubetinget Renlighed og en fast Tillid til, at der var gjort alt, hvad der kunde gøres for de Saarede — og dette Indtryk svandt ikke ved den paafølgende Defilerings og Udbringning af de Saarede; men dette Sanitetstog var ogsaa indrettet efter alle Nutidens Fordringer til Hygiejne. Det var Stor-

fyrstinde Marie Pavlovnas Sanitetstog, der stod under Kommando af Oberst Buch. Imidlertid brød paany en Byge løs, hvorfor man opsatte at bære de Saarede ud, til den var forbi.

I tætte Skarer samledes nu Soldater og Officerer ved Vaggonerne for at høre om Slaget og de Enkeltes Deltagelse deri. Ikke faa af de Saarede bar Georgkorset fæstet paa deres Kitler, ja en af dem havde endog for udmærket Tapperhed faaet to saadanne.

Denne Ventetid benyttede flere af de Saarede til at skrive Breve inde i Kupéerne, nogle hjulpede af Sygeplejerskerne. De mere Haardtsaarede saa man endnu ikke.

Ialt medførte Toget 470 Saarede, men det var kun en Sjattedel af det samlede Antal. De øvrige kom senere eller var sendte til andre Hospitaler længere nordpaa.

Man forbavsedes over de Saaredes friske Udseende. Ingen af dem var blege, og kun faa saa lidende ud; men Japanernes Fodfolksprojektiler giver heller ikke slemme Saar, hvorom vi senere skal høre nærmere.

De Saaredes Transport formede sig saa mønsterværdig, som kunde den være arrangeret «til Parade». Mange humpede selv ned til Baarerne eller Vognene, flere gik strunkt afsted, medtagende deres Udrustning og Vaaben — ja, en Saaret, der havde faaet ikke færre end fem Saar, vægrede sig ved at blive baaret og gik afsted, rygende paa sin Cigaret.

Stærke Sygeplejere løftede paa deres Arme Saarede og bar dem ned, men adskillige af de værst medtagne Soldater maatte fra Vaggonerne bæres ned paa Baarer. Kapperne hylledes over dem, og de forsvandt, med deltagende Blikke rettede efter sig.

Flere Officerer og adskillige Soldater blev anbragte i Rikschaw's og kørtes bort af Kinesere.

Lidt efter lidt tømtes Vognene, og i lange Linier bevægede Vogne og Baarer sig ind mod Byen ad Hospitalet til. Tilsidst kørtes de lettest Saarede bort paa Kærrer. Alle medbragte Fortegnelse over Saarenes Art, saa Behandlingen straks kunde begynde.

Ca. 1½ Time efter Togets Ankomst var alle bragte bort.

Med en Følelse af Lettelse gik jeg hjem. — Krigen var dog ikke saa rædselsfuld nutildags som tidligere. Saarene er, efter Sigende, mindre grufulde, og de Saaredes Kvaler færre. Om ikke længe vil de fleste kunne støde til deres Regimenter igen.

Da jeg gik hjem, mødte jeg en Oberstløjtnant, med hvem jeg havde gjort Rejsen hertil fra Moskva. Hans Ba-

taillon laa i Mukden og havde ikke været i Fægtning. Han sagde, idet jeg gik forbi ham:

«Ja, er det ikke forfærdeligt, at man skal blive liggende her.»

Det var det Indtryk, de Saaredes Ankomst havde gjort paa ham. Intet Afskrækkende, tværtimod! Det maa jo imidlertid erindres, at de Dødes og de Haardtsaaredes Pinsler havde han ikke set.

Naar jeg tænker tilbage paa de grufulde Scener, jeg oplevede, da jeg i min Ungdom første Gang — og som Deltager — var med i Krig, kan en Gysen endnu stundom gennembæve mig. Men da kæmpede vi ogsaa med Araberstammer, der var hævnerrige, blodtørstige, og som lem-læstede de Saarede, der faldt i deres Hænder, paa det frygteligste — medens Krigen her udkæmpes mellem civiliserede Folkeslag, for hvem Maalet i første Instans er for en Tid at gøre sine Modstandere ukampdygtige.

En heldig Omstændighed havde ogsaa bidraget til, at alt kunde lægges til Rette for de Saaredes øjeblikkelige Behandling — nemlig den, at Toget kunde gaa frem omtrent til Kamppladsen, saaledes at Læger og Sygeplejersker straks kunde faa fat i de Saarede og bringe dem Hjælp. Havde disse først maattet ligge en Tid paa Valpladsen i brændende Sol for maaske siden at blive foreløbigt forbundne og endelig transporterede paa kinesiske Vogne over ujævnt, vanskeligt Terræn, inden de kunde finde den endelige Hjælp, havde de visse neppe været i den Tilstand, som vi fandt dem i.

Endnu Dagen efter passerede Tog med Saarede forbi.

V. Slaget ved Vafangkou.

Som vi har hørt, kom en Del af de Saarede fra Vafangkou til Hospitalerne i Mukden, hvor de blev fortrinligt anbragte, navnlig i et Lanatempel udenfor Byen, hvis Bygninger afgav det smukkeste «Pavillonsystem», noget Hospital kunde ønske sig. Her talte jeg med mange af dem, der havde deltaget i Kampen. Der laa Chefen for 35. sib. Skytte Regiment, Oberst de Dovbor Musnitski, som havde kommanderet paa højre Fløj, to Tvillingbrodre, Løjtnanterne Semionoff af 3. Regt., der havde staaet paa venstre Fløj. Den ene var haardt saaret i Brystet, den anden mindre haardt i Benet. En tredje Broder mentes at være faldet i Slaget. De to laa Side om Side paa Felt-sengene, stakkels unge Mennesker, endvidere en Løjtnant Beakulin af 5. Kosak Regiment, som havde ledsaget to nordamerikanske Militær-attacheer, Oberst Schuyler og Kaptajn Reichmann, paa Valpladsen. Senere traf jeg i Ljaojang begge disse Officerer, af hvis Mund jeg ligeledes hørte et og andet om Slaget, det samme gjaldt en engelsk Militærattaché, Major Hume, der havde fulgt Rytteriet ved

Vafangkou. Endelig mødte jeg paa et senere Tidspunkt adskillige andre Officerer, som havde deltaget i Kampene. Disse Herrer's Beretninger, der er fyldigst for Kampen paa venstre Fløj, har jeg suppleret med de navnlig i tyske militære Tidsskrifter¹⁾ frenkomne Oplysninger, saaledes at jeg derved er bleven i Stand til at give en samlet Fremstilling af Slaget. Der er dog adskillige Punkter, som jeg ikke har haft Adgang til at faa klaret, saaledes vedrørende enkelte Regimente, der kæmpede mellem Centrum og højre Fløj eller paa denne Fløj og hvorom Angivelserne synes at være ukorrekte. I det hele og store haaber jeg dog at have truffet det Rette.

Der kan næppe være Tvivl om, at det var som Følge af et Pres fra oven, at General Kuropatkin i Midten af Juni Maaned blev nødsaget til at lade en større Styrke — 1. sib. Armekorps under Generalløjtnant, Baron v. Stackelberg — rykke frem i sydlig Retning for at hjælpe paa Forholdene ved Port Arthur. Kuropatkins Ønske havde steds været, med den i Antal foreløbig underlegne Styrke, at indtage en afventende Holdning til Forstærkningerne fra Rusland kunde komme. Han havde, som vi senere nærmere skal se, indtaget Stillinger, der tillod ham, under en Retræte, mere og mere at koncentrere Arméen. Foreløbig stod den meget spredt, og yderligere at svække den ved at fremsende en betydelig Styrke var farligt. Dels kunde denne blive slaet af General Okus overlegne Armé, der rykkede frem fra Liautunghalvøens Sydende, dels var der Fare for, at den fra Øst kunde blive angrebet i Flanken af Dele af Takuschan Armeen.

Om at undsætte Port Arthur med Stackelbergs Styrke kunde der næppe blive Tale, derimod kunde man maaske ved denne Demonstration drage Dele af Belejningshæren bort fra Fæstningen. Det var et farligt Eksperiment; men det blev forlangt, at Kuropatkin skulde gøre det, og han bøjede sig — denne Gang som saa ofte senere — for at gøre det bedst mulige ud af den ilde Situation.

General Oku rykkede altsaa, som vi har hørt, mod Nord med II. Armé, efter at denne var bleven fri i sine Bevægelser som Følge af, at den egentlige Indeslutningsarmé under General Nogi nu udelukkende tog Affære ved Port Arthur.

I Løbet af en halv Snes Dage koncentrerede Oku sin Styrke i Egnen ved Pulangtien, hvorfra han rykkede frem for at føre et Stød mod Stackelbergs Korps.

¹⁾ «Neue militärische Blätter», «Militär-Wochenblatt», «Streffleurs österr. Militärische Zeitschrift» o. s. v.

Snart hørte man om Skærmydsler mellem fjendtlige Rytterstyrker og fremsendte Kommandoer, og den 12. Juni indløb Melding, at General Stackelberg stod ved Vafangkou med en Avantgarde Syd derfor.

Den Styrke, Oku raadede over, blev efterhaanden bragt op til ca. 42000 Mand (3 Infanteri Divisioner; 5., 7. og 11., foruden mindre Dele af andre, en Kavalleribrigade og en Artilleribrigade med ca. 200 Kanoner).

General Stackelbergs Fodfolksstyrke var noget mindre end Japanernes, dog fik han stadig Forstærkning, og da den afgørende Kamp kom til at staa et Par Dage senere, var den bragt op til ca. 36,000 Mand Fodfolk og Rytteri. Derimod var Russernes Artilleristyrke kun halv saa stor som Japanernes, nemlig 94 Kanoner, hvilket blev af afgørende Betydning for Slagets Udfald.

General Stackelberg var vel anset som en dygtig Fører, men samtidig som en noget nervøs Mand, hvis Hjerne stadig arbejdede under Højtryk.

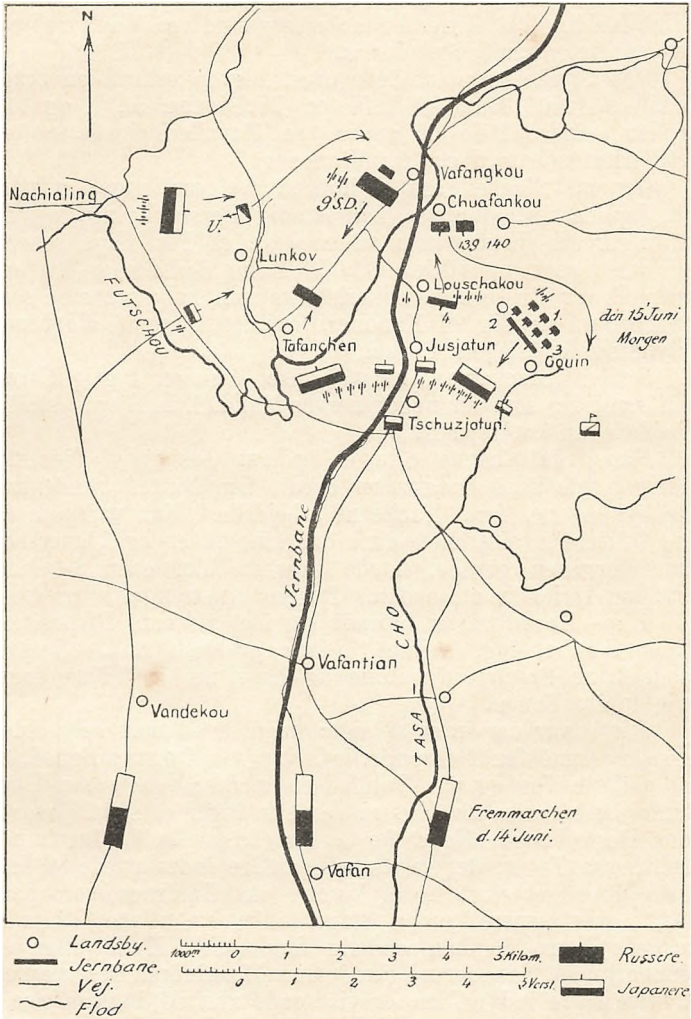
Hans Stab havde ofte en yderst besværlig Tjeneste. Aldrig havde hans Omgivelser Fred. Om Natten kunde han ofte ikke sove, fordi Tankerne arbejdede. Han vækkede da sine Officerer, talte med dem om sine Idéer og Planer, og naar Morgenen gryede, havde hverken han eller de faaet Søvn og Hvile til at modstaa Dagens Anstrengelser med.

Hans Hovedkvarter befandt sig i et til hans Disposition stillet Jernbanetog, hvilket jo var praktisk nok, eftersom baade hans Fremrykningslinie og hans mulige Tilbagetogsline fulgte Banen.

Dertil var der intet at sige; men hvad man selv i den russiske Armé fandt forunderligt, var den Omstændighed, at han i dette Tog og paa Valpladsen medførte hele sin Husstand, bestaaende af: Hustru, et Par Piger o. s. v., hvortil kom Heste, nogle Køer, for at faa frisk Mælk, Jagthunde o. s. v., saa Toget, der selvfølgelig tillige indesluttede Staben, havde et meget stort Antal Vogne. At Hustruen, som paa-staaet, ved senere under Slaget ikke at tillade, at man vækkede ham, da han endelig fandt lidt Hvile efter en gennemvaaget Nat, derved skulde have forhindret Reserverne i at blive satte ind i Tide, er vist ondsksfuld Bagvaskelse.

Jeg har iøvrigt senere i Haitschøn selv set dette berømte stackelbergske Hovedkvarter.

At det tillodes en General overfor Fjenden, at medføre et saadant Træn, vil sikkert forbavse, men Stackelberg havde aabenbart saa mange gode Egenskaber, at man saa igennem

Slaget ved Vafangkou.

Fingre dermed. Han var en beslutsom Mand og en Mand, der ikke veg tilbage for et stort Ansvar.

13. Juni.

Oku havde besluttet sig til at rykke frem den 13. Juni. Hans Plan var at forsøge en stor omgaaende Bevægelse i Russernes Flanke samtidig med, at han fastholdt Fjenden i Fronten.

Den omgaaende Bevægelse vilde imidlertid tage Tid, saa før den 15. kunde den næppe komme til at virke, derfor maatte man ikke for tidligt presse paa i Fronten.

Fremrykningen blev ordnet saaledes, at der efterhaanden skulde formeres følgende Kolonner:

Højre Fløjkolonne rykkede frem i Tasacho (Shaho) Dalen.

Centrumskolonnen langs Jernbanen,

Venstre Fløjkolonne skulde foretage den omgaaende Bevægelse og marchere frem i nordvestlig Retning ad en Vej over nogle Landsbyer, for derpaa at passere Futschouffoden, N. for hvilket Nachialing Plateauet ligger; herfra skulde svinges i N. Ø. for at naa frem gennem Slugter mod Vafangkou.

Yderst paa højre Fløj opererede Rytteriet.

Højre Fløj og Centrumskolonnen bestod vistnok tilsammen af 2 Divisioner. Venstre Fløjkolonne af ca. 1 Division.

Kl. 7 $\frac{1}{2}$ Morgen opdagede Russerne japanske Kolonner paa Højderne ca. 12 Verst Syd for Vafantian Jernbanestation mellem Jernbanen og Floden Tasacho. Tre Timer senere saa man tre japanske Kompagnier med hurtigskydende Kanoner ilsmot besatte Landsbyen Vafan, og nu var det tydeligt, at Japanerne beredte sig til Angreb; længere tilbage rejste der sig vældige Støvskyer, som formærkede Horizonten, det maatte være marcherende Tropper. Kl. 10 $\frac{3}{4}$ iagttog man japansk Fodfolk, som i Løb kom frem og besatte en Højde 10 Verst S. for Stationen Vafantian, paa hvilken et kinesisk Tempel laa.

Lange Kolonner saas nu ganske tydeligt rykke frem ad den brede, sandede Tasacho Flodseng, hvis Bredder var krandsede af Skovbevoksning. Langs Jernbanen marcherede lignende Kolonner. Klokkeren 12 kom det til et første Sammenstød mellem Avantgardernes forreste Afdelinger. To Timer efter havde Japanerne udviklet en betydelig Frontlinie paa begge Sider af Jernbanen. Den skønnedes at være 12 Verst

lang. Japanerne fortsatte langsomt Fremrykningen, men standsede Kl. 4 $\frac{1}{2}$ tæt Syd for Vafantian. Russernes Avantgarde trak sig Klokken 6 under Skydefægtning med Fjenden tilbage i Retning af Hovedstillingen Syd for Vafangkou Station.

Der var saaledes denne Dag kun forefaldet Skærmydsler, Stackelbergs Stilling laa tværs over Jernbanen og samtidig over Futschou Floden, som saaledes delte den i to Dele, hvilket selvfølgelig var en betydelig Ulempe.

Terrænet paa begge Sider af Dalen var iøvrigt bjærgfuldt, i selve Dalen bakket, og derfor vanskeligt at operere i.

Stillingerne var vel forskansede med Skyttegrave og Kanonindsikringer, hvis forreste Linier gennemgaaende laa 6—7 Verst Syd for Jernbanestationen:

Paa venstre Fløj, i en fremskudt Stilling paa Højderne Nord for Landsbyen Gouin, stod General Gerngross med 3 Regimenter (1., 2. og 3.) af 1. østsib. Skytte Division, 1 Maskingevær Kompagni, samt 2 Batterier.

I Centrum, i en meget udstrakt Stilling, stod 4. østsib. Skytteregmt. (hørende til ovennævnte 1. Div.) og bag det en stor Del af Artilleriet, mindst 4 Batterier.

Som Reserve bag Centrum stod længere tilbage ved Landsbyen Chuafangkou 2. Brigade (Glasko) af 35. Inf. Div. (139. og 140. Rgmt.).

Højre Fløj, Vest for Banen og Futschoufloden, dannedes af: 2. Brigade af 8. østsib. Skytte Div., General Gokalajev-Kalageorgi (31. og 32. Rgmt.), samt

9. østsib. Skyttediv., General Kondratovitsch (33., 34., 35. og 36. Rgmt.) vistnok med 4 Batterier; for en Del ankom Fodfolket lige før Slaget.

Hvorledes Opstillingen, navnlig i Begyndelsen af den kommende Kamp har været, er ikke aldeles sikkert oplyst. Saa vidt man kan se, er der i Meddelelserne indløbet Fejl m. H. t. Regimenternes Numre.

I første Linie stod i alle Tilfælde mindst ét, rime- ligvis to, Regimenter paa Højderne Nord for Tafanchen, medens Resterne af Styrken, ca. 4 Regimenter, i Begyndelsen holdes i Reserve bag Fløjen ved Vafangkou Jernbanestation.

Yderst paa højre Fløj ved Lunkov opererede General Samsonoff med største Delen af Rytteriet, bl. a. hele

Ussuri-Brigaden og et ridende Batteri. Hertil var maaske ogsaa afgivet Dele af et Inf. Rgmt. (36.?)

Centrum var, som vi ser, svag, Artilleriet fordelt baade til Fløje og Centrum, medens Reserverne, paa Grund af Stillingens Tvedeling, var opstillet paa to Steder.

Den 14. Juni.

Klokken 7,25 Morgen opdagede Russerne, at Japanerne rykkede frem i Fronten af deres Stilling. Lidt efter trak det russiske Fordæknings Rykkeri, som stod Fjenden nærmest, sig tilbage.

Stackelberg vilde jo nemlig modtage Angrebet i Stillingen Syd for Vafangkou, hvorfra han haabede at kunne føre et Stød mod Japanernes højre Fløj, naar de gik frem til Angreb.

Fjenden fulgte efter og begyndte at indlede Skydefægtning med det russiske afsiddede Rykkeri og Arrière-garden, der Skridt for Skridt trak sig tilbage. Japanerne rykkede vedblivende frem, passerede om Formiddagen Vafantian, og ved Tolvtiden nærmede de sig Russerne.

Som det har været Tilfældet i alle Kampene i Mantshuriet, søgte Japanerne ogsaa her straks fra Kampens Begyndelse at føre en betydelig Artilleristyrke frem, for dermed at forberede og gøre Infanteriangrebet muligt. Denne Dag var det dog ikke Hensigten at foretage et saadant Hovedangreb, det gjaldt blot om at fastholde Russernes venstre Fløj og Centrum, saa den omgaaende Bevægelse mod deres højre Fløj kunde komme til at virke.

Japanerne havde kørt et Batteri paa ca. 100 Kanoner op paa Højderne Nord for Landsbyen Tschuzjatun, og herfra aabnede de Klokken 1½ Eftm. en voldsom Ild mod Russernes venstre Fløj og Centrum, hvorved disse led betydeligt. Beskydningen varede til Aften. Samtidig søgte de at kaste Fodfolk mod Fjendens yderste venstre Fløj. Dette var, som berørt, en Demonstration for at bortlede Opmærksomheden fra hans højre Fløj. Russerne havde derfor ikke vanskeligt ved at afvise Angrebene.

Tabene paa russisk Side var, navnlig som Følge af Artilleribeskydningen, ikke helt ringe.

Den populære, tapre og dygtige Chef for 1. østsibiriske Division, General Gerngross, blev ramt i Hovedet af en Granat, lod sig forbinde og blev paa Valpladsen; det samme gjorde General Rotkovski, Chefen for 2. Brigade af 1. østsib. Division.

Ialt var der ca. 350 Saarede og Døde, blandt hvilke endvidere Chefen for 1. Regiment, Oberst Vastonoff, og hans Adjutant.

De russiske Tropper var i en ypperlig Stemning.

Japanernes venstre Kolonne naaede denne Dag over Futchou Floden til Højdedraget Nachialing (Na-chi-tsen) for næste Morgen før Solopgang at begynde den omgaaende Bevægelse mod Vafangkou.

Det havde været anstrængende Marscher, Kolonnen havde haft, og der forestod den en lang Dagsmarsch, forinden den kunde komme til at gribe ind.

Natten mellem den 14. og 15. Juni forløb roligt. Russerne fik i Nattens Løb Forstærkning sendt med Banen (bl. a. 34. og 35. østsib. Sk. Rgmt.).

Den 15. Juni.

Denne Dag skulde det afgørende japanske Hovedangreb paa Russernes Stilling finde Sted. Nu maatte venstre Fløjkolonne kunne gribe ind i Løbet af Dagen. Samtidig skulde højre Fløj og Centrum føre et Angreb imod Russernes Front. Foreløbig gav General Oku Ordre til, at Centrumskolonnen allerede om Natten sendtes frem for at besætte Højderne Vest for Jernbanen, for derfra at gaa over Futschou og operere mod Russernes højre Fløj, saaledes at venstre Fløjkolonne senere kunde komme frem til venstre af samme.

Henad Morgenstunden hyllede en tæt Taage alt ind, saaledes at man fra ingen af Siderne kunde se noget.

Allerede ved Totiden om Natten fandt der Skærmydsler Sted ved Sikringsdelene paa Russernes yderste højre Fløj. Det var aabenbart en Rekognoscering, og deraf kunde intet sikkert udledes. Snart blev alt paa ny stille, og Tiden gled. Hvad der derimod betød mere, var, at Samsonoff ved Femtiden konstaterede Fjendens Tilstedeværelse i ikke ringe Antal foran Højderne mellem Tafanchen og Lunkov. Generalen havde sendt Patrouiller frem, som til Trods for Taagen dog kunde melde ham, at stærke, fjendtlige Styrker var samlede Syd for Tafanchen, bag Skovene der.

Snart efter aabnede Japanerne fra Skovbrynet der en livlig Ild mod Rytteriet, og Kl. 6 $\frac{1}{2}$ (altsaa samtidig med, at Russerne, som vi straks skal se, paabegyndte et offensivt Stød fra deres venstre Fløj mod Japanernes højre) brød stærke Fodfolkskolonner, Artilleri og Kavalleri frem herfra og udviklede sig mod Højderne mellem Tafanchen og Lunkov. Dette var aabenbart de omtalte Dele af Japanernes Centrumskolonne.

Hvorledes Meldingen herom til General Stackelberg har lydt og naar den er indkommet, ser vi os ikke i Stand til at oplyse; men den har i alle Tilfælde ikke foranlediget Generalen til at ane nogen særlig truende Fare fra den Kant, eftersom han noget efter Klokken 10, altsaa efter at en saadan Melding nødvendigvis maatte være kommet ind, dog beordrede en betydelig Del af Reserverne bag Centrum ud paa sin venstre Fløj, hvor der var hændt følgende:

Da det klarede lidt ved Femtiden, aabnede Russerne Artilleriilden, som straks blev besvaret med overvældende Virkning af Japanernes Artilleri, der var kørt op paa Højderne paa begge Sider af Jernbanen. Japansk Fodfolk sendtes snart efter frem mod Højderne Syd for General Gerngross' Stilling paa Russernes venstre Fløj, men det kunde ikke vinde frem.

Efter Solopgang fik General Gerngross Kl. 6½ Ordre til at forsøge et offensivt Stød mod Japanernes højre Fløj paa Højderne ved Tschuzjatun.

Med Jubel hilste Tropperne den saarede General, da han red ned ad Rækkerne forinden Fremrykningen. Disse trofaste, uendelig tapre, nøjsomme og disciplinerede Soldater bad deres Bøn og glædede sig som Børn til nu at skulle føre Sejren hjem.

Gerngross giver sine Ordre, udvikler sit Fodfolk (1., 2. og 3. Rgmt.) i tre Linier med 8 Kompagnier opløste i Skyttekæde i første, 4 Batailloner i anden og 3 Batailloner i tredje Linie.

Taagen var nu lettet, og Fremrykningen blev straks vanskelig, da man maatte passere et aabent Bælte paa ca. 1400 Meter, hvor man var udsat for en hæftig Ild, navnlig fra det fjendtlige Artilleri.

Trods store Tab gik dog Fremrykningen raskt, idet Skyttekæderne arbejdede sig frem i Spring.

Gerngross' Artilleri havde taget Stilling og søgte at hjælpe Angrebet frem, men det viste sig straks, at det var det fjendtlige underlegent.

Efter at have passeret den aabne Strækning, naaede Gerngross et bølgeformet Højdedrag, op ad hvis Skraaninger det videre Angreb skulde foretages. Med glimrende Tapperhed og Kraft søgte hans Regimenter at vinde fremad; men de led enorme Tab i Granatkardæskilden.

Et af Regimenterne, 1., kunde ikke vinde længere frem end til Foden af Bakkedraget — de andre to derimod lykke-

des det at storme frem til Toppen, hvor de indledede en voldsom Skydefægtning med Fjenden paa ganske kort Afstand.

Det var et kritisk Moment for begge Parter. Japanerne følte sig haardt trængte. De siger selv, at: «højre Kolonnes Stilling var saa at sige uholdbar». To Gange fik de Forstærkning fra Hovedreserverne. Det russiske Artilleri kunde imidlertid ikke længer hjælpe. Det var taget saa vel under Behandling af det fjendtlige overlegne Artilleri, at det omtrent maatte tie. Af 16 Kanoner blev de 13 demonterede. Kampen blev «staaende».

Klokken var nu 10. General Stackelberg, som havde faaet Melding om Situationen, besluttede, uanset at Fjenden ogsaa trykkede paa hans højre Fløj, at sende Forstærkning ud paa venstre Fløj. Det var den halve 35. Div. (139. og 140. Regt.), som ved en omgaaende Bevægelse skulde søge at komme Japanerne i Flanken Øst om Gouin.

Regimenterne begyndte Bevægelsen og kom udenom egen Fløj; men her mødte de den fjendtlige Rytterbrigade, som resolut forsøgte at standse Fremrykningen. Det lykkedes dog ikke, Russerne kastede den tilbage, men det tog nogen Tid, og da Russerne atter kunde rykke frem, var Forholdene forandrede, og de maatte, som vi straks skal se, gaa tilbage sammen med Gerngross' hele Styrke.

Samtidig med at Gerngross Kl. 6 $\frac{1}{2}$ rykkede frem, havde Japanerne ved samme Tidspunkt begyndt et Angreb paa Russernes Centrum, hvor 4. østsib. Regiment som sagt stod i en ret isoleret og udstrakt Stilling, og hvor det var udsat for en hæftig Artilleribeskydning. Dette Angreb foretoges, saa vidt man kan se, med kun ét Regiment Fodfolk.

Angrebet lykkedes over al Maade, navnlig takket være Artilleribeskydningen, og Regimentet, der ikke synes at have holdt særlig god Stand (det havde kun 10 Procent Tab i hele Kampen) gik i Uorden tilbage, saa der først blev Hold paa det i Højde med Jernbanestationen, hvor nu andre Tropper hjalp til at tage mod Stødet.

Situationen blev da den, at Russerne stod forholdsvis langt fremme paa venstre Fløj og i Færd med at fuldføre et offensivt Stød, medens deres Centrum var sprængt — og højre Fløj i Færd med at blive omgaaet, hvorom vi straks skal høre.

Ved Japanernes Fremtrængen i Centrum blottedes Gerngross' højre Flanke, og han blev nødsaget til at gaa ilsomt tilbage. Han opdagede nemlig, at et Højdedrag, som han

troede besat af egne Tropper, var taget af Japanerne. Han maatte nu tilkæmpe sig Retræten under store Tab.

De demonterede 13 Kanoner maatte efterlades: de havde iøvrigt gjort den Gavn, de kunde.

Den paabegyndte omgaaende Bevægelse mod Japanernes højre Flanke kunde nu intet udrette, og den halve 35. Div. veg samtidig med Gerngross. Hele Centrum og venstre Fløj gik saaledes tilbage, som Japanerne siger, «i Uorden». Dette skete mellem Klokken to og tre Eftm.

Det var selvfølgelig et Nederlag for Russerne; men tænker man sig, at Angrebet var bleven ført bedre frem paa dette Tidspunkt, er det et stort Spørgsmaal, om saa ikke Nederlaget senere var blevet langt større, naar den japanske omgaaende Bevægelse mod højre Fløj var bleven ført igennem.

Vi skal nu gaa over til at omtale, hvad der skete her.

Oprindelig stod, som berørt, ét, maaske to russiske Regimenter, i første Linie Vest for Floden og Banen, hvilke efterhaanden optog Kampen mod Japanernes frembrydende Styrker.

Den japanske Styrke af Centrumskolonnen der, som sagt, var gaaet over Futschoufloden og som jo snart kom i Kamp med disse Styrker paa Russernes højre Fløj, avancerede stadig.

Den fik nu tilmed Forstærkning af et Detachement Fodfolk og Artilleri fra Byen Futschou, som Kl. 9^{1/2} naaede op i Højde med Centrumskolonnen.

I Forening gik de nu frem og kastede Russerne i Nærheden af Tafanchen (Kl. 11).

Artilleriet paa Russernes højre Fløj aabnede nu en voldsom Ild paa de frembrydende Japanere. Detachmentet fra Futschou, der stod længst til venstre, avancerede dog, idet Mandskabet klatrede op ad Klipper og over Afgrunde. Det lykkedes Mandskabet herfra at sætte sig fast paa et Klippeparti, som laa i Russernes Flanke. Herfra generede de dog ikke i nogen væsentlig Grad de russiske Reservers Fremstød, hvilket netop nu fandt Sted.

I den officielle russiske Beretning staar, at «Kl. 6^{1/2} Fm. omgik Japanerne den højre Fløj med 1 Brigade Fodfolk, Kavalleri og Artilleri, hvorfor Reserverne blev beordrede frem».

Dette skete dog ikke før Kl. 10 eller 10^{1/2}, saaledes som det vil fremgaa af det efterfølgende.

Klokkeslettet 6^{1/2} refererer sig aabenbart til Samsonoffs ovenanførte Melding om Opdagelsen af større fjendtlige

Styrker ved Tafanchen; men først 4 Timer efter beordredes Reserverne altsaa frem.

Løvrigt angik, som berørt, Samsonoffs Melding næppe den japanske venstre Kolonnes omgaaende Bevægelse, der først senere var skredet saa langt frem, at den kunde observeres i Egnen Nord for Lunkov, derimod gjaldt den snarere Centrums-Kolonnen og Detachementet fra Futschous Frembrud.

Den japanske venstre Fløj-Kolonne var imidlertid nu ved at gribe ind, uden at det russiske Fodfolk i første Linie paa højre Fløj havde nogen Anelse herom, hvorom nedenfor. Kolonnen fortsatte Fremrykningen og naaede et Par Timer efter Middag frem i Højde med Vafangkou i Flanken paa højre Fløj. Vi skal nu høre om Reservernes Fremstød.

Oberst Constantin de Dovbor Musnitski, der tidligere havde været Chef for de russiske Tropper i Peking, kommanderede nu 35. østsibiriske Skytterregiment. Han har meddelt Forfatteren følgende:

Regimentet var i Løbet af Natten kommet til Vafangkou Nord fra med to Tog. Det ene kom Klokken 2 om Natten, det andet Klokken 8 Morgen. Her gik det straks i Bivuak, og Obersten, der sammen med 34. Regiment stod i Reserve her, lod hvile og koge.

Fra Morgenens tidlig havde man hørt Kanontordenen, og man var just ved Titiden færdig med Suppen, da Oberstens Broder, der var Kaptajn i Generalstaben og Adjutant hos General Stackelberg, kom ridende og overbragte følgende Ordre:

«Bryd Lejren af! Ryk frem til højre for at støtte vor yderste højre Fløj. — Hvis der er Tropper at angribe, saa angrib. Er de overlegne, saa hold Stand!»

Samtidig fik Obersten tillige Overbefalingen over 34. Regiment, et Batteri og en Eskadron Kosakker.

Broderen forsvandt, og Obersten satte sig i Marche mod Syd med sit Kommando.

Om den almindelige Situation vidste han saa at sige intet udover, hvad han kunde tænke sig. Han havde hørt, at der var en livlig Kamp i Centrum og paa venstre Fløj; men at man var ved at blive omgaaet paa højre Fløj, hvor han nu selv befandt sig, vidste han ikke noget om. Formentlig har man ikke haft nogen klar Forestilling herom ved Korpsets Stab, ellers havde man vel ladet ham tilflyde

Underretning herom. Rytterbrigaden stod jo yderst paa højre Fløj, som den maatte antages at kunne sikre.

Saaledes som Terrænet viste sig for Obersten, laa der fremad til højre (i SV.) et større Fjæld med stejle Sider. Fra dette udløb lavere Højder mod Øst. Disse begrænsedes af Futschou-Dalen endnu længere mod Øst.

Obersten marcherede mod Syd, først gennem en Landsby, siden gennem en anden, idet han udviklede 34. Regiment og siden 35. Regiment til højre for dette — begge med Front mod Syd. Batteriet lod han tage Stilling bag Regimentet, saa det skød ud over samme. Yderst paa Fløjen var to Kompagnier som Flankedækning, medens et Kompagni afgav Bedækning for Kanonerne.

34. Rgmt. skulde støtte sin venstre Fløj til 33. Rgmt., som allerede havde Stilling paa Smaahøjernes østligste Del, nærmest Jernbanen.

Regimenternes første Udvikling var følgende:

34. Rgmt. havde én Batl. i første og to i anden Linie, 35. to i første og en i anden Linie.

De forreste Afdelinger udviklede straks Skyttekæder, og Fremrykningen fortsattes. Skraat fra venstre kom en levende Artilleribeskydning, og snart mærkede man fjendtligt Fodfolk i Fronten. Afdelingerne udvikledes yderligere i spredt Ordenen Terrænet var meget vanskeligt at passere: Tæt Krat; bevoksning sinkede Farten, og vinkelret paa Fremrykningslinien laa Dal paa Dal. Alle beredne Officerer var staaede af Hestene, og Ledelsen var vanskelig. Dog gik det jævnt fremad under Skydefægtning med Fjenden.

Skønt der vel kom enkelte Skud ind i Flanken fra det omtalte høje, stejle Fjæld, rykkede Obersten dog videre med tætte Skyttekæder, Dal op og Dal ned. Der faldt mange Folk, især for Artilleriilden, men ogsaa for Fodfolksilden. Batteriet tordnede løs det bedste, det kunde bag Fløjen, men det led store Tab.

Fremrykningen, der var foregaaet langsomt og i god Orden, gik imidlertid i Staa, og de japanske Afdelinger, man havde imod sig, og som var vegne et Stykke, blev øjensynlig forstærkede, thi Ilden tiltog. Det var ikke muligt at naa længere frem i det vanskelige Terræn. Paa 300 Meters Afstand vedligeholdes Skydefægtningen nu. Japanerne saa man saa at sige ikke, de dækkede sig fortrinligt, ja Obersten udtalte, at skønt han, som vi skal erfare, blev saaret, havde han dog under hele Slaget ikke set en Japaner.

Klokken var bleven mellem to og tre. Obersten havde

ingensomhelst Melding eller Ordre modtaget, siden han blev beordret frem, hverken fra den ene eller den anden. Han vidste stadig ikke, at Japanerne foretog en omgaaende Bevægelse i hans højre Flanke.

Her laa jo som sagt det omtalte høje Fjældparti, hvorfra der vel mærkedes en svag Beskydning; men han antog, at den stammede fra Patrouiller og lagde ingen videre Betydning heri.

Nu saa han imidlertid i det fjerne, at Russernes Centrum og venstre Fløj var under Tilbagegang, og til sidst fandt han, at Situationen af denne Grund blev farlig for ham.

Han gav derfor Ordre til Retræte, og under stadig Kamp med Fjenden og udsat for en vældig Artilleribeskydning gik det Skridt for Skridt tilbage mod Nord.

Regimentet led betydelige Tab, og det kneb lidt at holde Orden.

Obersten var, tilligemed sin Adjutant, bleven noget tilbage og var blandt de sidste, der forlod Højderne.

Just som de kom ned paa Sletten paa Vej tilbage mod Vafangkou, faldt Projektilerne baade fra Artilleri og Fodfolk meget stærkt. En Oversergent var bleven saaret. Obersten bar hans Gevær, og de gik videre efter de vigende Afdelinger. En Kaptajn kom til, han blev skudt, Adjutanten saaredes, og til Slutning blev Obersten selv saaret i Armen. Han gik dog videre tilligemed de andre saarede og søgte at lede Regimenternes videre Retræte. Da han saa, at den nu foregik i god Orden, og da Saaret smertede ham meget, overgav han Befalingsn over sit Regiment til en Oberstløjtnant, og begav sig til Ambulancen ved Vafangkou. Her blev han optaget og senere sendt til Mukden. Da jeg to Dage efter Slaget traf ham, anede han endnu ikke, at Japanerne havde foretaget en stor omgaaende Bevægelse, der paa et hængende Haar nær havde forhindret hans og de to andre Regiments videre Tilbagegang.

Imidlertid gik alt forholdsvis godt, takket være et Modangreb, som andre Styrker nu foretog.

Oberst Walter Schuyler af de forenede Staters Generalstab havde, under Ledsagelse af Løjtnant Michel Beakulin af 5. sibiriske Kosakregiment og sammen med Kaptajn Reichman af den nordamerikanske Hær, foretaget et Ridt paa Kamppladsen. De iagttog Kampen i Centrum og paa venstre Fløj i nogen Tid.

Granatilden var efterhaanden bleven ganske ualmindelig

voldsom, og Officererne holdt i nogen Tid ved et Batteri paa 12 Kanoner.

Løjtnant Beakulin, som jeg traf paa Hospitalet i Mukden, fortalte, at de to Militærattachéer tilsyneladende ikke ændrede den farlige Situation, i hvilken de befandt sig. De fjendtlige Granater gjorde lyst blandt Artilleristerne, saa vistnok de fleste, om ikke alle Officererne, var døde eller saarede, og det samme var Tilfældet med Underofficererne. Mandefaldet var stort; men med glimrende Tapperhed søgte de tiloversblevne at betjene Kanonerne, saa Ilden stadig vedligeholdtes.

Løjtnanten saa, at der ved en Kanon til Slutning kun var to Mand tilbage. Den ene var haardt saaret i den ene Haand. Han affyrede dog Kanonen med den anden, medens hans Kammerat ladede. Ogsaa mange af Hestene var dræbte. De fremmede Officerers raske Optræden opflammede Soldaterne til at gøre deres Pligt. Stadig drønedes Kanonerne, medens de japanske Granater i brede Baner kom susende, saa man syntes at mærke Vindtrækket, sprang i Luften med et voldsomt Skrald og dængede deres Indhold ned — eller ogsaa landede de i Jorden og rejste høje Jord- og Støvskyer.

Til sidst blev Løjtnanten saaret i Hovedet af en Granatstump, og de to Amerikanere førte ham nu ud af Ilden. Hvor dette Batteri har holdt, har jeg ikke kunnet udfinde, rimeligvis var det et af dem, der stod i Nærheden af 4. Rgmt.

Efter at Løjtnant Beakulin var bleven saaret skiltes de to fremmede Officerer for hver at iagttage Kampen fra sit Sted. Obersten red først mod Vest, men begav sig siden op paa Højderne ved Banen, ca. 2—3 Verst Nord for Jernbanestationen, og herfra blev han Vidne til, hvad der nu hændte paa højre Fløj.

Situationen var dengang, hen ad Eftermiddagen, yderst alvorlig for Russerne. Centrum og venstre Fløj var i Retræte og for en stor Del i Uorden. De var paa dette Tidspunkt vel i Hovedsagen naaet til i Højde med Vafangkou Jernbanestation.

Højre Fløj havde vel ogsaa begyndt Retræten, men den var endnu langt Syd for Jernbanestationen. Denne Fløj var saaledes længst tilbage, og hvis der ikke skete noget ekstraordinært maatte man befrygte, at den vilde blive fuldstændig afskaaret.

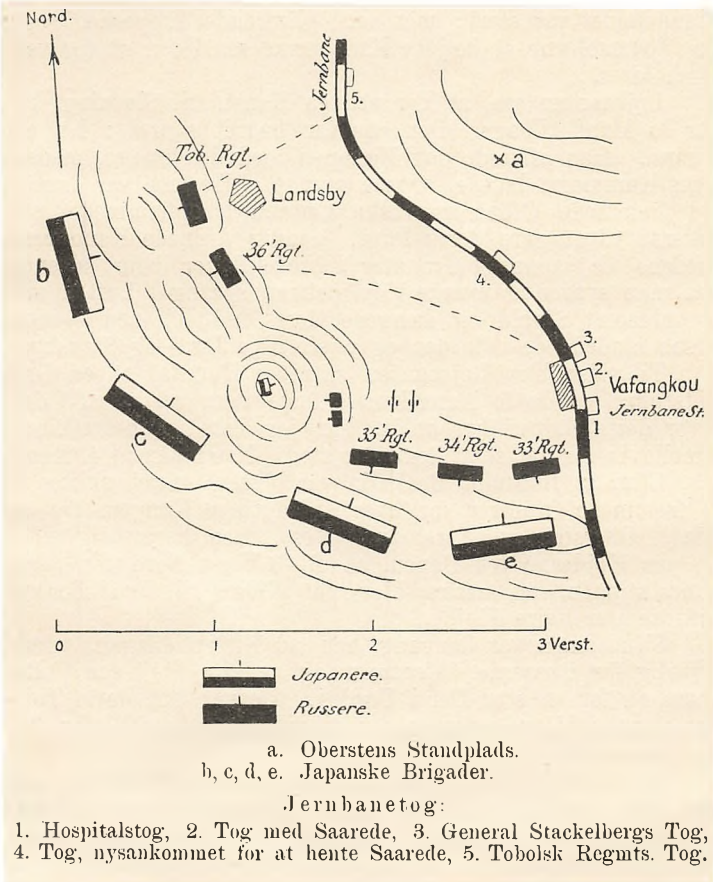
Dette var dog ikke den eneste alvorlige Fare, der var forhaanden.

De fleste saarede var bragte til Jernbanestationens

Ambulance, hvorfra de var under Indladning i Jernbanetog, der endnu ikke var færdige til Afgang. Ialt holdt der tre Tog ved selve Jernbanestationen. Det ene var General

Slaget ved Vafangkou.

Slutningsmomentet paa Russernes højre Fløj, Kl. 4 Efterm.
Efter Skitse af Oberst Schuyler til Forfatteren.

Stackelbergs, de andre to militære Jernbanetog under dav. Kaptajn af Ingeniørerne Spiridonoffs Kommando. Denne Officer havde allerede tidligere udmærket sig ved i sidste

Øjeblik og under Beskydning at føre et Ammunitionstog ind til Port Arthur. Ogsaa nu ved denne Løjlighed skyldtes det hans glimrende Konduite, at de saarede blev indladede i Jernbanevogne og førte Nord paa. I sidste Øjeblik kunde han endog forlade Stationen efter at have gjort Materiellet ubrugbart og efter at have optaget Skiftesporene. — Dette skete dog paa et lidt senere Tidspunkt, som vi straks skal høre. Foruden disse tre Tog var endnu et fjerde lige ankommet, hvilket holdt paa Sporet Nord for Stationen i nogen Afstand; endelig kom et femte dampende fra Nord — og i sidste Øjeblik. Det medførte nemlig det tobolske Infanteriregiment (9. Rgmt. af 3. sib. Inf. Div.).

Japanerne havde nu fuldført deres omgaaende Bevægelse og begyndte Fremrykningen mod højre Fløjs Retrætelinie.

Der var efter Oberstens Skøn ialt fire Brigader engagerede i en stor Bue mod Russernes h. Fløj, saaledes at de to Brigader (d og e paa Skitsen) fortsatte Fremrykningen mod Fronten, medens de to andre (b og c) efterhaanden greb ind i Flanken. Disse sidste havde aabenbart dannet den japanske venstre Fløjkolonne.

Oberst Schuyler blev nu fra sit Standpunkt (a) paa Højderne Øst for Banen og Nord for Jernbanestationen Vidne til følgende:

Som Reserve for højre Fløj stod endnu Nord for Jernbanestationen et Regiment (han mener 36.). Dette saa han blive dirigeret mod Vest i Retning af de fra Banen, $1\frac{1}{2}$ —2 Verst fjernede Højder, for at imødegaa Japanernes Flankeangreb, saaledes at de i Fronten engagerede Regimenter kunde komme tilbage.

Til alt Held for Russerne kom i dette Øjeblik det omtalte Jernbanetog med det tobolske Regiment dampende Nord fra og holdt i Højde med Oberstens Standplads. Han saa Folkene hastigt springe ud af Vognene. I et Nu var Regimentet ordnet, og øjeblikkelig satte det sig i Bevægelse ligeledes mod Vest, op paa de samme Højder som det andet Regiment.

Dette skete for begge Regimenters Vedkommende med stor Bravour og Hurtighed. Skyttekæder udvikledes med Reserver bag ved, og snart bevægede de sig i fuldkommen god Orden op ad Højderne.

Rimeligvis havde Japanerne i det Øjeblik, de to Regimenter paabegyndte deres Bevægelser, omtrent lige saa lang Afstand til Højderne som Russerne. Det gjaldt om, hvem der kom først. Deraf afgang højre Fløjs Skæbne.

Saasnart Russerne havde naaet Bakkekammene, aabnede de en voldsom Ild mod Fjenden, hvilken foreløbig holdt ham paa Afstand.

Batteriet holdt endnu Stand og hjalp Fodfolket tilbage, skønt baade Heste og Mandskab var i høj Grad reducerede. Her som ved saa mange andre Lejligheder i denne Krig, devoverede det sig for de andre Vaabenarter.

Det japanske Artilleri dængede stadig Regimenternes Retrætelinie til, og Granaterne slog ned i Mængde, ligesom Jernbanestationen, hvor de saarede stadig ankom, beskødes, hvorfor det gjaldt at opsætte Togenes Afgang saa længe som muligt. Tilsidst maatte man gaa tilbage med samtlige Tog. Dette skete dog ikke før i det yderste Øjeblik, under Beskydning saavel fra Front som Flanke.

Snart var ogsaa Regimenterne fra Fronten naaede i Højde med de to i Flanken, og medens Togene dampede afsted med de saarede, ordnede hele højre Fløj sig til sin videre Retræte, idet 36. og tobolske Regiment afbrød Kampen og sluttede efter.

Japanerne var, heldigvis for Russerne, udmattede, de forfulgte ikke, og sidstnævnte slap bort ad 3 forskellige Veje. Men Marchen gik ad Bjærgstier, og da det blev øsende Regn, var det fast utrolige Anstrengelser, Armeen maatte udstaa. Hertil kom, at man under disse Forhold ingen Proviant havde, Teltmateriel manglede ogsaa for en Del, saa man maatte bivakere under aaben Himmel.

Stackelberg viklede sig saaledes ud af General Okus Arme, men han maatte skynde sig tilbage, om han skulde undgaa at blive taget i Flanken af Takuschan Armeen, som nu var under Fremrykning.

Kuropatkin sendte, for at hjælpe Stackelberg tilbage, en Division frem i sydøstlig Retning foran Kaitschou.

I to Dage tilbagelagde Stackelberg ca. 45 Kilometer før han undte sine udmattede Tropper Rast.

Tabene i Kampen havde været store. Efter officiel Kilde var Russernes:

100	Officerer døde og saarede.
12	— savnede
2524	Mand døde og saarede
675	— savnede

ialt 3311 Mand,

desuden mistedes 13 Kanoner (efter Japanernes Opgivelse 16).

Det sværeste Tab led 1. østsibir. Skyttedivision og af denne igen 1. Skytteregiment, der mistede sin Oberst og $\frac{1}{3}$ af Officererne, samt $\frac{1}{4}$ af Mandskabet.

Japanernes Tab udgjorde:

7 Officerer,	210 Underofficerer og Soldater	faldne, ialt	217
43	— 903	—	— saarede — 946

ialt 1,163

dertil 26 Heste dræbte	
67	— saarede

ialt 93.

Paa Valpladsen begravede Japanerne 1854 Russere. De tog, foruden de omtalte Kanoner, 46 Ammunitionsvogne, 953 Geværer, en Mængde Ammunition o. s. v.

Hvorledes den japanske Styrke, der jo angaves til at have været 3 à $3\frac{1}{2}$ Divisioner Fodfolk foruden Artilleri og Rytteri, har været fordelt under Kampen, er ikke ganske klart; men gaar man ud fra, at Oberst Schuylers Angivelse til Forfatteren er rigtig, blev der altsaa efterhaanden engageret 4 Brigader Fodfolk = 2 Divisioner mod Russernes højre Fløj i Front og Flanke.

Mod Centrum gik som berørt kun ét Regiment frem og mod venstre Fløj af den russiske Stilling engageredes altsaa formentlig efterhaanden Resten: 1 god Division Fodfolk.

Rimeligvis har da den japanske Styrke, som holdt Gerngross Stangen, til at begynde med været underlegen. At Japanerne her ikke var stærke, fremgaar af Meddelelserne om, at der to Gange paa denne Fløj maatte sendes Forstærkning frem fra Reserven, da man frygtede en Katastrofe.

Naar det ikke lykkedes Russerne at gennemføre Angrebet, var Aarsagen hovedsagelig Artilleriets enorme Overlegenhed og den Omstændighed, at Centrum blev sprængt — som vi har set af en ringe Styrke, — hvilket kunde ske, da der her kun stod et Regiment i første Linie, og Reserverne bag ved jo netop var blevne sendte bort ud paa venstre Fløj.

Karakteristisk for Kampen er Japanernes Anvendelse af Artilleriet, der som berørt jo for en stor Del holdtes samlet i en udmærket skjult Stilling paa begge Sider af Jernbanen, hvorfra ikke blot Russernes venstre Fløj og Centrum men ogsaa højre Fløj for en Del kunde beskydes. Japanerne benyttede næsten udelukkende indirekte Skydning.

Hvad Rytteriets Optræden under Kampen angaar, har vi hørt, at begge Armeer hovedsagelig havde deres Rytteri

paa hver sin højre Fløj; der blev saaledes ikke Anledning til Ryttersammenstød. Men medens det japanske i Tide opdagede og opholdt det fjendtlige Fodfolk, som forsøgte en omgaaende Bevægelse, udrettede det russiske ikke noget videre.

Den engelske Militærattaché Major Hume, som fulgte General Samsonoffs Rytterbrigade, udtalte til Forf., at den intet videre kunde udrette: Terrænet var vanskeligt, og da Japanerne rykkede frem her paa Fløjen, gik Rytterbrigaden tilbage, saaledes at den ved Kampens Afslutning befandt sig Nord for Vafangkou.

Hvad angaar de Formationer, det japanske Fodfolk benyttede under Kampen, gaar her som ved Kampene baade før og efter alle samstemmende Vidnesbyrd fra Deltagere — og af dem har Forfatteren talt med mange — ud paa, at der benyttedes saa tætte Skyttelinier, den ene bag den anden i meget kort Afstand, at det tog sig ud som Kolonner, der brød frem.

Paa min Udtalelse om, at dette syntes mig mod de tidligere indvundne Erfaringer, udbrød en Officer:

«Ak de skønne teoretiske Blomster!»
og en anden:

«Det er saamænd ligegyldigt, enten man benytter sluttet eller spredt Orden; Artilleriilden skal nok finde en alligevel.»

Disse Udtalelser kom fra Officerer, der havde været med paa Russernes venstre Fløj. Paa højre Fløj var Terrænet saa uoverskueligt og vanskeligt, at man — som Oberst de Dovbor udtalte — stundom slet ikke saa Fjenden.

Alle var, kort sagt, enige om, at Artilleriilden havde afgjort Slaget. Den var ledet fortrinligt og koncentreredes baade paa det russiske Artilleri, som jo næsten bragtes til Tavshed, og paa det frembrydende Fodfolk.

Russernes Angreb foregik vel i Skytteformationer; men der herskede til Slutning ingen Orden. Mandskabet blev blandet saa aldeles imellem hinanden, og hver Mand søgte, navnlig paa Retræten, at klare sig selv, saa at Kommando næsten ikke var til at oprettholde.

Japanerne havde i alle Tilfælde paa højre Fløj, da de angreb, ingen Tornyster. Maaske har de ligesom senere ved Ljaojang aflagt dem lige forinden den sidste Storm. Dette var nemlig, efter hvad et Øjenvidne, den amerikanske Korrespondent Wallace, fortalte Forfatteren, Tilfældet her.

Knap 150 à 200 Meter fra Fjenden kastedes Tornystrene og det sidste Fremløb foretoges op ad Højderne uden disse.

Russernes Sanitetsvæsen fungerede udmærket under Kampen. De «flyvende Kolonner» gik frem i første Linie og hentede de saarede, som straks bragtes til Jernbanestationen, hvor en første Forbinding foretoges. Derpaa indladedes de i Jernbanevognene. Blandt det «røde Kors» Personale udmærkede sig særlig en Oberstinde Voronoff, hvem Forf. senere traf under Kampene ved Tasitschao. Hun udtalte, at den værste Ild, hun havde været i, var den ved Vafangkou. Oberstinden har en flyvende Kolonne paa 14 Vogne, med Sygepassere, Læge og Præst, som hun selv fører. Hendes Mod og Dygtighed har gjort hende berømt i Armeen. Hendes Mand er Chef for et Rytterregiment. Angaaende Sanitetsvæsenet skal vi senere høre nærmere.

Endnu til Slutning et Par Ord om den Anvendelse, Japanerne under Slaget gjorde af de Indfødte for at faa Oplysninger om Fjendens Bevægelser.

Ved bestemte, forud aftalte optiske Signaler fik Japanerne saaledes Meddelelse om Russernes Opstilling og om det paa-begyndte Stød mod Japanernes højre Fløj, saaledes at de kunde tage deres Forholdsregler.

I «Neue Militärische Blätter» staar bl. a. følgende:

«Den for Japanerne fuldstændig usynlige og skjulte Opstilling af et russisk Batteri, af hvilket man havde ventet sig stor Virkning, var allerede tidlig om Morgenen bekendt for Japanerne, saa Batteriet straks kunde tages under Krydsild, forinden det selv havde løsnat et Skud».

I Kampen ved Vafangkou havde Russerne kæmpet tappert, og selv om der et enkelt Sted fremkom Panik, som ved Centrum's Gennembrud, maa man i det hele og store yde Stackelbergs Tropper den største Ros for deres tapre Færd og sejge Modstand.

VI. I Ljaojang — Militærattachéer.

Efter fjorten Dages Ophold i Mukden kunde jeg den 24. Juni endelig forlade dette Sted for med Jernbanen at begive mig til Ljaojang.

Undervejs blev vi opholdte længe paa Grund af Troppe-transporter, saa vi naaede først Ljaojang langt ud paa Aftenen.

Banegaardsrestaurationen var fuld af Officerer, der spiste og drak, og her slog jeg mig ned blandt dem. Da det ikke var at tænke paa at faa anvist Kvarter saa sent, tog jeg

med Glæde mod et Tilbud fra nogle Læger af «det røde Kors» om at bo hos dem i deres Lejr udenfor Byen.

Forinden vi begav os til Ro, kørte vi først hen til den nærliggende offentlige Officershave indenfor en Mur ved Foden af en mægtig Pagode. Det var det eneste Forlystelses-etablisement i Ljaojang, og Officerer af alle Grader tyede derhen for at nyde Livet.

Her blev musiceret, og rundt ved Bordene i Haven var der bænket en Mængde Officerer, unge og gamle, samt enkelte Korrespondenter. Nogle «Damer» af tvivlsomt Rygte saas hist og her i Grupperne. Man morede sig af Hjertens Lyst for maaske Dagen efter at faa sin Bekomst derude i Fjældene. Saadan er Krigens Gang. Da vi skulde køre hjem til Lejren i et Par Militærkærer, væltede den ene paa den slette Vej, og en Læge brækkede sit Ben — hvad der sparede ham for at komme i Ilden.

Efterat have anbragt ham i et Hospital kom vi endelig i Kvarter, jeg i en «Jurte» ๑: et af de Indfødtes Telte fra Mongoliet, af hvilke der var opstillet mange.

I «det røde Kors»' Lejr gjorde jeg Bekendtskab med forskellige Læger, Funktionærer og Damer, der siden udmærkede sig i Sanitetstjenesten, saaledes bl. a. en Enke, hvis Søn var Læge og som bestyrede en Ambulance.

Næste Morgen bivaanede jeg Øvelserne udenfor Lejren, hvor man var i Færd med at tilride genstridige Mantschur-hestene til Brug for en «flyvende Kolonne» af «det røde Kors».

Efter Indbydelse flyttede jeg samme Dag ind i Militærattachéernes Bolig, der befandt sig i et toetages Hus ved Stationen. Det laa i Række med mange andre smaa og større Huse, der, ligesom i Mukden, oprindeligt havde været benyttede af Jernbanefunktionærer, men som nu alle var beslaglagte af Militärautoriteterne.

Overgeneralen, der i Øjeblikket var ved Fronten, havde sit Hovedkvarter i et etetages Hus, og ved Siden deraf befandt sig «Censuren», som her varetoges af en Kaptajn, Baron v. Wienecken. Mine Breve gik dog ikke gennem ham, men blev sendte hjem gennem Admiral Alexéjeffs Stab. Enkelte af dem var — 4 Maaneder under Vejs.

I Militærattachéernes Bolig boede jeg sammen med Premierløjtnant Tvermoes — som jeg nu atter traf — indtil han snart efter rejste til Vladivostok; her gjorde jeg Bekendtskab med Svenskeren, Kaptajn Niels Edlund af Vesterbottens Regiment, som havde fulgt General Rennenkampf i nogen Tid paa dennes kække Raids foran Armeens venstre

Fløj, hvorom han meddelte mig mange gode Oplysninger; her lærte jeg endvidere en Mængde Officerer fra forskellige Lande at kende: Franskmanden, Brigadegeneral Silvestre, der viste mig overmaade Velvillie og med hvem jeg ofte var sammen ligesom med den franske Kaptain Bouc e, hvis gode Ven, en Kaptain, havde tjent i Fremmedlegionen og sammen med mig deltaget i Kampen i Chott Tigri den 26. April 1882 — Verden er ikke stor! — Her var  sterrigeren, Oberstløjtnant i Generalstaben Csicseries de Bacs ny, en pr jsisk Major, Friherre v. Tettau; senere kom ogsaa Major v. Runckel, endvidere Engl nderne, Generalløjtnant af Rytteriet Gerard, der havde deltaget i et Dusin Felttog eller mere, at dømme efter alle de Baand, han bar paa sin Uniform, Oberst Watters og Major i den indiske H r Hume, der senere blev syg og vendte hjem.

Spanien repræsenteredes af Oberst i Fodfolket, Marquis de Mendigorria, der bl. a. havde gjort Kubafelttoget med, hvorom han talte med Sorg, — saa var der fra de nordamerikanske Fristater Oberst af Rytteriet W. Schuyler og Kaptain Reichmann, begge intelligente og elskværdige Mennesker, der, som vi har hørt, med Bravour deltog i Vafangkou Slaget. Reichmann havde tidligere deltaget i Boerkrigen. Fra Italien var der Marineløjtnant Camperio, en livlig Mand, der altid fortalte Historier, — som ikke var bange for Kugler selv paa Landjorden, der red som en Rytterofficer og som selv reparerede sin Sadel og Ridet j. Endvidere skal nævnes Bulgaren, Oberstløjtnant Papadopoulos.

Her traf jeg ogsaa Nordmanden Kaptain Nyquist, der havde været saa vel i Ilden bl. a. under en Natf gning i Bjergene, Major Sch nmeyer af den chilenske Armé, der tiltalte mig paa Svensk: han var nemlig oprindelig svensk Officer. To schweitsiske Officerer, Oberst Audeoud og Kaptain Bardet var allerede rejste hjem — efter Opfordring fra Russerne; de havde stødt dem ved utidig Kritik.

Flere af Attachéerne havde faaet Tilladelse til at følge bestemte Korps; andre var blevne ved Hovedkvarteret. Blandt de førstnævnte var Edlund, Nyquist, Sch nmeyer, Schuyler Reichmann m. fl.

Foruden disse fremmede Officerer var der adskillige, som jeg ikke traf f r senere, saaledes den franske Major Cheminon; andre saa jeg slet ikke, som pr jsisk Oberstløjtnant Lauenstein, spansk Kaptain Serda foruden nogle Herrer, der var blevne i Port Arthur, og hvis Skæbne man var urolig over, saaledes Franskmanden Løjtnant Cuverville og Ty-

skeren v. Gilgenhaimb, der senere er omkomne under Forsøg paa at slippe ud af Fæstningen.

Alle disse Attachéer, eller som en af dem selv spøgende sagde «officielle Spioner», blev godt behandlede, skønt ogsaa de maatte finde sig i at afvente Tilladelse til at begive sig, hvorhen de ønskede.

For Attachéerne var der indrettet en Messe i en Jernbanevogn tæt ved Boligen, hvor de blev glimrende beværtede, baade hvad Mad og Drikke angik. Navnlige Middagen, der indtoges efter Solnedgang, var ofte animeret, naar Stearinlysene brændte paa de bugnende Borde, og Varmen ikke var saa slem.

Her traf vi ogsaa Officerer, der enten var indbudte eller havde faaet Tilladelse til at købe sig Mad, saaledes adskillige Generaler, bl. a. Grekoff, der f. T. havde mistet sin Kommando paa Grund af et Sammenstød med General Rennenkampf, hvem han ikke havde villet understøtte, men som siden fik en anden Kommando.

Som Vært fungerede et Par yngre Officerer af Generalstaben. Med den ene havde jeg rejst fra Bajkalsøen til Mukden.

Efter Middagen sad vi undertiden i Køligheden udenfor vor Bolig og samtalede. Hver af Officererne havde faaet en Hest og en Oppasser tildelt; men de kunde jo ikke nøjes hermed, hvorfor de maatte købe Reserveheste, Pakheste til Udrustning og Telt osv., ligesom de fleste havde en kinesisk Tjener (Mafu), hvis de da ikke selv medbragte en saadan, hvad der var Tilfældet bl. a. med Major Hume, der havde en Hindu og Amerikanerne, der havde en Neger med. Jeg havde arvet en Kineser efter Tvermoes, men han forsvandt, og en ny, jeg fik, løb fra mig af Frygt for Kuglerne, da vi skulde til Fronten — endelig fik jeg en Kaukasier — han løb ikke, tværtimod var hans kæreste Ønske at komme i llden.

Attachéerne bar næsten uden Undtagelse Kakiuniformer eller — om de ikke var reglementeret dermed — noget efter Omstændighederne tillempet. Varmen var nu saa stærk, at man vanskeligt kunde udholde at bære Klædningsuniformer, og hvide Lærreds Uniformer var ikke til at holde rene under et Felttog.

Jeg havde foruden den nylig her hjemme reglementerede grønne Uniform medtaget et Par Sæt hvidt Tøj; men det var ofte ikke til at faa vasket, og jeg maatte derfor som oftest bære Klædesuniformen.

Den er meget bekvem, Tøjet er udmærket, Smuds set næsten ikke derpaa — og man fandt den smuk og klædelig; men til et Sommerfelttog, i alt Fald i Mantschuriet, er den alt for varm.

Den nye Sabel derimod fandt jeg meget upraktisk. Skeden revnede i Varmen, blev vel syet sammen, men da det blev Regn, trængte Vandet ned i Skeden, og Klingen rustede stadig, dertil viste Ophængningsbøjlerne sig upraktiske, ligesom Øskenen, de hænger i, gik itu. Jeg havde langt hellere haft min gamle Slæbesabel men den havde jeg ladet blive i Petersborg med Galauniformen.

Ved Ljaojang mødes Vejene fra Liautunghalvøen, fra Jaluffoden og Liaosletten, hvorfor dette Knudepunkt, som saaledes behersker Adgangene til det sydlige Mantschuri, er meget betydningsfuldt i strategisk Henseende.

Ljaojang er en kinesisk By paa c. 70,000 Mennesker af lignende Udseende som Mukden. Den er ligesom denne omgivet med en høj og bred kreneleret Mur, gennem hvilken der findes nogle faa Porte. Foran disse er bygget en Murfirkant, inden i hvilken der er ligesom en Slags Forgaard, gennem hvilken man altsaa maa passere for at komme ind ad Hovedporten. Dette er gjort af Hensyn til Forsvaret. I Forgaarden er der ofte Boder opstillede; men i alle Tilfælde er der et bundløst Uføre og hele Dagen igennem en kolossal Trængsel af Vogne, Fodgængere, Ryttere, Soldater osv. Høje Skrig og Raab lyder gennem Porthvælvingerne, naar Piskene knalder og de stakkels Trækdyr maa opbyde deres sidste Kræfter for at trække Vognene ud af Uføret. Lange temmelig lige og brede Hovedgader skærer Byen. De ser ganske ud som i andre kinesiske Byer, og de etetages Huse med deres aabne Butikker, Værksteder m. m. ligger malerisk til begge Sider.

Her arbejder halv- eller helnøgne Mennesker i den ulidelige Varme, medens andre dovner Tiden hen i Skygge, idet de betragter det brogede Liv paa Gaderne, taler sammen om Krigen og stirrer paa de russiske Militærtransporter, Kærre og Kommandoer, som passerer forbi paa Vej ud til Fjældene i Nordøst og Øst, hvor General, Grev Keller nu staar for at forsvare Adgangene til Byen.

Af og til kommer Transporter af Saarede forbi, som oftest er de anbragt paa Baarer mellem to Muldyr, dækkede for Solens Straaler af store Bastmaatter.

Saa kommer en Kosakofficer med sin Ordonnans jagende paa flinke smaa Heste, der skummer af Sved. De skal ind

med Melding. Maaske ser man en enkelt Dame til Hest i fantastisk Kostume med en rød Fez paa Hovedet. Det er en af Demi-monderne, der foretager et Formiddagsridt. Hun er Genstand for alles Beundring, ung og smuk som hun er.

Ljaojang er omgivet af herlige Sletter, hvor Træer og Haver forskønner Landskabet og yder Skygge i den stegende Varme. Tropper af alle Vaabenarter og Træn ligger i Lejr hist og her.

Mægtige Kolonner af Vogne med Proviant, store Drifter af Kvæg, marcherende Tropper, Transporter af saarede og syge fylder Veje og Adgange og hvirvler Støvet i Vejret, saa det driver i tætte graa Skyer hen over Egnen, naar Solen skinner og det ikke regner.

Ljaojang var, som berørt, den Gang General Kuropatkins officielle Hovedkvarter; men Generalen var rejst Syd paa for at inspicere Tropperne og for personlig at træffe Dispositioner til Imødegaaelse af det Angreb, som hver Dag ventedes af Japanerne over Simutshøn, efter at Dalinpasset var taget den 27. Juni.

Det var netop en kritisk Situation, der forelaa, saa kritisk, at det endog forlød, at man frygtede, at en Del af Styrken yderst paa højre Fløj skulde blive afskaaret eller ødelagt, om Japanerne angreb; men her som ved forskellige andre Lejligheder under Krigen, hvor en dristig General vilde have sat alt ind paa at opnaa et stort Resultat, betænkte Japanerne sig, og Faren drev over.

Imidlertid mærkede vi i Ljaojang, at der havde været Fare paa Færde, thi alle de Militærattachéer, som havde fulgt med Hovedkvarteret, havde faaet Ordre til at vende tilbage til Ljaojang, hvor de ankom Natten mellem den 28. og 29. Juni til stor Overtænkelse for os alle og til nogen Ærgrelse for dem selv. Overgeneralen vilde ikke udsætte dem for noget. Faren drev imidlertid over, og snart efter drog de bort igen.

Attachéernes Ankomst bevirkede, at den til Raadighed for dem stillede Bolig blev overfyldt. Da jeg efter nogle Dages Sygdom — Dysenteri, som saa mange paa Grund af det fugtige Vejr og den stærke Hede blev udsatte for — atter var nogenlunde vel, flyttede jeg ind i Byen i et Hotel, der dreves af en Græker, og hvor man havde det taaleligt.

En saadan Flytning var imidlertid ikke saa let, thi Vejen mellem Stationen og Byen var som Følge af et Par Dages Regnskyl et bundløst Uføre og delvis ganske oversvømmet med Vand. Det var, mente man, en lille Forsmag

paa den ventede Regnperiode, der, som man troede, vilde umuliggøre alle Operationer for en Tid. Egnen ved Ljaojang var bogstavelig talt et Morads, hvor man selv til Hest næppe kunde komme frem. Vandet stod i Gaderne og ved Jernbanen meget højt, og man vadede i Vand over Læggene.

Dog lykkedes det mine Rickshawmænd at føre mig og min Bagage i to Køretøjer gennem tykt og tyndt, og om Aftenen sad jeg efter Omstændighederne hyggeligt bænket mellem nogle Korrespondenter i Gæstestuen,

Dagene gled. Af og til gjorde vi kortere Udflugter til Bjærgegnene i Øst, hvor vi hørte Kanonerne dundre i det fjerne, men længere Udflugter naaede vi ikke at foretage, da Tilladelsen til at gaa Syd paa hver Dag ventedes, og saa maatte vi være parat.

Regnperioden kom ikke; men vi fik dog af og til smaa Regnskyl. Efter Bygerne skinnede Solen atter; men Vandet forsvandt dog ikke straks. Den lerede Jord kunde ikke optage det; det maatte have Tid til at fordampe.

VII. Den russiske Hærs befæstede Stillinger. — Arméens Styrkeforhold i Slutningen af Juni.

Da Krigen brød ud, havde Russerne i Mantschuriet kun c. 60,000 Mand, hvoraf en stor Del var afgivet som Besætning til Port Arthur og Vladivostok. Som Følge heraf var den Styrke, man kunde anvende i aaben Mark, meget ringe. Det var da ganske naturligt, at det stod klart for Overgeneralen, at man ikke kunde vente at holde de fremskudte Stillinger ved Jaluffoden og paa Liautunghalvøen.

Netop med Øjet aabent for, at den russiske Arme sandsynligvis maatte gaa tilbage, havde man indrettet Befæstningsanlæg paa de Veje, som, dels fra Jaluffoden, dels fra Liautunghalvøen, førte mod Ljaojang. Havde Hensynet til Port Arthur ikke stedse været raadende, vilde Overgeneralen have trukket Hæren langsomt tilbage mod Nord for at afvente Forstærkningerne. Herom kunde der imidlertid ikke nu være Tale.

Da der imidlertid, som tidligere meddelt, næppe kunde ventes en Tilgang ud over gennemsnitlig 1000 Mand om Dagen, vilde det tage Maaneder, inden Armeen kunde faa en nogenlunde stor Styrke, og i den Tid maatte man søge at opholde Fjenden længst muligt i de udstrakte Stillinger. Disse vare givne: Jernbanen maatte man selvfølgelig for enhver Pris holde, ligesom ogsaa Bjærgpassene i Fønschuilin-

kæden, for ikke at blive omgaaet i venstre Flanke og afskaaret.

Bjærgpassene i den nævnte Kæde ligger i en Linie, der danner en spids Vinkel med Jernbanen. Det var en Fordel, at Jernbanen saaledes løb langs Stillingerne i Henseende til Troppernes Proviantering og Forskydninger af Styrker fra det ene Sted til det andet; men paa den anden Side rummede det en afgjort Fare: naar Fjenden trykkede stærkt paa venstre Fløj ved højre Fløj ved Banen udsat for at blive afskaaret; men netop denne Fløj gjaldt det om at holde saa langt fremme som muligt, dels af Hensyn til, at den ikke fjernes for langt fra Port Arthur, dels fordi man ikke vilde lade Japanerne komme i Besiddelse af Jernbaneknudepunktet Tasitschao, hvorfra Sidebanen til Inkou udgaar. Var Japanerne først i Besiddelse heraf, havde de vundet en stor Fordel, idet de saa kunde benytte Inkou som en ny Basis.

Jeg skal, efter disse orienterende Bemærkninger, forsøge at give en kort Oversigt over de Befæstningsanlæg, som i Juni Maaned fandtes ved Ljaojang og paa Hovedkommunikationslinierne til dette Punkt. Oplysningerne er tilvejebragte dels ved Selvsyn, dels gennem enkelte russiske Autoriteter eller Militærattacheer, blandt hvilke navnlig Kaptajn Edlund maa fremhæves (jævnfør Tavle I).

Ljaojang var befæstet med det Formaal for Øje at 2 til 3 Armekorps der kunde finde et Støttepunkt; derimod havde man næppe tænkt sig, at Befæstningsanlægene kunde strække til, om en større Armestyrke her maatte tage imod Angreb. I det hele taget var øjensynlig alle de Befæstningsanlæg som var liggende her og i Bjærgpassene i Fønschuilinkæden samt ved Jernbanen paa forskellige Steder, beregnet paa, at forholdsvis mindre Styrker der kunde finde Støttepunkter under et Tilbagetog mod Nord.

Ljaojang var, saaledes som jeg saa den i Juni Maaned, omgivet af en Fortlinie, der gennemgaaende kun laa 2 til 4 højst 5 Kilometer fra Stadsmuren.

Den bestod af 12 store Forter, som dannede Forsvarets første Linie. Bag den laa i anden Linie en Række mindre Fodfolksskanser, og sluttelig i tredje Linie en Række Kanonindskæringer eller Batterier.

Forterne var bestemte til	2	Kompagnier	og	2	Kanoner
Skanserne til	1	—	og	2	—
Kanonbatterierne havde fra	2	til	8	Kanoner.	

Disse 3 Linier var forbundet ved Rækker af Skyttegrave for frontal Ild og havde mindre Flanker, saaledes som det fremgaar af Skitserne paa Bilagsplanchen.

Forterne, hvis Grundplan nærmest lignede Redouter, havde 12 Fod brede Grave. I Saillanten fandtes en Kapponiere, hvorfra Gravforsvaret kunde finde Sted for Facernes Vedkommende. Gravene paa Flankerne forsvaredes som Regel fra de bagerste Hjørner i Redouten (Strubepunkterne), hvor hurtigskydende Kanoner var opstillede i den Hensigt. Strubelinien flankeredes dels fra den nævnte Batteriopstilling i Strubepunktet, dels fra en Redan midt paa Linien. Dækkede Opholdsrum for Mandskab og til Ammunition fandtes i alle Skanserne.

Som passive Hindringsmidler var rundt om Forter og Skanser anbragt et Bælte af mindst 1,5 Meter dybe Ulvegrave med spidse Pæle i Bunden. Ulvegravene laa i fire Rækker, og som Regel var der yderligere mellem og over dem spændt Pigtraad paa Kryds og Tværs. Udenfor dette Bælte af store Ulvegrave fandtes, foran Forternes fremadvendende Linier en Række Ulvegrave midt i et Bælte af Pigtraad.

Under det senere store Slag ved Ljaojang kom disse passive Hindringer til at spille en meget betydelig Rolle.

Jerntraadshegn var ikke blot anbragte foran selve Skanserne, men ogsaa paa mange Steder mellem disse, ligesom de senere i rigt Maal fandt Anvendelse foran Russernes Stillinger Syd for Ljaojang.

De opholdt Fjenden i saa lang Tid i virksom Ild, at han som Regel var fortabt. Ved mange af Skanserne saa man efter Kampen, at Sappørerne var dræbte i det Øjeblik, de var i Færd med at overskære Traadene.

Ogsaa Ulvegravene kom til at spille en betydelig Rolle.

Mange Japanere fandt Døden i dem. Den tidligere omtalte Korrespondent Grant Wallace meddelte Forfatteren, at han ved Ljaojang flere Steder havde set, at Ulvegravene gemte Ligene af japanske Soldater, der var faldne ned i dem, naar de bleve skudte under Forsøgene paa at storme frem paa de smalle Mellemlum mellem de enkelte Huller.

Japanerne rensede Gravene for disse Lig ved at hælde Vand i dem, saa Ligene flød op. Der var stundom saa mange Lig i Ulvegravene, at de ganske fyldte dem, hvilket iøvrigt havde lettet de efterfølgende Passagen.

Stillingen ved Ljaojang gennemskæres af Taitsi Floden, hvilket var en Svaghed, eftersom Passagen mellem begge

Bredden, navnlig efter Regnskyl, var vanskelig at opretholde, fordi Broerne let skylledes bort.

Af dem var der ialt 6.

Gennem Bymurerne var der flere Steder sprængt Aabninger for at lette Forbindelserne.

Eftersom Armeen maatte optage Kampen med Japanerne i Egnene Syd og Øst for Ljaojang med stedse voksende Troppeantal, blev det snart klart for Overkommandoen, at hvis man skulde tænke paa at optage en større Kamp ved Ljaojang, maatte Stillingen — der iøvrigt laa alt for tæt paa Byen, hvor Ambulancer, Hospitaler, Forsyninger o. s. v. jo var — gøres større og skydes længere frem. Dette blev nu udført i Løbet af et Par Maaneder. Da jeg i Midten af August kom tilbage til Ljaojang, saa jeg, at man her havde udfoldet en meget betydelig Virksomhed, idet der hovedsagelig ved Hjælp af Soldater var anlagt nye Forskansninger og Befæstningsanlæg foran dem, der allerede var. Det blev i disse Stillinger, at Arméen senere tog imod Slag.

Ledelsen af disse Arbejder var lagt i Hænderne paa Generalmajor Welitschko en Mand paa 48 Aar med Tilnavnet «Ruslands Vauban». Nu laa Hovedstillingen 12 km. fra Byen, hovedsagelig paa Højderne. Den havde en Udstrækning af c. 25 km. Mod Øst var Stillingen mindre god, da den kunde omgaaes fra Bjærgene; men i det hele og store var den en betydelig Forbedring fra den tidligere omtalte, og nu havde man tilmed flere Linier bag hverandre.

Vi skal nu kortelig omtale de øvrige Feltbefæstningsanlæg, som Russerne havde anbragt:

C. 20 km. sydøst for Ljaojang var en lignende befæstet Stilling for 1 Armeekorps i Linien Tanchijuan-Anpin (Tavle I, c—d).

Yderligere 10 km. foran denne, altsaa c. 30 km. fra Ljaojang, var en anden befæstet Stilling for 1 Armeekorps ved Liandiansian (e) samt for 1 Brigade ved Sihojan (f).

Mindre Befæstningsanlæg fandtes ved Lianschankvan (g). — Endvidere var der ved Bjærgpassene Fønschuilin I og II (h og i) mindre Befæstningsanlæg, saaledes ved førstnævnte Sted Skyttegrave og 2 Batterier, ved sidstnævnte Skyttegrave og et Batteri.

Endelig ved Modulín (k) var der indrettet Stillinger for c. 1 Armeekorps.

Ved flere af de nævnte Bjærgpas var Batterierne byggede til Fjelds paa Steder, hvor der havdes et godt Skudfelt ned gennem Dalene. Karakteristisk for saadanne Anlæg var, at de

ofte maatte anbringes paa de smalle Bjærgaase, saaledes f. Eks. ved Liandiansian. Fra saadanne Batterier skød man som oftest med direkte Ild, medens det ved en Mængde andet Batterianlæg, navnlig i Stillingerne langs Jernbanen, var muligt at finde skjulte Opstillinger for Artilleriet, hvorfra der som oftest skød ved indirekte Skydning. Saadanne Batterianlæg laa ofte skjulte i Hirsemarkerne, hvor de ikke var til at opdage.

Befæstningsanlæg var endvidere anbragte paa Bane-strækningen i sydlig Retning, saaledes ved Ansandschan, 30 km. fra Ljaojang, hvor der tildels paa Højderne Syd for Stationen i en Bue fandtes en 14 km. lang Forsvarslinie for 2 til 3 Armekorps (b).

Et Stykke oppe paa Fjældrækkens sydlige Skraaning var gravet Skyttegrave, og nedenfor paa det flade Land laa Skanser, hvorfra hele Terrænet ved Foden af Fjældene kunde bringes under raserende Ild (se Planchen).

Ialt fandtes her 16 Redouter og 12 Batterier.

Ligeledes paa Banelinien var der Syd for Ansandschan ved Haitschøn en stor Stilling; men den havde samme Fejl som den oprindelige ved Ljaojang, at den laa for nær paa Byen — kun 2—3 km. — saaledes at man forinden en alvorlig Kamp maatte flytte Hospitaler og Forsyninger.

Sluttelig ved Tasitschao fandtes Stillinger for 2 Armekorps. Medens højre Fløj og Centrum laa fortrinligt med aabent Terræn foran sig, var venstre Fløj vanskelig at forsvare i det bjergfulde Terræn.

Stillingen kunde let omgaaes her, hvilket ogsaa senere skete under Kampen den 24. Juli.

Vi har nævnt de vigtigste af de Stillinger, som Russerne havde befæstet; hertil kommer endnu endel mindre Anlæg af Skyttegrave og Batterianlæg i forskellige andre af de Bjergpas, gennem hvilke Japanerne maatte bane sig Vej fra Syd og Øst for at kunne tvinge Russerne tilbage mod Nord.

Lægger man sammen alle de Stillinger, som var indrettede til Forsvar, faar man ud, at hvis de samtidig var besatte med Tropper, vilde det kræve c. 15 Armekorps. Selvfølgelig var det ikke Meningen paa én Gang at anvende dem alle; men de laa som sagt paa den Vej, Tropperne maatte gaa tilbage ad i nordlig Retning, naar de maatte vige for Overmagten.

«Vi er saadan stillede», sagde Generalkvartermesteren ved Hovedkvarteret, General Harkievitsch til mig, «at vi under en Retræte mod Nord kan gøre Holdt og Front ved

enhver Lejlighed for at opholde Fjenden. Trænges vi tilbage, vil De se, at vi bliver mere og mere koncentrerede.»

Vi skal derefter med nogle faa Ord genkalde i Erin- dringen de Begivenheder, som fandt Sted paa Krigsskue- pladsen fra Slutningen af Maj til Slutningen af Juni Maaned.

I Slutningen af Maj Maaned var Takuschan Armeens Udskibning, som berørt, begyndt. I Begyndelsen af Juni be- gyndte Fremrykningen, idet den blev støttet af Dele af I Armé (Kuroki). I Midten af Juni havde Takuschan Ar- meen fuldendt sin Opmærche omkring Siujan. Dele af 1. Arme deltog heri.

16. Juni begyndte Fremrykningen mod Haitschøn og Tasitschao, idet en Kolonne rykkede frem over hver af Passene: Dalin, Fønschuilin III og Tschipalin. En fjerde Kolonne marcherede gennem andre Pas mod Haitschøn.

Fremrykningen gik langsomt under stadige Skærmysler og Kampe med Russerne.

Kurokis Armé stod i Hovedsagen endnu i Begyndelsen af Juni ved Fønhuantschøn. Det den 7. Juni af Af- delinger af 12. Division besatte Saimatsi blev atter fri- villig rømmet den 11te.

Først den 25. Juni begyndte Kuroki Fremrykningen i 3 Kolonner; mod Saimatsi, Fønschuilin og Moduln Passene.

Paa Japanernes venstre Fløj gik Oku med II Armé frem, naaede 21. Juni Sjunøtschøn Syd for Kaitschou, men derpaa indtraadte Stilstand i Operationerne indtil 5. Juli — ja en Tid gik Japanerne endog noget tilbage her. For- posterne stod overfor hinanden halvvejs mellem Sjunøtschøn og Kaitschou.

General Stackelberg havde her overtaget Dækningen mod Syd med sit Armékorps. Foruden Ussuri Rytterbrigaden under Samsonoff befandt sig paa Russernes højre Fløj den sibiriske Kosak Division under General Ssimonoff.

Tschipanlin, Fønschuilin (III) og Dalin Passene holdtes besat af 2. og 4. sibiriske Armékorps og den transbaikalske Kosakbrigade Mischtschenko.

Ljaojang blev dækket af Østafdelingen under General- løjtnant Grev Keller, der forsvarede Bjergpassene i Føn- schuilin Kæden.

Yderst paa venstre Fløj opererede General Rennen- kampf med en Kosak Division, der var bleven forstærket af Fodfolk. Han holdt Vejene

Anpin—Saimatsi

Mukden—Saimatsi.

Den russiske Armees Styrkeforhold den 28. Juni.

Efter de Oplysninger, som Forfatteren saa sig i Stand til at forskaffe sig paa Stedet, udgjorde den Styrke, som Russerne i Slutningen af Juni Maaned havde at raade over til Lands af følgende:

	Antal Batailloner gennemsnitlig à 800 Mand.
Fodfolk:	
1., 3., 5., 6. og 9. østsibiriske Skytte Division à 12 Batailloner.....	60
1., 2. og 3. sibiriske Infanteri Division à 16 Batailloner (deraf 4 fraværende)	44
31. Infanteri Division	16
2. Brigade af 35. Division	8
	<u>Ialt... 128</u>
Rytteri:	
124 Sotnier à 120 Mand.	
Artilleri:	
54 Batterier à 200 Mand med 384 Kanoner, ny Model, 72 — gl. —	
Mistet:	
Ved Jaluffloden.....	21 Kanoner
Ved Vafangkou	13 —
	<u>Ialt... 34 Kanoner</u>

Ingeniører:

Tekniske Tropper o. s. v. 6 Batailloner à 1000 Mand.

Rekapitulation.

	Antal Mænd
Fodfolk	102,400
Rytteri	14,880
Artilleri	10,800
Ingeniører m. m.....	6,000
	<u>134,080</u>
Paa Hospitaler, Ambulancer o. s. v.	c. 16,000
I Port Arthur og langs Jernbanen.....	c. 50,000
	<u>Ialt c.... 200,000</u>

Af denne Styrke var imidlertid i snevrere Forstand kun c. 85,000 Mand under Overgeneralens Kommando til Brug ved Operationerne, nemlig:

	Antal		
	Batailloner	Sotnier	Kanoner
I sib. Korps	24	22	53
II sib. Korps	43	20	166
IV sib. Korps	22	28	72
I særlig Kommando	6		(10?)
Ialt . . .	95	80	301 (311?)

Fordelingen af denne Styrke paa Krigsskuepladsen vil fremgaa af Kortskitsen paa Bilagsplanchen, den refererer sig dog til den 21. Juni — altsaa et Par Dage før Styrkeberegningen.

Den er ligesom denne fremkommet ved Oplysninger, indhentede paa Stedet.

VIII. Lidt om Forplejningsforhold og Intendanturvæsen.

Selv om en stor Del af, hvad der var nødvendigt for Armeens Forsyning maatte sendes pr. Bane gennem Sibirien, gjaldt det dog langtfrå alt. Kød f. Eks. kunde som Regel faaes ved Indkøb af Kvæg i stor Stil, og for Kornets Vedkommende gjaldt det samme.

Medens Sletterne om Ljaofloden under almindelige Forhold kun har lidt Korn tilovers og i Krigstid slet intet, er der i det nordlige og mellemste Mantschuri rige Kornegne, hvorfra man plejer at udføre meget Korn. Herfra har Armeen faaet enorme Kvantiteter deraf. Hirse er Hovednæringsmidlet for Mennesker og afgiver Føde til Dyr. Desuden dyrkes Hvede, Havre, Boghvede osv.

Oplag af Korn ophobedes paa mange Steder, særlig ved Banen, og utallige Møller var beskæftigede med at male Kornet, navnlig i Harbin.

Kineserne og Mantschurerne driver som bekendt hovedsagelig Agerbrug, hvorimod Kvægavl er ret underordnet for dem.

Mælk bruges ikke som Næringsmiddel, hvorfor der hovedsagelig ikke findes andet end Slagte- og Trækdyr. Æsler og Muldyr findes i Mængde, smaa Heste ogsaaa. Okser bruges til Markarbejde.

Svin holdes i stor Mængde i Landsbyerne, Fisk findes i Elve og Floder og en Del Vildt (Bjørne, Tigre, Ræve, Bisam-

hjorte, Zobel osv.) i Skovene, men det spiller ikke nogen Rolle som Næringsmiddel.

Vi har tidligere berørt, at det med Hensyn til Forplejningen af den russiske Armé var en stor Fordel, at Jernbanen løb saa tæt langs med Stillingerne, og dette Forhold blev selvfølgelig bedre, jo længere Nord paa Russerne trak sig, idet deres Styrke jo derved koncentreredes mere og mere.

Det var dog ikke ubetydelige Strækninger, navnlig i Krigens første Periode, som Forplejning og Ammunition maatte føres for at bringes til Tropperne. Dette skete i saa Tilfælde hovedsagelig paa Vogne (se hosstaaende Fig.); men da de smaa tohjulede Køer som hører til Arméens Træn ikke lastede ret meget, ejheller var stærke eller egnede sig til Transport af tunge Varer, havde, som tidligere berørt, den russiske Administration købt og lejet en Mængde af de store kinesiske stærke tohjulede Vogne («Arba»).

Paa denne Maade opretholdtes Forbindelsen ad Etapelinierne, og Hæren fik sin Forplejning regelmæssigt; dog kneb det selvfølgelig i høj Grad at vedligeholde den i de regnfulde Perioder, da Vejene var bundløse; men navnlig de kinesiske Kuske og Forspand gjorde i saa Henseende Underværker, og Arméen led ingen Nød, tvertimod var de fleste Afdelinger vel forsynede.

Kun enkelte vidt udgaaende Styrker, som Generaler Rennenkampfs maatte selv sørge for sin Forplejning.

I den stærke Varme kunde Kød selvfølgelig ikke medføres, da det vilde blive ødelagt i Løbet af nogle Timer. Hæren medførte derfor levende Kvæg i Drifter.

Forplejningsforholdene var ikke underlagte én Person, men der var tre sideordnede Myndigheder:

- 1) 1 Chef for Intendanturen,
- 2) 1 — - Transporterne,
- 3) 1 — - Transportlinierne.

Tropperne rekvirerede hos Chefen for Intendanturen, denne henvendte sig derpaa til Chefen for Transportlinierne, og denne maatte atter sætte sig i Forbindelse med Chefen for Transporterne, hos hvem han rekvirerede forskellige Sorter Transportmidler.

At disse tre høje Myndigheder ikke altid kunde komme overens under de vanskelige Forhold, er forstaaeligt. Der var ved denne Ordning en rig Kilde til Kollisioner og Rivninger — og dog fungerede, efter Sigende, Intendanturen upaa-klageligt, i alle Tilfælde i den Periode, jeg var ved Arméen.

Hvert Regiment havde sit Træn paa op til 100 Køretøjer; men desuden fandtes ved den russiske Armé særegne Trænbatailloner, der hver især kunde organisere 10 Transporter, hver Transport paa ca. 3,000 Pud¹⁾:

1) 5 Transporter med tohjulede russiske Kærre, der hver kunde laste 10 Pud. Hver Transport paa 300 Kærre — ialt 1500 Kærre, 15,000 Pud.

2) 5 Transporter med lejede kinesiske tohjulede Lastvogne («Arb»); hver kunde laste 20 Pud og var forspændt med 5—7 Muldyr eller Heste. Hver Transport paa 150 «Arb» à 20 Puds Last, ialt 750 «Arb», 15,000 Pud.

3) Desuden flere eller færre Muldyrtransporter, hver Transport paa 50-80 Muldyr, som hver kunde bære 5 Pud. — 1 Transport højst 80 Muldyr, 400 Pud.

Ogsaa Rytteriet havde selvfølgelig Kærre til Raadighed. Eksempelvis havde det nertschinske Regiment (Transbaikalske Division):

22 Kærre pr. Sotnie,
22 — — — — — Regimentsstab.

Men dette Antal kunde paa langt nær ikke medtages under Operationerne, da det ikke kunde følge Bevægelserne, og i 5 Uger fik General Rennenkampf slet ingen Transporter sendte til Tropperne.

Ved Udrykningen fra Ljaojang, da Divisionen skulde operere i Saimatsi-Egnen medtog f. Eks. hver Sotnie kun 4 Kærre og Regimentsstaben 4, hvilket udgjorde ialt ca. 30 Kærre for Regimentet i Stedet for de reglementerede 154.

For at bøde paa denne Mangel paa Transportmidler medtoges 7 Pakheste pr. Sotnie og 7 Pakheste pr. Regimentsstab.

Efterhaanden maatte man yderligere reducere dette Transportmateriel, eftersom det meste blev tilbage paa Vejen.

¹⁾ 1 Pud = 40 russiske og 32,76 danske Pund.

De 28 Kærrer reduceredes til 4.

Hver Sotnie havde da 15 Pakheste, desuden 1 Paksaddel for hver Officer.

Etapelinier var overalt ordnede med Stationer paa ret korte Afstande. Eksempelvis skal anføres:

Strækningen Ljaojang—Saimatsi havde 6 Stationer, Ljaojang iberegnet (0, 1, 2, 3, 4 og 5). Linien ordnedes den 19. April, og den 26. begyndte Transporterne.

Forraad og Anlæg fandtes ved 2. og 4. Etape.

Sidstnævnte blev gentagne Gange, som Følge af falske Meldinger, rømmet og igen besat under Forhold, der lignede Panik. En Del af Oplagene brændtes, andre førtes i øsende Regn til 2. Etape, hvor de laa under aaben Himmel en Tid og for største Delen blev fordærvede.

Da Russerne senere i August trak sig helt tilbage til Ljaojang rømmedes hele Linien.

Strækningen Ljaojang—Antun. Her var 8 Etapestationer:

1. Liandiansian	rømmedes	} Juli—August.
2.	—	
3. Lianschangan	—	
4. Tuinpu (Tunjaupu)	—	
		6. Maj, gænaabnedes 25. rømmedes i Juli
5. Sjujtitschan	—	5. Maj
6. Fønhuantschøn	—	4. —
7. Impan Sagoutsi	—	2. —
8. Antun (Schachötsi)	—	1. —

Strækningen Haittschøn—Takuschan:

1. Tschangsjapudsi	rømmedes	12. Maj
2. Siujan	—	6. —
3. Unlaas	—	6. —
4. Sitchutschindsi	—	6. —
5. Takuschan	—	5. —

Langs Jernbanelinien var der selvfølgelig paa alle de vigtigste Knudepunkter Mukden, Ljaojang, Ansandschan, Haittschøn, Tasitschao, Kaitschou osv. større Hovedmagasiner og Oplag, foruden at der paa adskillige mellemliggende Steder ogsaa var ophobet Forsyninger.

Slagterier, Bagerier, Værksteder for Reparationer osv. osv. fandtes paa mange Steder. At Oplagernes Størrelse var enorme, fik man et Indtryk af, naar man f. Eks. ved Haittschøn saa Bygninger under Opførelse til Værn for Regnen, hvis samlede Længde var ca. 300 Meter. De bestod af store, lodret

stillede Bjælker med nogen Afstand og over hvilke der var lagt Tag af Bastmaatter.

I Ljaojang var ophobet særlig store Forsyninger for Arméen; navnlig i Terrænet ved Jernbanestationen fandtes saadanne. Paa en sindrig Maade var Jernbanesporene ført hen langs med og mellem de lange Rækker af Proviant, saaledes at denne nemt kunde flyttes.

Tropperne var iøvrigt forsynede med udmærkede Køgevo-gne, som benyttedes ogsaa under Marchen. Soldaternes Næring bestod i Suppe, Kødmad, Grød, Brød og Té.

Grøntsager som Kartofler, Bønner, Løg osv. kunde af og til købes, men ikke i noget stort Omfang. Ikke saa faa driftige Handlende — bl. a. flere Grækere — fulgte med Arméen, aabnede Udsalg og gjorde glimrende Forretninger med Sukker, Lys, Tændstikker, Tobak og meget andet.

Senere lod Overgeneralen Jernbanevogne med Varer komme fra Harbin, fra hvilke Udsalg kunde finde Sted.

I det hele og store har Intendanturen og Forplejningen af Tropperne, saa vidt skønnes, fungeret godt; i det mindste havde Forf. ikke Lejlighed til at bemærke andet i den Tid, han tilbragte ved Arméen.

IX. Rytteriet foran venstre Fløj under General Rennenkampf.

Det russiske Rytteri bestod i Begyndelsen af Krigen næsten udelukkende af Kosakker.

I ingen af Kampene saa man større Rytterstyrker gribe afgørende ind; derimod havde man enkelte Eksempler paa, at mindre Styrker havde haft Held til at attackere med Landsen, saaledes bl. a. med Vafangkou den 30. Maj.

Landsens moralske Betydning blev stærk fremhævet efter denne lille Affære.

Enkelte langt udgaaende Rytterpatrouiller og Jagtkommandoer gjorde god Nytte, dog kneb det ofte med at bringe paalidelige Meldinger om Fjenden, ligesom «Følingen» som oftest ikke var god.

Den Omstændighed, at der paaførtes hver Mand som Ejer af sin Hest et personligt Tab, naar han mistede den, bevirkede endvidere, at Kosakkerne trykkede sig lidt for at udsætte deres Heste i alvorlig Kamp, hvilket selvfølgelig ikke var til Gavn for Operationerne. Siden blev dette uheldige Forhold ændret noget, derved at der tilsagdes Kosakkerne en Betaling af 125 Rubler for hver Hest, som de mistede:

men de havde megen Vanskelighed ved at købe nye. Hestespørgsmaalet vedblev derfor at være et svagt Punkt.

Rytteriets Færden i Bjærgegnene har selvfølgelig været meget vanskelig, og Terrænet har kun i ringe Grad tilladt det at udrette noget i større Stil.

Foran den russiske Armés yderste venstre Fløj opererede i Krigens Begyndelse den transbajkalske Kosakdivision under den bekendte General Rennenkampf. Han skulde i Almindelighed dække Fløjen mod omgaaende Bevægelser og i den Hensigt foretage Rekognosceringer frem foran denne, for at komme til Klarhed over, hvorvidt der truede nogen virkelig Fare fra denne Kant.

At Kuroki, der jo med sin Armé opererede mod Russernes venstre Fløj, vilde forsøge at naa frem ad Vejene til Ljaojang og Mukden og ind paa Russernes Retrætelinie var kun alt for sandsynligt. Det gjaldt derfor om at være paa sin Post.

Rennenkampfs Styrke bestod i Begyndelsen af Juni af:

2. argonske Regiment paa	5	Sotnier
2. nertschinske —	6	—
desuden af forsk. Rgmtr.	5	—

ialt 16 Sotnier.

endvidere: 1 Sappørkommando samt 1 Afdeling af det røde Kors med 2 Læger, 5 Studenter, 14 Sanitetssoldater, 4 Kosacker og 58 Heste.

Træn medførtes ikke, saaledes som vist i forrige Afsnit.

Det Omraade, som var anvist Rennenkampf som Tumbleplads, var Bjærgegne med brede, vel beboede Dale, hvor Gaarde og Landsbyer laa tæt, og hvor Dalbunden dyrkedes, som var det en Have. Selv højt oppe paa Dalskraaningerne saas stundom dyrkede Agre. Vindskibelige flittige og stilfærdige Agerbrugere levede her et lykkeligt Liv, naar ikke Krigen hjemsøgte deres Egne eller Hungusernes Røverbander faldt over dem. Saa gjaldt det at bringe deres Kostbarheder, Kvæg og Kvinder i Sikkerhed oppe i Fjældene, hvor Skovene ydede dem Skjul. Naar Faren var ovre, kom de ned igen for at optage deres vanlige Dont. Da saa man atter Mændene arbejde med Hakke og Spade i Marken, og paa Stier og Veje færdedes Ryttere og Vogne forspændte med Okser, Muldyr, Æsler eller Heste, ligesom man ofte bemærkede Kvinder ved Kvæget.

Paa disse Egenes skønne Fjælde gror herlige Skove af Eg, Lind, Alm og Ask. Frugttræer ses i Mængde, og paa Bjærgskraaningerne pranger Sirener og Jasminer. Roser, Tulipaner og Liljer staar i Foraarsflor, og alt det bidrager til,

at den nu ret kølige, dejlige Luft er som gennembævet af Vellugt. Langs Vandløbene færdes Hejrer og Storke, og ud af Skovtykningerne, hvor Bækkene risler og Vandet flyder ned ad Klipperne, kommer Fasaner flyvende; men her lurer ogsaa Vilddyr. Kan hænde, at man faar Øje paa en Bjørn, der lusker om for at se sit Snit til at gøre Razzia paa Hjordene.

Der var Stemning over Rennenkampfs maanedlange Marcher i Bjærgene.

Det var som en Flok Riddere, der drog paa Æventyr i fremmed Land, ledsagede af deres bevæbnede Knægte.

De har ikke blivende Sted, véd aldrig, hvor de ender en paabegyndt Dagsmarche, om de, naar Solen gaar ned, ligger med Næsen i Vejret, eller om de samles lystigt om de kogende Gryder.

Chefen for denne Ridderskare er ikke klædt i Panser og Plade; men i Skjorte og Bukser med en almindelig Kosakhue paa Hovedet og en Skindtrøje kastet over Nakken. Al Tid er han paafærde, ilter og dristig. Han elektriserer sine Folk ved sin personlige Optræden og sit skarpe og strenge Blik og faar dem til at handle raskt og dristigt, overalt hvor han er til Stede. Til daglig rider han almindelige Kosakheste, men tegner det til en Fægtning, bestiger han sit Yndlingsdyr, en stor brun Hingst, og naar han er paa Ryggen af den, véd Folkene, at nu er der Udsigt til, at det skal gaa løs.

Skulde man rette en Bebrejdelse mod ham, var det den, at han stedse søgte frem i første Linie, ofte ved Fortroppen. Men desuagtet har han stedse vidst at bevare Overblikket, og hvor han selv var til Stede, der skete der ingen Fejltagelser. Indtraf saadanne, var det hans undergivnes Fejl.

Rennenkampfs Ry som Rytterfører stammer navnlig fra Felttoget i Mantschuriet i 1900, da han med sine raske, lange og dristige Bevægelser opnaaede store Resultater, men det maa ikke glemmes, at hans Modstandere dengang kun var Kinesere, hvilket i høj Grad lettede ham et godt Resultat.

Rennenkampf har sikkerlig, efter alles Mening, et ægte Ryttertemperament. Han var dog efter Forløbet af de Operationer, som vi nu skal omtale, Genstand for en næppe helt uberegtiget haard Kritik blandt den russiske Armés højere Officerer.

En af dem sagde som saa: «Rennenkampf har et fortrinligt Initiativ, er dristig, personlig over al Maade modig, men han har udtømt sine Folks og Hestes Kræfter til ringe Nytte». Svenskeren, Kaptajn Niels Edlund af Vesterbottens Regiment, som havde fulgt Rennenkampf i længere Tid og som jeg skylder en stor Del af Oplysningerne om

Rennekampfs Togter, roste ham dog meget, til Trods for, at der ofte skete Fejltagelser.

Vi skal nu kortelig give en Oversigt over de Operationer, som Rennenkampf foretog i Maj og Juni Maaned med Saimatsi som Udgangspunkt (jævnf. Kaartet paa Tavle I):

Den $23/5$ gik Rennenkampf frem mod Syd til 20 Kilometer fra Føn-huantschön; men blev tilbagedrevet i NØ.

$28/5$ derfra til Saimatsi.

$29/5$ — $30/5$ til Tsianschan paa Grund af falske Meldinger om, at der stod en japansk Brigade foran Saimatsi. Nu sendes 3 Kolonner frem mod Saimatsi: fra Nord Rennenkampf i 2 Kolonner, fra Vest Keller med 1 Kolonne.

$1/6$ — $2/6$ Ankomst til Saimatsi. — Der var ikke en Japanner. — Keller gaar tilbage, efterladende General Grekoff i Saimatsi, hvor Rennenkampf ogsaa bliver. — De to kan ikke enes om Operationer i østlig Retning. Grekoff vil ikke hjælpe den energiske Rennenkampf.

$6/6$ Rennenkampf gaar, da Grekoff ikke vil støtte ham, bort i nordlig Retning til Tsianschan; samme Dag bliver Grekoff angrebet af en japansk Brigade, og maa efter et tappert Forsvar gaa tilbage i NV. Føling med Fjenden har hele Tiden været slet. Grekoff faar falske Meldinger, tror som Følge af dem, at der er en hel Division (1500 Mand) mod ham og gaar derfor yderligere tilbage til 60 Verst fra Saimatsi.

$11/6$ Keller faar Ordre til at gaa frem og hjælpe ham. Der sættes en ny Fremrykning i Gang, men Melding indgaar, at der nu ingen Japanere er i Saimatsi.

$12/6$ Keller vender om; men faar samme Dag, Retræten er begyndt, Melding fra Grekoff, at 1500 Japanere trykker dennes venstre Fløj. Keller sender et Jægerkommando op mod Grekoff og et lignende mod Saimatsi. Begge Kommandoer naar frem uden at have set Japanere.

$11/6$ Imidlertid havde Rennenkampf begyndt en Fremrykning fra Tsianschan i østlig Retning.

$12/6$ Modtager han Rapport, at Japanerne er i Fremrykning over Saimatsi i hans Ryg, han gaar tilbage til Tsianschan og yderligere i vestlig Retning. Samtidig modtager han om Natten yderligere Rapport om, at Japanerne er i Fremrykning fra Syd. I Siasür faar Rennenkampf Underretning om, at det hele var blind Allarm. Han gaar nu frem mod Saimatsi, der antages besat af Japanerne, og da han kommer der den $17/6$, venter han Japanernes Beskydning, men der var ingen.

$21/6$ rykker Rennenkampf frem mod Øst, men bliver tvungen tilbage af en japansk Fodfolks Brigade som nu staar i Passets Føn-schuilin II.

Keller havde imidlertid taget Stilling længere Syd paa. Rennenkampf tog ligeledes Stilling, begge med Front mod SØ. De havde nu i Forening besat de nordlige Adgange igennem Bjærgkæden Føn-schuilin.

Som man ser, var Rennenkampf og hans Folk stedsde paa Færde.

Snart gik det fremad for at rekognoscere snart tilbage, saa atter frem, paany tilbage, naar Fjenden, — som oftest fejlagtigt — blev meldt at være under Fremrykning med overlegne Styrker.

Føling holdt man kun sjældent med Fjenden, og de Efterretninger, som bragtes af Indfødte eller langt udgaaende Patrouiller — om saadanne overhovedet udsendtes — var som oftest ikke rigtige.

Rennenkampfs energiske, villiestærke og dristige Naturel prægede de ham underlagte Troppers Optræden og Handlemaade i ethvert af de Sammenstød, de havde med Fjenden. Der var aldrig Vaklen, alle handlede hurtigt og energisk. Gennem de trange Dale var Marchordenen som oftest følgende:

Forrest red nogle «Spejdere» (dosori). Efter dem fulgte en Deling; ca. 300 Meter bag den 1 Sotnie, og længere tilbage fulgte Hovedstyrken.

Stødte de forreste Sikringsdele paa Fjenden, gik de rask fremad, de efterfølgende sluttede op i hurtig Gangart — og det hele sattes ind paa én Gang for at faa Lejlighed til at se, hvad der var imod.

Gik Fjenden tilbage, fortsattes Fremrykningen energisk: gik han ikke, afbrødes Kampen straks, og alt gik tilbage, som oftest paa én Gang, uden Orden og i en Klump.

Kosakkernes Angrebsformation, den saakaldte «Lava», bestaar i en Omsværmens af Fjenden i Front, Flanker og om mulig Ryg. I hurtigste Gangart sværmer de frem i spredt Orden med 5—6 eller 10 Skridts indbyrdes Afstand for ved et pludseligt Angreb at omringe Fjenden og attackere ham fra alle Kanter paa én Gang.

Denne fortræfflige Formation, ved hvilken Alt sættes ind med det samme, har under den nærværende Krig kun yderst sjældent kunnet anvendes, hovedsagelig paa Grund af det bjærgfulde Terræn, i hvilket Kampen har fundet Sted.

Kampen førtes af de østsibiriske Kosakker under Rennenkampf, altid som en Fægtning til Fods. Landse har disse Kosakker ikke, «Lavaen» er dog ofte tilhest naaet ind paa 5—800 Meter fra Fjenden.

Naar Fjenden aabner Ilden, gaar Lavaen nemlig frem til nærmeste Dækning i Galop, sidder af og indleder Skydefægtning.

Den moralske Overlegenhed, som ligger i den pludselige, energiske Attake, spiller selvfølgelig her en afgørende Rolle.

Øjensynlig lod Japanerne sig paavirke heraf. De studsede, glemte i Øjeblikket at foretage sig noget, og inden de vidste et Ord deraf, var Sagen afgjort — som oftest ikke til deres Fordel.

Som Regel forstod Japanerne fortrinligt at holde sig skjulte; man saa dem saa at sige ikke; og selv naar man paa nært Hold blev beskudt, skulde man have gode Øjne for at opdage dem, der havde skudt. Højest opdagede man nogle

smaa sorte Prikker oppe paa Fjældskraaningerne, hvilke bevægede sig paa en saadan Maade, at man kunde slutte sig til, at det var Fjendens Fodfolks Patrouiller eller Spejdere. Rytteri saa man sjældent noget til.

Dagen gryr. Den rene skønne klare Himmel hæver sig over Fjæld og Dal, medens Kosakkerne bereder sig til at bryde op. Søvdrukne kryber de ud af deres Kapper, i hvilke de har hvilet paa Jorden i Læ af Klipper, under Træer eller en sjælden Gang i en Kineserlandsby, thi Telte medføres ikke. Gryden koger allerede, og forinden Opbruddet faar Folkene deres Tæ med et tarveligt Maaltid, af hvad der kan falde for.

I Begyndelsen førte man, som tidligere berørt, Proviant med paa Trænvognene, de smaa tohjulede Kærrer; men de kørte snart fast, og tilsidst maatte man omtrent nøjes med, hvad hver Mand kunde have paa Hesten. Selvfølgelig maatte man fouragere undervejs; men da det var strengt forbudt at røre eller tage noget uden Beboernes Indvilligelse, selv om man betalte, kneb det ofte i høj Grad at faa Mad. Ofte saa man Soldaterne, naar der blev gjort Holdt, stimle sammen udenfor Gaardene, for at faa noget at købe. At der, trods Forbudet, er gaaet adskillige Stykker Fjerkræ og Svin i Gryden, uden at Regnskabet saa nøje er blevet gjort op, tør man gaa ud fra.

Ogsaa Foder til Hestene kneb det med at faa. Græsset var endnu ikke alle Steder tilstrækkelig langt, saa maatte man tage, hvad der fandtes, og Halm fra Tagene, af Majs. «Kaoljan» o. s. v, alt var godt for de sultne Hestemaver.

De stakkels smaa Heste blev derfor ogsaa efterhaanden meget medtagne af de anstrengende Marcher gennem Dalene over Fjældene op og ned — uophørlig uden Hviledage.

Allerede den 7. Juni var c. $\frac{1}{3}$ af Hestene syge, og i Slutningen af Maaneden var omtrent Halvdelen utjenstdygtige. Man maa nu ikke tro, at det var store Afstande. Rennenkampf med sin Kosakdivision tilbagelagde, tværtimod forbauses man over, hvor korte Strækninger de i Virkeligheden daglig gennemred. Gennemsnitlig var det ikke mere end 2 à 3 danske Mil; men Forklaringen ligger i det ganske overordentlig vanskelige Terræn med svære Stigninger.

Hestene blev derfor snart udmattede, trykkede og halte.

Kun enkelte Gange tilbagelagdes større Strækninger i forholdsvis kort Tid. Kaptain Edlund oplyste saaledes, at Rennenkampf ved en Lejlighed i 24 Timer tilbagelagde 100 Kilometer ved at marchere Dag og Nat med ialt 3 Timers Rast; men dette var en Undtagelse.

Ligesom Hestene spiste Folkene og Officererne, hvad de kunde faa fat paa. Brød var den længste Tid ukendt, og de forvænte Gardeofficerer fra St. Petersborg, der i stort Antal havde faaet Lov at tjene i Kosakkerne, var himmelglade, naar de blot kunde faa Sulten stillet. Té havde man altid, men Sukkeret slap op, og man maatte ty til kinesisk Sukker, der ligner Brystsukker.

Suppe med Løg var en herlig Ret; Brændevin og Vin slap ogsaa op, og en Flaske Sprit, som en af Officererne havde gemt, blev spæet op med Vand, og den levede man højt paa i flere Dage.

Ligesom det skortede paa Proviant, fordi der ingen Tilførsler fandt Sted, saaledes var den Ammunitionsbeholdning, som kunde medføres, ikke stor. Ved en Opgørelse den 7. Juni fandtes, ifølge Kaptajn Edlund, Patronbeholdninger, der varierede mellem 91 og 187 Stykke pr. Mand, forskelligt i de forskellige Sotnier, eftersom de havde deltaget i flere eller færre Fægtninger.

Til Trods for de slette Provianteringsforhold maatte Rennenkampfs Kosakker dog stadig Dagen lang være i Aktivitet, saaledes som foran omtalt.

— — —

Aftenen falder paa, og med den en behagelig Kølighed. Bjærgene ligger til begge Sider som mørke Kolosser, og kun over Dalbunden lysner det lidt.

Oppe fra Fjældene hører man Kosakkernes Sange, og man ser Baalene glimte fra Vagtposternes smaa Lejre. Vinden lufter sagselig ned gennem Dalen og bringer en Duft af Jasminer og Sirener med sig. Elven bruser, Naturen er falden til Ro; Kosakkerne hengiver sig sorgløse til Hvilen efter den anstrengende Dag: Aftenbønnen har lydt, og den gode Gud vil nu nok holde Øjnene aabne paa de faa fremskudte Poster, der maa vaage, medens de andre sover. De udmattede Heste har ædt deres sparsomme Foder og staar bundne i Klump, opselede og opsadlede, om noget skulde nødvendiggøre en hastig Udrykning. Saa glider Natten hen, som oftest uden Forstyrrelse. I Skovene høres stundom underlige Lyde, snart som af opskræmmede Fugle, saa knager Grenene, maaske under Bjørnens, Tigerens eller Japanernes Fodder?, eller en Sten løsner sig fra Fjældmuren og rasler ned i Dalen under dundrende Spektakel, der giver Genlyd i Fjældene. Den yderste Kosakpost bøjer sig ned, lytter og stirrer ind i Mørket. Der er intet, absolut intet, at opdage. Saa gaar atter en Stund, og nu kommer Afløsningen. Den

raaber an, giver «Feltraabet», og Posten staar atter søvn-drukken og passer sin Dont, saa taalelig.

Blandt de østsibiriske Kosakker findes mange Burjæter, Indfødte, der ofte i en slaaende Grad, ligner Japanere; men de er i Reglen højere. De bekender sig til den tibetanske Lamalære (Schamaister). Efter en Kamp, naar en Burjæt er faldet og skal begraves, træder som oftest en Soldat eller Underofficer frem og forretter Tjeneste som Præst. Der er nemlig ikke saa faa af de østsibiriske Kosakker, der er Lamaer. Under Sang, Mesning og nogle Ceremonier, foregaar nu Jordfæstelsen paa en simpel Maade; Soldaten træder atter ind i Geledet, og dermed er den Højtidelighed til Ende.

Af Burjæter findes iøvrigt ikke saa faa i Sotnierne, indtil 50. De forstaar ikke Russisk ud over Kommandoordene. De er beskedne, stille Folk af udpræget mongolsk Typus.

At saavel Rennenkampf som de ham ledsagende Officerer ofte var i alvorlig Fare, er udenfor al Tvivl. Edlund f. Eks. blev en Gang paa ikke 100 Meters Afstand beskydt af en halv Snes Japanere, der dog ikke ramte. I det hele taget synes det, som om de japanske Tropper, der opererede mod Rennenkampfs Division, ikke var særlig dygtige i Skydning. De har i alle Tilfælde ikke indgydt den samme Respekt, som deres Landsmænd paa andre Dele af Krigsskuepladsen.

Dette Forhold kom paa en eklatant Maade frem den 13. Juli ved Fankiaputsi paa Vejen Saimatsi-Ljaojang, hvor Rennenkampf nu rekognoscerede med 5 Eskadroner.

Forrest var en Eskadron, der som sædvanlig havde sendt Sikringsdele lige frem, derimod ingen til Siden, da det vilde hæmme Marchen. Et Stykke efter Eskadronen fulgte Rennenkampf og hans Stab; de var i Øjeblikket til Fods.

Marchen gik gennem en Dal, derfra op over en Ryg og ned paa den anden Side. Eskadronen havde passeret Ryggen og var just i Færd med at bevæge sig ned ad Skraaning, da den pludselig paa kun 300 Meters Afstand fik Salveild fra en japansk Fodfolksstyrke, som havde taget Stilling i Russernes højre Flanke uden at blive opdaget, før det var for sent.

Rennenkampf og hans Officerer blev, ligeledes paa kort Afstand og fra Flanken beskydt med en morderisk Ild.

Japanernes Kugler strøg hen over Vejen, og alle kastede sig næsegrus ned paa denne for at søge Dækning.

Hovedstyrken var længere tilbage, og der var ingen Forbindelse med den. En Tid laa Officererne udsatte for den frygtelige Ild. Da rejste Rennenkampf sig, idet han bemærkede, at her kunde han ikke være bekendt at ligge.

Han vilde gaa tilbage og sørge for Hjælp. Edlund fulgte straks efter.

Rennenkampf blev paa Tilbagevejen saaret i Benet, og Edlund hjalp nu nogle tililende Soldater med at bære Generalen ud af Ilden til en Ambulance. Den forreste Eskadron, som man skulde tro havde lidt enormt ved Ilden paa kort Afstand, havde, som det viste sig, kun 10 Heste saarede, men ingen af Mandskabet var død eller saaret.

Japanerne havde aabenbart skudt meget slet.

Russernes Hovedstyrke kom nu i Stilling. Der udspandt sig en kort Skydefægtning, efter hvilken det hele gik tilbage. Rennenkampf blev nu paa en sammentømret Flaade ført ned ad en Flod til Jernbanen og ad denne til Harbin, hvor han senere kom sig for paa ny at overtage Kommandoen over sine Kosakker.

I Slutningen af Juni Maaned begyndte Japanerne, som tidligere berørt, at presse svært paa Russernes venstre Fløj. Den 25. begyndte Kampene i Bjærgpassene i Fønschuilin Kæden, hvilke varede uafbrudt til den 29.

Allerede den 27. var Japanerne Herrer over Pashøjderne, og de overalt svagere russiske Styrker trak sig fægtende tilbage.

I de sidste Dage af Juni havde de japanske Kolonner naaet:

1. Armé: Palilinpasset, Lianschankvan og Lanholinpasset med Detachementer mod Nord.

Takuschan Arméen: Passene ved Fønschuilin III. Dalin og Tschipalin.

Forposterne stod tæt overfor hinanden.

X. En Natfægtning.

Russerne stod i denne Periode, hvor man maatte vente, at Japanerne vilde forsøge fra Øst at trænge frem mod Ljaojang og Mukden for at naa ind paa den russiske Hærs Retrætelinie, ikke roligt i deres Stillinger og ventede paa Japanernes Angreb; de gjorde af og til Fremstød for at rekognoscere med større og mindre Kommandoer.

Den 3. Juli fandt en saadan højst interessant Fægtning Sted i de skønne Bjærgegne to Dagsmarcher sydøst for Ljaojang. Interessen knyttede sig hovedsagelig til den Omstændighed, at Rekognosceringen denne Gang foregik om Natten.

General Keller, der jo kommanderede Østkorpsen, som skulde dække Vejene gennem Fønschuilin Kæden mod Ljaojang og Mukden, havde efter Opfordring af General Romanoff, Chefen for 6. Division, indvilliget i, at der skulde foretages en natlig Rekognoscering for at faa Klarhed over, hvor

mange Japanere der stod her. Rekognosceringen skulde foretages fra Knudepunktet ved den saakaldte 2. Etape (fra Ljaojang), hvor Vejene deler sig til Modulin- og Fønschuilinpassene. Styrken skulde rykke frem ad sidstnævnte Vej gennem en temmelig snæver Dal, saa at den lige før Daggry kunde falde over Fjendens Forposter, som man antog stod paa et Højdedrag, der fra Syd skyder sig ud i Dalen tværs paa dennes Længderetning.

Den norske Militærattaché Kaptajn Nyqvist, som jeg traf i Ljaojang, og som havde deltaget i Rekognosceringen, viste mig den Velvillie mundtlig at give mig en Del Oplysninger om Affæren, hvilke danner Grundlaget for nedenstaaende Beretning:

3 Kompagnier skulde rykke frem ad Modulin Vejen og rekognoscere mod en Stilling, der ikke laa saa langt borte, som den Hovedkolonnen skulde angribe paa Fønschuilin Vejen. Derved sikredes sidstnævnte tillige i højre Flanke. Hovedangrebskolonnen, 2 $\frac{1}{4}$ Bataillon, skulde som sagt følge Dalen, gennem hvilken Vejen til Fønschuilinpasset gaar, rykke gennem en Snævring og løs paa det omtalte Højdedrag, der laa 5 Kilometer fra det Sted, hvor man vilde samle Angrebsstyrken. Den Styrke, der skulde foretage Rekognosceringen, samledes om Aftenen den 3. Juli paa den vestre Bred af en Elv, over hvilken man skulde passere. Paa Skraaningerne af en Bakke, som behersker Terrænet ved Elven, og hvor der hæver sig et af de Taarne af koreansk Oprindelse, af hvilke der findes ikke faa her i Landet, var Samlingspladsen. Mandskabet, der havde haft et Par danske Mil at marchere, skulde nu i nogle Timer fra 9—1 hvile, og om mulig sove. Ild maatte der ikke tændes, men man havde haft Ordre til at koge Kød forinden Opbruddet fra Lejrpladsen, for at medtage det her til Mødeopstillingen. Klokkeren 9 samlede General Keller, der var ankommen fra sin Teltlejr længere tilbage i Dalen, alle Officererne paa Bakken. indprentede dem, at der under Fremmarchen maatte herske absolut Ro og Stilhed i Rækkerne, og at der ikke under nogen Omstændigheder maatte skydes, saa længe det var mørkt.

Da den korte, men klare og bestemte Instruktion var til Ende, drak man Té og samtalede sagte i Grupper. Det var ikke absolut mørkt. Halvmaanen var oppe; men af og til drev Skyerne forbi, og der indtraadte momentant, dybt Mørke. Man kunde skelne Konturerne af Fjældene paa Dalens Sider.

Da Klokkeren blev 10, skulde alt være roligt, og Soldater og Officerer lagde sig da ned for at hvile, — om muligt! thi under slige Omstændigheder, hvor man véd, at man om et Par Timer i Mulm og Mørke skal frem mod en usynlig

Fjende, hvis Styrke man ikke kender, kan Søvnene næppe være ganske rolig. Dog, den russiske Soldat er, om end alvorlig, under slige Forhold mærkværdig blottet for Frygt. Hans Religiositet bevirker, at han finder en slig Situation som den at gaa i Kamp ganske lige ud ad Landevejen. Vil Gud beskytte ham, gør han det nok.

Kaptajn Nyqvist spurgte ved en Lejlighed en Soldat, som havde været i en meget farlig Ild, om han ikke var bange:

«Nej!» — «Tænkte Du da ikke, at Du mulig skulde falde?» — «Nej, jeg tænkte paa Gud!» lød Svaret. Religionen har en kolossal Magt over den russiske Bonde. Den gør ham til en tapper Soldat, men paa den anden Side svækker Fatalismen ogsaa hans Initiativ og Energi. Den gør ham altfor sorgløs, hvilket navnlig er en stor Ulempe under Sikringstjenesten.

Tiden gik hurtigt, og lidt før Klokkeren 1 stod Bataillonerne færdige til Afmarche. Det var nu noget mørkere end før.

Chefen for Hovedangrebsstyrken var 24. Regiments Chef, Oberst Lesitski, der efter alles Sigende er en Perle af en Soldat, som gør alt for, at hans Soldater skal faa det godt, som ikke kender til Vaklen, som er tapper, rolig og dertil en beskeden, stille Mand.

Han havde besluttet at rykke frem med hele Styrken saa at sige samlet i Kolonne. Kaptajn Nyqvist havde bedt General Romanoff om Tilladelse til at følge med Angrebsstyrken. Generalen mente, at han ikke burde udsætte sig paa denne farlige Ekspedition; men Nyqvist insisterede, idet han sagde, at han var sendt over for at lære og se noget. Natfægtninger var netop noget, som man i militære Kredse gjerne ønskede Oplysninger om, derfor mente han, at det var hans Pligt at gaa frem. Generalen faldt til Føje, og Nyqvist meldte sig til Oberst Lesitski og fulgte med ham. I Mulm og Mørke passeredes den omtalte Elv, over hvilken Folkene maatte vade. Vandet gik dem til Bæltstedet.

Et Par Patrouiller sendtes ud til Siderne i Højde med Kolonnen, derimod var der ingen Forspids foran samme. Man rykkede nu fremad ad en Vej, der fulgte Elven. Der hørtes ingen Lyd udover Folkenes Fodtrin. Den store Stillehed herskede rundt om.

Et Lys i en kinesisk Gaard ud til Siden frembragte en lille Standsning, for at man kunde forvise sig om, at det ikke var Japanere, — saa gik det videre gennem Snævringen. Officererne var stegne af Hestene, hvilke førtes et Stykke efter Kolonnen. Klokkeren var nu over 2 $\frac{1}{2}$, og man nærmede sig det Højdedrag, hvor Japanerne befandt sig. Obersten efterlod nu et Kompagni i Rerserve, for at det kunde dække

Retræten, og man rykkede videre frem. Der udsendtes ogsaa lidt efter et Kompagni til venstre, hvilket iøvrigt senere blev drevet tilbage.

Klokken blev 3; man var nu ved Foden af Højderne og skulde just til at bestige dem, da der fra begge Dalsider pludselig svirrede Kugler om Ørene paa Kolonnen. Det var aabenbart Fjendens Lytteposter, som havde opdaget Fremrykningen. Oberst Lesitski lod sig ikke anfægte af denne Ild fra Siden; han rykkede videre fremad uden Vaklen opad Skraaningerne, stadig i Kolonneformation. Det var endnu mørkt. Uden at der lød Kommandoord ilede Kolonnen fremad med Bajonetten paa Geværet, saaledes som det stedse bæres Nat og Dag. Nyqvist hørte et skærende Hyl gennem Nattens Stilhed. Det var den forreste Del af Kolonnen, der var stødt paa en japansk Feltvagt eller Postering, og som med Bajonetten havde nedstødt de overraskede Japanere. Var disse Hyl Rædselens Udtryk, eller raabte de i Døden som tro Soldater: «Fjenden er her!»? Lesitski rykker stadig videre og naar nu op paa Plateauets Top. Et Kompagni sendes ud lidt til højre og to til venstre, medens Hovedkolonnen rykker frem som før. Det er nu ved at lysne en lille Smule. Atter hører man rædselsfulde Hyl, som betyder mange Fjenders Nedstødning med Bajonetterne, saa lyder to Gange efter hinanden vældige Hurraraab. Det er Mandskabet af de to russiske Kompagnier til venstre, der ikke har kunnet holde Glæden og Begejstringen tilbage.

Maaske har disse skingrende Hurraraab haft den skæbnesvangre Betydning at kalde de fjærnere Sikringsdele til paa et for tidligt Tidspunkt; maaske blev disse allerede alarmerede ved deres egne Soldaters Skrig. Foruden at Russerne nu fra Plateauets modsatte Rand modtoges af en levende Ild, der gjorde dem megen Skade, saa de ogsaa i den gryende Dag store fjendtlige Styrker rykke frem længere borte.

Oberst Lesitski holdt sig dog $\frac{1}{2}$ Time paa Plateauet for at rekognoscere. Medens Projektilerne svirrede til alle Sider, og Skydefægtningen gik sin Gang mellem de to Modstandere, stod han rolig og saa i Kikkerten, som om der intet var i Vejen. «Man bliver jo tapper, naar man ser ham,» bemærkede en Officer til Nyqvist.

Tilbagetogget gennem den snævre Dal vilde sikkerlig medføre store Tab for Russerne, navnlig hvis de blev for længe. Obersten gav derfor Ordre til Tilbagetog efter at have skønnet, at der rykkede 2—3 Batailloner imod ham, medens 3 Regimenter mentes at staa bagved. Selv tog han Kommandoen over Arrièregardekompaniet, der i Forbindelse med et Par

andre Kompagnier dækkede Retræten, hvilken foregik i god Orden under Fjendens heftige Beskydning.

Rygtet om Kampen og dens Udfald fløj tilbage til General Keller, der ventede i Spænding paa Udfaldet. Med Sorg modtog han og hans Officerer af de først tilbagevendende Soldater Melding om, at Oberst Lesitski var falden. Heldigvis var Efterretningen falsk. Saa meget større var Glæden, da man — sidst af alle — saa Obersten rolig komme vandrende med sin Hest.

Keller ilede ham imøde og omfavnede ham.

Tabene havde paa russisk Side været ret store, ialt 3--400 døde og saarede. — Passet var snævert, og det var ikke til at undgaa Sammenstuvning. Japanerne, der havde faaet Forstærkning, vedligeholdt en voldsom Ild fra Højdeplateauet, og da det nu var lyst, var Tab uundgaaelige. Mange af de saarede gik selv tilbage fra Valpladsen, andre blev hjemførte af et halvt Kompagni Fodfolk med Baarer, som fulgte Kommandoet, endelig blev en Del ført tilbage paa Officersheste og andre Heste, hvis Sadler de farvede røde af Blod.

General Keller red de efterhaanden tilbagevendende Afdelinger imøde og tilraabte dem et: «Tak, Folk!»

De trætte, sveddryppende Skikkelser svarede med det sædvanlige:

«Ekscellence — vi er glade ved at gøre os Umage, saa godt vi kan!»

Klokken var 6, da alle var tilbage ved Taarnet.

Det forlød, at Japanerne havde fundet 50 saarede paa Valpladsen, som ikke var bleven medbragte af Russerne.

Japanernes Tab var efter Sigende stort; nogle mindre Afdelinger blev nedstukne til sidste Mand med Bajonetten under det hurtige Fremløb.

Derimod gjorde Russerne saa at sige ingen Fanger, hvilket var en Følge af Angrebets Natur. De saarede blev for største Delen førte til Hospitalerne i Ljaojang, baarne i Sivmaatter mellem to Muldyr.

Overfaldet var lykkedes godt. Det var iscenesat efter den gamle Recept: Holde Styrken samlet — gaa dristigt frem uden videre Sikringsdele og uden at indlade sig i Skydefægtning — naa Maalet ved Daggrø, saa man kan faa Lejlighed til at se noget.

Det vanskelige ved den Slags Foretagender ind i Fjendens Linier er jo Tilbagetoget.

Ved nærværende Lejlighed kunde Oberst Lesitski ikke tænke paa at kaste de fjendtlige Forposter, han stødte paa, længere tilbage, for siden at kunne tiltræde Retræten i Fred og Ro. Japanerne blev straks alarmerede og mødte op med

langt overlegne Styrker. Tilbageetoget kunde maaske være tiltraadt lidt tidligere, end det skete; men saa var Hovedopgaven: at skaffe Oplysning om, hvor meget der stod, ikke bleven løst, og netop paa dette Tidspunkt var det af den største Betydning ikke blot for General Keller, men ogsaa for Overgeneralen, at faa Klarhed over, hvorvidt der kunde ventes et større Angreb herfra. Var Japanerne i Færd med at presse svært paa Arméens venstre Fløj for at tiltvinge sig Adgang til Ljaojang — eller var det kun mindre Styrker, man havde over for sig?

De Tab, som Rekognosceringen medførte, var uundgaaelige.

Obersten fik det Indtryk, at man stod over for ret store Troppedele.

XI. Ved Hovedkvarteret.

I de første Dage af Juli Maaned havde Overgeneralen travlt med at inspicere Stillingerne paa højre Fløj, og baade Militarattachéer og Korrespondenter, som i Ljaojang ventede paa at faa hans Tilladelse til at gaa til Fronten, maatte Dag efter anden væbne sig med Taalmodighed.

Endelig kom der Telegram, at nu kunde vi komme, med Tilføjende, at hver især kunde vælge bestemte Korps, som han ønskede at følge — der skulde om mulig blive taget Hensyn hertil. Det tillodes mig samtidig at begive mig til Hovedkvarteret i Tasitschao.

Nu syntes altsaa paa én Gang Vejen at ligge aaben for mig, og jeg ordnede glad alt til Afrejsen. Jeg kunde nu vente at faa Lejlighed til at se noget; men Censur var jeg fremdeles ikke fritaget for, og paa dette Punkt kunde General Kuropatkin ikke hjælpe. Censuren stod nemlig vedblivende under Vicekongen, og denne opretholdt sin Myndighed strengt.

Imidlertid var jeg meget taknemmelig over den opnaaede Begunstigelse, der efter hvad jeg fik at vide, tilskreves et Telegram fra Kejserinde Dagmar til Kuropatkin.

Den 11. Juli mødte jeg da paa Jernbanestationen i Ljaojang for at afgaa til Hovedkvarteret i Tasitschao; men paa Grund af Troppettransporterne og andre Ophobninger af Tog, lykkedes det mig først at komme afsted Dagen efter: jeg havde da ventet i 21 Timer.

Natten tilbragte jeg sammen med en Korrespondent, den afskedigede russiske Oberst Lodischenski i en Hestevogn, hvor vi indrettede vort Leje i Midten med Hestene til begge Sider, ganske paa samme Maade som Kosakkerne under deres Jernbanefærd gennem Sibirien.

I en frygtelig Varme gik Toget endelig ved Titiden den 12. Vi havde det den Dag ganske behageligt i Hestevognen, hvor Dørene stod aabne, saa det trak; men en af Hestene havde staaet for længe i fri Luft, udsat for Solstraalerne. Den blev syg og kreperede, efter at vi havde kørt en god Timestid. Ved første Station blev dens døde Krop ført ud af Vognen.

Alt som vi kom længere syd paa, saa vi flere og flere Tropper langs Banen. Vi passerede den kinesiske By Haitchøn, hvor der rundt om laa Soldater i Lejr, og efter et længere Ophold her gik vi videre. Ved Aftenstid naaede vi Tasitschao, den Jernbanestation hvorfra Banen gaar af til Inkou.

Paa Banegaarden modtoges jeg af Kaptain, Baron Wiencken, som nu var her, og som forestillede mig for Generalkvartermesteren, General Harkiewitz, som meget galant beklagede, at der tidligere var lagt mig saa mange Hindringer i Vejen. «Det var en Misforstaaelse».

Dagen efter havde jeg Foretræde for General Kuropatkin, som med sin Stab og en Del fremmede Officerer boede i et Jernbanetog, der var parat til at bryde op, naar det skulde være. I Nærheden af Toget var der rejst en interimistisk Spisesal af Tømmer og Bastmaatter, og her samledes daglig en 30—40 Mennesker om Overgeneralens Bord, til Frokost Kl. 12 og til Middag Kl. 6½, naar Solen var gaaet ned. Generalen plejede forinden Middagen at modtage dem, der skulde forestilles for ham.

Den lille Mand, med det intelligente rolige Udtryk, kom mig i Møde med den største Venlighed, udtalte, at han haabede, at jeg maatte komme til at befinde mig vel. Jeg kunde frit bevæge mig, hvor jeg vilde. Han talte løseligt om Situationen; — saa indbød han mig til at være hans Gæst, og vi gik ind i Spisesalen.

Der var dækket et «Smørugaasbord», hvorom man samledes, forinden man satte sig til Bords.

Alt mens vi tog for os af Sagerne, konverserede Overgeneralen os. Han talte bl. a. om Franskændene og Kampene i Nordafrika, som vi begge havde bivaanet.

Saa gik vi til Bords. Jeg fik Plads omtrent overfor Overgeneralen og havde rig Lejlighed til at betragte ham, som han sad der, mellem den engelske General Gerard og den franske General Sylvestre, stadig konverserende i en dæmpet Tone om Ting, der ikke angik det, som vi alle helst vilde høre. Der kom et Par Gange Telegrammer, som Kuro-

patkin rolig lagde ved Siden af sin Kuvert uden at aabne dem. Han gjorde denne Dag som senere altid et yderst behersket og roligt Indtryk. Der var ingen Nervøsitet at spore, tværtimod prægedes hans Person af en velgørende Ro.

Foruden forskellige Militærattachéer var der ved Bordet i disse Dage snart en, snart en anden højerestaaende Officer, som for Tiden befandt sig i Tasitschao. Den bekendte Ryttergeneral Samsonoff saas saaledes hver Dag. Han havde haft en yderst anstrengende Tid som Fører for Sikringsrytteriet og havde været paa Færde Dag og Nat. Han var nu i nogen Tid fritaget for Tjeneste for at udhvile sig. Saa var der Arméens øverste Kirurg, Dr. Wreden, Chefen for Sanitetsvæsenet, General Trepoff (en Søn af den i sin Tid myrdede General) osv. osv.

Jeg havde her rig Lejlighed til at gøre Bekendtskab med de højere Officerer, naar vi hver Dag samledes udenfor Spisestellet og afventede Overgeneralen. Naar han kom, gik han rundt og gav de nærmeste Haanden, talte med en enkelt, lod sig de nyankomne forestille og benyttede maaske Lejligheden til at takke en og anden ung Officer, som havde udmærket sig, og som var mødt op med Melding. Han heftede maaske Georgskorset paa Brystet af en Soldat, der ligeledes blev forestillet. Saa gik man til Bords og spiste og drak fortrinligt. Det hele vilde have været herligt, om ikke Fluerne havde forgiftet en Tilværelsen. De gjorde saa nederdrægtige Angreb paa os, at der til sidst blev uddelt Vifter til Brug under Maaltidet. Ved Bordet herskede der altid den livligste Stemning, og da man ikke havde bestemte Pladser, men blev placeret med Hensyn til, at de nyankomne skulde stikkes ind, vekslede ens Sidemand ofte, hvorved man fik rig Lejlighed til at gøre Bekendtskaber. Jeg sad dog som oftest ved Siden af en fransk Kaptain og en østrigsk Major.

I en Have af unge Træer, der ikke ydede nogen videre Skygge for den brændende Sol, opslog min Rejsefælle, den russiske Oberst, og jeg vort Telt, medens Hestene stod bundne paa Pladsen udenfor, sammen med andre Heste, der tilhørte Kosakker, løse Eksistenser og Gud ved hvem. I Haven, der laa lige overfor Jernbanestationen, havde forskellige Funktionærer ved «det Røde Kors» ligeledes opslaaet deres Telte. Vi saa fra vor Lejrplads over Smaatræernes Toppe et tæt ved liggende Fjæld, paa hvis øverste Del der var rejst en Stang med en Baune, ved hvilken en Post Dag og Nat holdt Vagt. Iøvrigt laa vi omgivne af Bygninger, der oprindeligt hørte til Jernbanen og i Fredstid benyttedes af dennes Funktionærer, men som nu var tagne i Brug af Militærautoriteterne.

Den hele Dag igennem, fra om Morgenen Kl. 5 til Solnedgang Kl. 7—8, var Varmen ulidelig, man gispede efter Vejret og søgte at holde sig Fluerne fra Livet.

I Formiddagstimerne steg vi til Hest og gjorde Udflugter til Stillingerne i Syd og Sydøst, eller vi vandrede op paa Fjældet og saa ud over den skønne Egn, hvor den russiske Armés højre Fløj for Tiden indtog en stærk Stilling. Mod Sydøst saa man herfra Havet med Dampere udfor Inkou, ellers var Horisonten kranset af Fjælde.

Senere paa Dagen besøgte jeg stundom Ambulancer og Hospitaler, fornemmelig hørende til det «Røde Kors», og om Aftenen samledes jeg paa Banestationen med Officerer af alle mulige Grader og Afdelinger i gemytligt Samvær. — Siden lagde jeg mig i min Sovepose i Teltet og sov, til Dagen gryede og Fluere og Myg blev generende.

Adskillige Gange besøgte jeg, dels alene, dels i Følge med andre Officerer Stillingerne og Forposterne, navnlig naar vi om Morgenen ved Daggry have hørt Kanonerne dundre ude i Fjældene; saa skyndte vi os afsted for maaske at blive Vidne til en lille Skærmydsel, en Udveksling af Artilleriprojektiler o. lign.

En af de første Dage, jeg var her, saa vi paa langt Hold japanske Generalstabsofficerer i en Klynge paa en Højde, betragtede Terrænet og udfoldende et stort Kort. Øjeblikkelig blev der skaffet nogle Kanoner frem, og ved det første Skud forsvandt Japanerne. I Hælene paa Artilleriet var en af «det Røde Kors» flyvende Kolonner, parat til at yde sin Tjeneste. Heldigvis behøvedes den ikke den Dag.

Dagen efter var der fremsendt nogle Kompagnier paa Rekognoscering. De kom i Fægtning og fik nogle Døde og Saarede. Vi saa de udmattede Soldater komme tilbage i fortrinlig Orden.

Det syntes, som om Japanerne ikke for Tiden vilde gaa frem her, snarere var der hos dem en Tendens til at holde sig noget tilbage.

Var de ifærd med at forsøge en omgaaende Bevægelse mod Russernes venstre Fløj, eller mente de, at den hver Dag ventede Regn alligevel skulde umuliggøre Operationerne?

Daglig ankom Forstærkninger fra Rusland, smukke, friske Afdelinger, der gjorde et fortrinligt Indtryk. Kuropatkin besøgte dem i deres Lejre, og han overbeviste sig om, at Stemningen blandt Tropperne var fortrinlig. De ønskede intet hellere end at gaa mod Fjenden.

Japanske Spioner var stadig paafærde. En Dag blev der taget en, der havde forklædt sig som Kineser. Han paastod

at være japansk Mititærembedsmand, ikke Officer, og han udtalte, at han var glad ved at skulle dø, nu da han ikke havde faaet udrettet det ham paalagte Hverv. Jeg saa ham, da Soldaterne kom med ham. Han saa ingenlunde ulykkelig ud. Man sagde, at japanske Officerer ligefrem blev kommanderede til denne yderst farefulde Tjeneste.

XII. De Indfødte under Krigens første Periode.

Man plejer sædvanlig at beklage det Land, der er udsat for «Krigens Rædsler»; for Mantschuriets Vedkommende var en saadan Beklagelse, paa det Tidspunkt af Krigen, vi her beskæftiger os med, ganske malplaceret; ja jeg vover endog at paastaa, at Indbyggerne eller i alle Tilfælde det store, brede Lag (Landbefolkningen og de Handlende i Byerne) intet hellere ønskede, end at Krigen maatte vare meget længe. Den Omstændighed, at Krigen førtes i, om man saa maa sige, neutralt Land, der ikke tilhørte nogen af de krigsførende Parter, havde bevirket, at Indbyggerne blev behandlet med udsøgt Hensyntagen af Russerne. Saavidt man ved, blev de ogsaa godt behandlet af Japanerne.

Der herskede i bogstavelig Forstand «Fred og Ro» blandt Befolkningen i Mantschuriet, naar ikke Hungusernes Bander gjorde en Egn usikker; men ogsaa med Hensyn til dem havde Forholdene bedret sig, idet Russernes Nærværelse i høj Grad bidrog til at hæmme deres uheldbringende Virksomhed.

Følelsen af fuldkommen Sikkerhed overfor det russiske Regimente og Tilfredsheden ved at tjene mange Penge var Omstændigheder, der bevirkede, at Landbefolkningen færdedes omtrent som til daglig selv i de Egne, hvor Krigen førtes i snævrere Forstand. I Begyndelsen var Beboerne selvfølgelig ængstelige, naar Tropperne nærmede sig; men da de snart indsaa, at det var ensbetydende med Penge i Kassen, svandt Frygten.

Den russiske Armé betalte alt med høje Priser. Ja Befolkningen fik omtrent, hvad den forlangte for sine Produkter: Heste, Vogne, Æsler osv., og ingen maatte, som tidligere berørt, selv mod Betaling, tage noget mod vedkommende Ejers Vilje. Ogsaa Japanerne betalte, dog ikke i klingende Mønt, men med Anvisninger, der bliver at honorere efter Krigens Tilliden til slige Papirer var dengang ikke overvættet stor.

Hvorom alting er, Kinesere og Mantschurer havde under Krigens første Afsnit Sikkerhed for deres Ejendom, og yderligere benyttede de den gunstige Lejlighed til at formere deres Velstand.

Vidste man ikke bedre, skulde man tro, at man befandt sig i en Egn, hvor der holdtes store Manøvrer og ikke Krig. Ikke sjældent saa man Folk arbejde paa Markerne i Troppernes umiddelbare Nærhed, som om der intet var i Vejen, og trak det op til Kamp, var Ulykken ikke større, end at man krøb en Smule i Læ, til den overhængende Fare var forbi.

At Kineserne arbejdede i Markerne mellem Forposterne var intet sjældent Syn; de havde snart lært, at ingen skød paa dem, og var de end i Begyndelsen bange, forsvandt deres Frygt snart. Det hændte endog syd for Tasitschao, at de vedblev deres Arbejde, skønt der fra begge Sider fyredes med Kanoner over Hovedet paa dem. De vidste meget godt, at Projektilerne ikke vilde ramme dem. Jeg har selv set Folk uforstyrret fortsætte deres Arbejde, medens Kanonerne dundrede i Nærheden, og jeg forbavsedes selvfølgelig over den Ro, hvormed disse Mennesker blev paa Valpladsen. En Officer underrettede mig imidlertid om, at der paa Valpladsen ogsaa var Penge at tjene. Ikke blot kunde de Indfødte se deres Snit til at plyndre Ligene, men ogsaa de Saarede kunde der gøres mange Penge ud af, hvad enten det var Russere eller Japanere. Indbyggerne slæbte dem ind i Landsbyerne og gemte dem for siden at omsætte dem i Penge.

Var Russerne nu en sjælden Gang de Vindende, skjulte Kineserne de japanske Saarede for dem under Halmbunker og paa lignende Steder, for, saa snart Russerne var borte, da paa Baarer at bringe dem til Japanernes Forposter eller Lejre, hvor de fik god Betaling for dem. Stundom havde de for ret at gøre Forretningen indbringende, forinden Afleveringen, plyndret den Saarede. Paa ganske tilsvarende Maade bar de sig ad, naar Forholdet var omvendt, og Japanerne havde holdt Valpladsen.

Den Behandling, de gav disse deres saarede Ofre, var iøvrigt sjelden den allerbedste, dertil var deres Renligheds-sands for lidet udviklet og deres Begreber om Hygiejne for slette; men Hovedsagen var dog, at de søgte at holde Liv i deres Saarede. Det var iøvrigt ofte meget lange Strækninger, de paa denne Maade transporterede disse, stundom adskillige danske Mil, og der maatte ofte tilbagelægges lange Omveje for at gaa klar af fjendtlige Patrouiller og Poster.

Medens denne Indtægtskilde jo aabenbart hørte til dem, der var til Gavn for begge Parter, var det samme ikke Tilfældet med et andet ikke mindre indbringende Erhverv, nemlig Spionering.

Omtrent daglig blev der til Hovedkvarteret indbragt en eller flere Kinesere, som var bleven antrufne under mis-

tænkkelige Omstændigheder i eller ved Forposterne. Flere af dem var blevne overbeviste om at have givet Tegn til Japannerne, naar større russiske Troppestykker var i Begreb med at rykke frem paa visse Punkter, ligesom de havde gjort Fjenden Nytte paa mange forskellige Maader.

Foreløbig sendte man disse Spioner af den stedlige indfødte Befolkning tilbage, bl. a. til Ljaojang, De blev ikke, som de antrufne japanske Spioner skudte eller klyngede op. De var jo «Undersaatte i en neutral Stat». De forrettede Spioneringstjenesten ikke af patriotiske Grunde, men af ren og skær Pengebegærlighed, og de var lige saa rede til i saa Henseende at tjene den ene som den anden.

Den Humanitet, der bevirkede, at man foreløbig sparede disse Slynghers Liv, blev iøvrigt neppe forstaaet og vurderet af Kinesere, der er vant til en anderledes barbarisk Rettergang og dermed følgende Straffe. Man tænke blot paa, hvad der foregaar i de kinesiske Fængsler, paa de Dødsdømtes Optog gennem Gaderne og deres Halshugning én efter en anden, medens Mængden udenom, hver Gang et Hoved falder, raaber: «Godt! vel fortjent!», i hvilket Raab de endnu ikke halshuggede Forbrydere deltager. Naar man havde haft Lejlighed til at erfare, hvor skrappe Midler der skal til, for at noget kan gøre Indtryk paa en Kineser, spurgte man sig uvilkaarligt, om det kunde nytte at være saa humane, som Russerne var overfor de kinesiske Spioner.

Medens Befolkningens brede Lag, som vi har hørt, var vel tilpas med de forhaandenværende Krigstilstande, der gav dem Velstand, kunde det samme dog neppe siges om de øvre Lag af Befolkningen, om Mandarinerne f. Eks., hvis Indflydelse, Indtægter og Magt jo selvfølgelig blev ringere under Russernes Tilstedeværelse i Landet.

Indbringning af Spioner var en dagligdags Begivenhed, ligesom det af og til hændte at russiske Soldater og Officerer blev dræbte af Indfødte. Den 19de Juli blev saaledes indbragt en haardtsoaret Infanteriofficer, der var bleven forraadt af en Kineser. Han havde været paa en Rekognoscering udenfor Forpostkæden. Pludselig blev han fra flere Sider beskydt af japanske Patrouiller, der havde holdt sig skjulte, og som nu paa et Vink af Kineseren brød frem. Officeren, en Løjtnant, blev straks kørt til «det Røde Kors» Ambulance i General Stackelbergs firspændige Vogn. En Amputation af det ene Ben viste sig nødvendig, den foretoges straks.

Atter et Eksempel paa Kinesernes Slynghelstreger.

Og forresten! — hvem kan fortænke dem i, at de søgte at gøre det mest mulige ud af de uindbudne Gæsters Nærværelse.

XIII. Besøg ved Forposterne.

Da vi den 19. Juli mødtes i Hovedkvarteret Tasitschao til Frokost fik vi at vide, at Overgeneralen «for en eller to Dage» vilde forelægge sit Kvarter til Ljaojang. Vi saa paa hinanden. Hvad betød det? Vilde han kun hilse paa nys ankomne Tropper og virkelig snart igen vende tilbage, eller forestod der større Operationer, som nødvendiggjorde hans Tilstedeværelse. Man vidste, at General Keller havde haft Kampe i Bjærgene mod N. Ø., saaledes for et Par Dage siden (den 13.) «en større Rekognoscering».

Skulde nu, mente Optimesterne, og dem var der mange af, endelig en Fremrykning finde Sted fra russisk Side ned mod Fønhuantschön, medens Styrken paa højre Fløj (Sydfronten) indtil videre holdt sin Stilling for senere ogsaa at gaa frem, eller var det galt fat, som Pessimisterne sagde? Rygterne tog Fart, men der var ingen Tid til at fortabe sig i Grublerier, som dog ikke førte til noget.

Et Par Timer efter dampede Kuropatkin Nord paa. De Militærattachéer, der var knyttede til Hovedkvarteret, fulgte med. Jeg blev imidlertid tilbage med Dimitri og Salomon, to Kaukasiere, Hestene og Muldyret. Min Kammerat, Obersten, var for Tiden ogsaa taget Nord paa.

Dimitri var en sortøjet, sortskægget Mand med Ørne-næse, paa ca. 45 Aar, Salomon, en Knøs paa de tyve, høj, slank, mørkøjet, dunhaget og meget tiltalende. Begge hørte til den Horde af Mennesker, som Krigen i det fjerne Østen havde hidlokket, og som fulgte Arméen uden at høre til samme, nogle for at høste Ære og Berømmelse, ved om mulig at opnaa Tilladelse til som Frivillige at indtræde i et Regiment for derved opnaa at blive dekoreret med Georgkorset, alle Krigeres højeste Maal — andre for at tjene Penge som Handlende, Barberer, Restauratører o. l., saaledes bl. a. en Mængde Grækere, Armeniere, Tyrker osv. — eller muntre Piger, der optraadte som «Damer» i Ljaojangs smukke Garnisonshave eller, som det de var, i Træskurene udenfor Bymurene, hvor der havde rejst sig en hel By af Forretningsfolk, der alle gjorde glimrende Affærer.

Dimitri og Salomon hørte til den aller bedste Kategori af dem, der fulgte Hæren. De var bevæbnede paa Tsjerkesservis med Sabel og Dolk, bar lange Kofter og paa Hovedet laadne Huer. Dimitri var oprindeligt taget i Tjeneste af min Ven Obersten, Salomon kom drivende en Dag og fik Lov at slaa Følge, til han kunde finde en Herre. Begge var de fra Vladikavkas skønne Bjærg egne, og begge tørstede de efter at

komme i Kamp. De nærrede sikkerlig ingen Tvivl om, at enten Obersten eller jeg vilde kunde skaffe dem det, de ønskede — Georgkorset. De var yderst nøjsomme, passede Hestene og mig godt og dovnede for øvrigt Tiden hen i sovende eller drømmende Tilstand paa Steder, hvor de kunde finde lidt Skygge i den kvælende Hede.

— Det var den 20. Juli. Jeg sad i Teltet og skrev, gispende efter Vejret og pint og plaget af Fluerne. Det var noget hen paa Eftermiddagen, og jeg havde opgivet at gøre Udflugt den Dag, saa meget mere, som der trak mørke Skyer op i Horisonten, hvilke i Forbindelse med den stikkende Solvarme tydede paa Regn.

Dimitri viste sig i Teltaabningen, nikkede med Hovedet i Retning af Bjærgene mod Syd. Jeg forstod straks, hvad det betød. Han havde hørt Skydning. Ja, virkelig, nu kunde jeg ogsaa tydelig skelne de dumpe Drøn af Kanoner. Jeg talte 1, 2, 3, 4, — 1, 2, 3, 4, saa et lille Ophold, og saa begyndte det igen — 1, 2, 3, 4.

Der var ingen Tvivl, atter en Forpostfægtning. Min Hest og et Muldyr blev sadlet i en Fart. Salomon blev slukøret tilbage for at passe paa Teltet og vore Sager, og vi andre to red i jævn Fart af Sted ad den saakaldte «Mandarinvej», der iøvrigt kun daarligt svarer til sit højt klingende Navn, idet den kun er en bred Passage gennem Landskabet med dybe Spor, der bugter ud og ind. Over de værste Vandløb findes nu interimistiske Broer, som Russerne har bygget. Naar der falder Regn, er «Mandarinvejen» et frygteligt Uføre, der i den værste Regntid næsten ikke er til at passere. Vi red først gennem Landsbyen Tasitschao, et Par Verst fra Jernbanestationen. Her havde dristige Kinesere Udsalg af alskens Varer, der for største Delen kom over Inkou hertil. Japansk Øl, japanske Tændstikker var almindelige endnu, ligesom Mineralvande fra Japan ogsaa kunde købes. Iøvrigt var Varerne for Størstedelen fra Østasien.

I Landsbyen mødte vi en fransk Krigskorrespondent, la Salle, der vendte om og fulgte med os.

Nu red vi fremad over det flade Land (se Bilagsplanche II Fig. 2), hvor Markerne var besaaede med Mais, Kaoljan og andre dyrkede Planter. Til begge Sider, noget længere borte fra Vejen, hæver sig isolerede Fjælde, og langt borte i Syd ser vi blaa Bjærg indeslutte Horisonten. De begynder to danske Mil fra Tasitschao. Her var det, at vore Forposter stod, og herfra hørte vi en Gang imellem dumpe Drøn.

Vi ser de russiske Troppers Lejre ved Landsbyer og paa Fjældskraaninger. Røgen stiger op fra Kogestederne, og

Teltene er rejste. Der er aabenbart ikke Tale om noget større Engagement. En Mils Vej fra Tasitschao kommer vi til en større Landsby Taipu, hvor der ligger en Mængde Træn i Lejr, og hvor der findes en større Ambulance. Her har General Stackelberg (Chefen for 1. Korps) sit Kvarter.

I Varmen har Træn-Soldaterne søgt at skærme sig ved at krybe under Vognene eller ved at lægge Sejldug og Bastmaatter over Vognstængerne til Kærrene. I et Vandhul bader Heste og Soldater i Forening. Paa de sidstes nøgne Kroppe ser vi Amuletter hænge i Baand om Halsen. De allerfleste Soldater og Officerer bærer saadanne.

Videre gaar det mod Bjærgene. Vi passerer Hovedstillingen ($c'—c'$), som for Tiden er ubesat, men hvor Kampen i Tilfælde af Angreb skal optages. Paa en langstrakt Bakke (B) til Venstre ser vi Skanser og Løbegrave, og paa det flade Land ved Vejen, skjult af Kornmarker, ligger Indskæringer for Batterier.

Endnu har vi henvend $\frac{3}{4}$ Mil tilbage til Forposterne.

Alt tyder paa Fred og Ro. Folk færdes uden at ænse Kanonernes Drøn, der nu lyder med lange Mellemrum. En sjælden Gang møder vi en Soldat, men ellers hører eller ser vi intet til Krigen.

Først ved Landsbyen Taschapu træffer vi atter Soldater og en flyvende Afdeling af det røde Kors samt Sikringsdelenes Træn. En dansk Kvartmil længere borte ser vi paa en Bakke et gammelt Taarn, som menes at være af koreansk Oprindelse. Bag dette ses paa en meget høj Bakke hvide Punkter. Det er Feltvagternes Telte, der skinner helt oppe under Toppen. Dimitri er i straalende Humør og peger fremad. Endelig skal han da faa sit Ønske opfyldt, at komme frem i første Linie. Kanonskuddene lyder noget fremme til Højre. Vi sætter Hestene i Trav op mod Taarnet, hvor der staar en Hovedpost (Bataillonsreserve) under Gevær, og hvor der findes Kanoner holdende. Jeg spørger efter Chefen. Man svarer mig, at Obersten er længere fremme ved et Piket paa en Bakke. Saa rider vi videre. Efter et hastigt Ridt naar vi Bakken, hvor et Fodfolkskompagni kamperer under sine Telte. Neden for Bakken mod Vest paa det flade Land, der strækker sig helt ud til Havet, hvor den, der har gode Øjne, kan skimte Skibe, ligger en Landsby med dejlige Haver, i hvilke Folk gaar og arbejder. Vi træffer Obersten, der med den største Velvillie modtager os og forestiller os for sine Officerer. Medens Præsentationen finder Sted, drøner der pludselig fire Skud nede fra Landsbyens Udkant. Det er fra et Halv-Batteri, der er trukket frem fra Hovedposten og hvis

Opstilling er saa skjult, at vi ikke kan se det, skønt det kun er fjærnet et Par hundrede Meter. Obersten peger i Retning af Bjærgaffaldet yderst til Højre ved Havet, hvor fire hvide Smaaskyer staar paa Linie ved Siden af hinanden. Det er fra Projektilernes (Shrapnells) Sprængning over den japanske Stilling. Lidt efter skralder det nogle Gange i Luften, efterfulgt af en Hvislen, og Japanerne har givet Svar paa Tiltale. Heldigvis gør disse Fjendens sidste Skud os ingen Skade, skønt Projektilerne lander tæt ved. Vi ser nu i en stor Standkikkert, Obersten har opstillet, og opdager at mindre japanske Afdelinger søger ned paa det flade Terræn nærmest Havet.

«De søger stadig at omgaa os, men vi passer paa — og desuden har vi Rytteri derude,» bemærkede Obersten. Saa raaber han noget ned til Artilleristerne, og lidt efter sendes der Skud i den nævnte Retning. Atter ser vi hvide Smaaskyer pludselig vise sig derude. Fjenden trækker sig tilbage. Vi venter en Stund, uden at der passerer noget.

Det er nu blevet langt hen paa Eftermiddagen, Solen staar lavt og Kampen dør hen, som den plejer.

Vi iagttager Forterrænet i Kikkerten. Foran os er der ingen Feltvagter, men vi ser vore egne Poster og Smaapatrouiller ligge paa Bakkekammene lidt længere borte, idet de spejder over mod de noget fjærnere liggende Højder, hvor nogle Skikkelser viser sig. «Det er Japanere,» siger Obersten. «Saadan passer vi paa hinanden. Naa, i Dag bliver der ikke mere at se, lad os nu ride tilbage til Taarnet, der bor jeg.»

Som sagt saa gjort.

Dimitri var øjensynlig skuffet. Han havde maattet nøjes med at holde sig bag Bakken med Hestene, og alt, hvad han havde set af fjendtligt, var et tomt japansk Shrapnells Hylster, som en hjemvendt Patrouille medbragte.

Ved Taarnets Fod laa Officerer og Soldater i Teltlejr, og her havde de indrettet sig paa bedste Maade. «Spise-salonen» var dannet af en firkantet lav Vold, paa hvilken der var anbragt afskaarne Majsstængler, medens Bordet udgjordes af en Jordforhøjning, belagt med Majsblade. Vi drak Té med de gæstfri Officerer, der indbød os til at spise med dem, hvilket vi dog afslog, da vi ikke vilde berøve dem noget af deres saa vanskeligt hidskaffede Mad. Vi hørte om Skærmydsler og Udsendelsen af Kommandoer, der havde haft Sammenstød med Fjenden, og spurgte, om der i Nattens Løb eller næste Morgen tidlig vilde blive udsendt større Kommandoer.

«Nej,» svarede Obersten, «mine Folk er for anstrængte.

De har været paa Færde tidlig og sent. Nu maa vi spare dem lidt; man véd jo ikke, hvad der kan komme.»

Imidlertid besaa vi Kanonerne, alle af det nye franske System. De var dækkede af Majsblade for ikke at blive set af mulige fjendtlige Patrouiller. Lidt efter kom Resten af Kanonerne (der var i alt ét Batteri) kørende tilbage fra Pickettet. Alt var nu samlet, hvad der hørte til Hovedposten, og man beredte sig til at spise — og sove.

Vi tog nu Afsked, med Løfte om snart at komme igen — det skulde desværre ikke ske — og red bort. Som en smuk Hyldest havde Obersten beordret sit Musikkorps til at spille et lille Stykke nede bag Bakken ved Vejen, vi passerede. Idet vi red forbi, spillede dette til vor Ære. Vi hilste og vinkede — rørt over denne Opmærksomhed — tilbage til Bakkens Top, hvor Officererne stod.

Saa gik det hjem efter. Mørket faldt paa. Stjernerne tindrede, og Baalene fra Troppernes Bivuakker lyste fjærnt og nær i den stille Aften. Kun en Gang blev vi anraabte, men Dimitri klarede Bugterne paa Afstand. Da vi passerede Landsbyen Tasitschao, var den som øde og uddød. Alle var gaaet til Ro. Kun en Kineser (Vægteren?) gik rundt og slog paa en Gongong, hvilket gjorde vore Heste ængstelige. Det var sent, da vi naaede vor Telt, hvor Salomon straks kom springende for at høre, at vi intet væsentligt havde oplevet. Saa ærgrede han sig ikke.

XIV. Om Sikringstjenesten.

Som tidligere berørt var der i de første Dage af Juli Maaned Stilstand i Operationerne paa Sydfronten; men snart begyndte Japanerne Fremrykningen paa ny, og Russerne veg smaat fægtende tilbage. Den 9. Juli besatte Japanerne Kaitschou, som Russerne rømmede uden videre Modstand, hvorefter de trak sig tilbage til Stillingerne Syd for Tasitschao. Paa den russiske Sydfront befandt sig derefter midt i Juli Maaned i Linien Inkou — Tasitschao — Simutschön følgende Stridskræfter: 1. sibisiske Korps (1. og 9. østsibiriske Div.) paa højre Fløj og 4. sibiriske Korps med 3. sib. Inf. Div. ved Tasitschao og med 2. sib. Inf. Div. ved Simutschön. Her stod ogsaa Dele af 2. sib. Korps under Generalmajor Alexéjeff, Chefen for 5. østsib. Skyttedivision. Af Rytteri befandt sig paa Sydfronten, de sibiriske og orenburgske Kosakker formerede i Rytterbrigader under Samsonoff og Mischtschenko, af hvilke navnlig sidstnævnte havde haft smukke Sammenstød med Fjenden. Paa Grund af Fjendens

Nærhed havde Ryttermasserne dog nu kun liden Tumbleplads, de holdtes hovedsagelig paa Fløjene. Opklaringstjenesten foran Forpostlinien blev som Regel foretaget af Jagtkommandoer og Fodfolk.

Disse Kommandoer, der i Militærpressen har været meget omtalte, har, saa vidt man kan se, ogsaa af og til gjort god Nytte ved at foretage et eller andet dristigt *coup de main*, navnlig mod Hunguserne.

De bestaar af udvalgte Infanterister, der gøres beredne. Der udtages: 4 Jægere pr. Kompagni, altsaa 16 pr. Bataillon eller 64 pr. Regiment à 4 Batailloner. Ved de østsibiriske 3 Bataillons Regiment er der dog ialt kun 48 Mand pr. Regiment.

Regimentvis formeres Jægerne i et Kommando under 1 Kaptain og 1 Løjtnant. Denne Udsondren af de bedste Elementer blandt et Regiments menige Soldater har nogle ment var skadelig for Aanden i samme; jeg har i det mindste hørt Udtalelser i den Retning. Hvorvidt det har noget paa sig, kan jeg ikke dømme om.

Da Fodfolks Divisionerne som Regel ikke har haft Rytteri tildelt, har Jagtkommandoerne forrettet Ryttertjeneste for disse. Under Marche har de saaledes dannet de forreste (bageste) Sikringsdele. Eksempelvis skal anføres følgende Marcheorden:

Forrest et Jagtkommando, ca. 5 Verst bag dette et Kompagni Fodfolk og atter 5 Verst bag dette en Fordækningsbataillon. Til Siderne, hvor det var muligt, udsendtes mindre Dele af Jagtkommandoerne.

Under Sikringstjenesten paa Stedet har Jagtkommandoerne ogsaa spillet en stor Rolle, idet disse har været sendte frem i Terrænet foran den egentlige Forpostlinie, indtil 20 Verst, navnlig i Krigens første Periode, da Afstandene mellem de kæmpende Tropper var større, end den senere blev. Paa samme Maade som Jagtkommandoer anvendtes dengang Rytterpatrouiller.

Hvad Sikringstjenesten idet hele taget angaar, har den, efter paalidelige Vidnesbyrd at dømme, gennemgaaende lidt af en Mangel paa Ansvarsfølelse og Initiativ fra de underordnede Føreres Side, ligesom den russiske Soldats Sorgløshed har bevirket, at der mange Gange ikke passedes tilstrækkelig paa. Disse Mangler har i øvrigt været karakteristiske, ikke blot for Sikringstjenesten, men ogsaa for andre Grene af Militærtjenesten paa Krigsskuepladsen.

Fejlen ligger bl. a. i, at der ikke lades de underordnede Førere tilstrækkelig Rum til Handlefrihed: den enkeltes Ini-

tiativ opflammes ikke, tværimod betragtes det ofte som utidigt Overgreb, naar en underordnet af egen Drift og uden Ordre handler, selv om det efter vore Begreber virkelig maa siges at være vel motiveret.

Disse Forhold kommer ikke mindst frem ved Sikrings-tjenesten, hvor de enkelte Posters Standplads endog ofte udpeges af selve Divisionsgeneralen. Jeg kender et Eksempel paa, at hans Stabschef personlig har foretaget Udstillingen. At rette paa en saadan Opstilling betragtes som halsløs Gerning. Kort sagt, Ansvarer ligger udelukkende hos den Øverstkommanderende, og gaar noget galt, trøster man sig med, at det er hans Skyld: Han har jo givet Ordren.

Paa lignende Vis gaar det med Fremsendelsen af Patrouiller og Rekognosceringskommandoer.

Vedkommende Fører faar sin Opgave befaleet. Han skal gaa der og derhen og være tilbage til den og den Tid osv. Selv om Forholdene under Udførelsen af Hvervet udvikler sig, og han finder det gavnligt at gøre noget andet, — f. Eks. gaa længere frem, lidt ud af Ruten o. l. — gør han det sjældent. Han udsætter sig for at faa Utak derfor, nej, saa hellere handle strengt efter Ordren.

Samtidig med at de Kommanderende saaledes vaager over, at der ikke af deres undergivne sker formentlige Indgreb i deres Myndighed, udføres selve Tjenesten ofte med Sorgløshed og Overfladiskhed; men mærkeligt nok paatales og straffes selv grove Fejl i saa Henseende ikke videre skrappt. Russernes godmodige Temperament bevirker, at naar en Overordnet ikke føler sig personlig saaret ved formentlige Overgreb, tilgiver han let en Underordnets Sløseri.

At en Vedetpost ikke passer paa, ja maaske sover lidt paa sin Post, — at den saakaldte «daghavende Afdeling», der skulde have Hestene opsadlede, har taget sig den Frihed at sadle af osv., tilgives, uden at det straffes: selvfølgelig lider Tjenesten derunder.

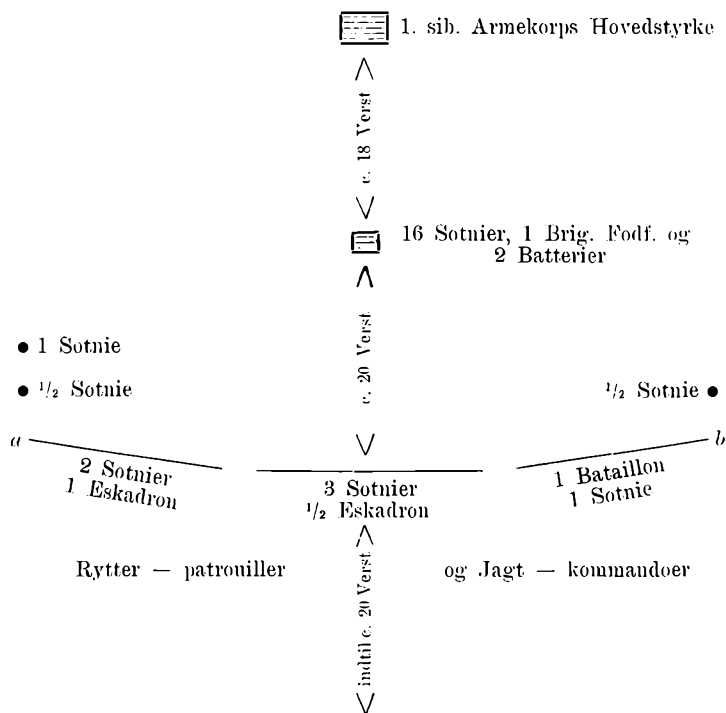
Man skulde nu tro, at der paa den Maade maatte afstedkommes de største Ulykker, men, som allerede berørt, har den russiske Soldat saa mange andre gode Egenskaber, som danner en Modvægt derimod, saaledes at Fejlene redresseres eller opvejes saa nogenlunde.

Vi skal da nævne, at selv om Forposterne f. Eks. overrumples under uheldige Omstændigheder, mander de sig øjeblikkelig op og er i Stand til at handle hurtigt, kraftigt og energisk. Der kommer sjældent Panik, tværtimod er det som om alle de gode Egenskaber i samme Nu potenseres. I en Haandevending er man atter kampberedt, og nu bliver

der handlet med en Energi og Kraft, en Tapperhed og Hensynsløshed, der er beundringsværdig — for, naar Faren er overstaaet, atter at hengive sig til Sorgløsheden.

Vedrørende Sikringstjenesten skal vi dernæst fremhæve, at der ikke er tildelt Rytteriet og Fodfolket bestemte Roller. Stundom saa man saaledes Rytter- og Fodfolksafdelinger staa Side om Side i Forpostlinien, uden at der, paa Grund af Terrænet, syntes at være særlig Anledning dertil.

Der fandtes saaledes ikke nogen bestemt Forpostlinie af Fodfolk med foran værende Rytteri. Det tilstræbtes dog, navnlig hvor Afstanden til Fjenden var større, som i Felttogets Begyndelse, at have Rytteri nærmest Fjenden og paa Fløjene. Et Eksempel herpaa giver nedenstaaende Skitse.

Eksempel paa Sikringstjenestens Ordning

fra Tiden før Slaget ved Vafangkou, da Afstanden mellem de fjendtlige Hærstyrker var væsentlig større, end den senere blev.

a—*b* i Forpostlinie c. 40 Verst lang.

Der var altsaa som Regel ikke noget særligt Forpostrytteri med bagved værende Forpostkompagnier, skønt Tjenesten ofte af sig selv formede sig saaledes, at Rytteri og Jagtkommandoer var forrest for at iagttage, medens Fodfolket dannede en Forpostlinie bag ved dette.

Forpostlinien bestod, saaledes som jeg saa den i Egnen Syd for Tasitschao, af:

Feltvagter med Vedetposter,

Piketter (Kompagnireserver) og

Hovedposter (Bataillonsreserver),

idet der dog, som det forekom mig, var hjemlet stor Frihed i Opstillingen, hvorved stundom Feltvagter, stundom Piketter bortfaldt.

Ved Hovedposterne fandtes, i alle Tilfælde naar de stod paa Hovedadgangsvejene, et Batteri. Paa Forpoststillingens højre Fløj stod Rytteri og i Terrænet foran Forpostlinien fremsendtes Dag og Nat større og mindre Fodfolkskommandoer, Jagtkommandoer — vistnok ogsaa af og til Rytteri — for at iagttage og drive Fjenden tilbage.

XV. Slaget ved Tasitschao — Ouverturen.

Efter Kaitschous Besættelse den 9de Juli indtraadte, som berørt, Stilstand i Operationerne paa Sydfronten. Oku lod nogle af Stillingerne Nord for Kaitschou befæste og tilvejebragte Forbindelse med General Nodz u.

Imidlertid begyndte disse Generaler paa ny Fremrykningen efter den 20. Juli (jævnfør Kortet paa Bilagsplanchen Nr. I.)

Nodz u gik saaledes den 22. frem paa følgende Maade:

H. Fløj paa Vejen Fønhuantschön — Haitichön mod de af Russerne svagt besatte Pas.

Centrum fra Dalin-Passet mod Simutschön.

V. Fløj-Division fra Tschipalin-Passet mod N. V.

Oku var den 23. Juli Morgen opmarcheret S. for Tasitschao mod Russernes Stilling der, idet han, saavidt vides, havde en Brigade Fodfolk Vest for Jernbanen og 2 Divisioner Øst for samme, hvor de fik Forbindelse med Nodz us venstre Fløj.

I Hovedreserve holdtes stærke Kræfter. Artilleri var ført frem i første Linie for ved Solopgang at aabne Ilden mod Russernes Stilling.

Vi har allerede i et tidligere Afsnit løseligt omtalt denne, men skal her yderligere give Oplysning om den, idet vi henviser til Kortet paa Bilagsplanchen Nr. II.

Som det vil fremgaa heraf stod 1. Korps under Stackelberg paa højre, 4. under Sarubajeff paa venstre Fløj. Sidstnævnte General havde Overbefalingen.

Medens 1. Korps foran sin Hovedstilling (c'—c') havde fuldstændig fladt og aabent Terræn til en Afstand af ca. 6½ Kilometer, var det samme kun delvis Tilfældet foran 4. Korps Hovedstilling (d—d), idet der foran dennes venstre Fløj og Centrum fandtes Bjærgegne, gennem hvilke en Fjende kunde arbejde sig tæt ind paa Hovedstillingen, ligesom en Omgaaen af venstre Fløj her var at befrygte.

Forpoststillingerne for 1. Korps (a—a) laa i den nordlige Del af Bjærgegnene, hinsides den omtalte Slette; for 4. Korps Vedkommende ligeledes i Bjærgene, noget nærmere ved Hovedstillingen.

Disse Forpoststillinger var det ikke Hensigten at hævde overfor et alvorligt Angreb. Kom et saadant skulde Forposterne gaa tilbage. Under en Tilbagegang kunde de indtage en Mellemstilling (b—b), hvor der bl. a. fandtes Indskæringer for Forpostartilleriet, i hvilke Kanonerne kunde indtage skjulte Opstillinger, midt i de høje Kornmarker.

For 4. Korps Vedkommende, hvor Forholdene i det hele taget ikke er mig saa bekendte som for 1. Korps, var der, saavidt vides, ogsaa en Mellemstilling.

Hovedforsvaret af Tasitschaostillingen skulde altsaa føres i en Stilling, der laa i en Bue en god Milsvej Syd for Jernbanestationen Tasitschao.

Denne Stilling gennemskares paa højre Fløj af Jernbanen og Mandarinvejen. Den bestod af en Række Skyttegrave for Fodfolk. De paa højre Fløj laa paa aldeles fladt Land, og i øvrigt var de gravede paa Højdedragenes udvendige Skraaninger, ofte i ret stor Højde oppe paa samme. Et enkelt Sted var Udkanten af en Landsby (Tjansjatun) indrettet til Forsvar. Havemurene var her bl. a. forsynede med Skydeskaar.

For Artilleriet var der langs hele Stillingen med korte Mellemrum gravet Kanonindskæringer, paa alle de Steder, hvor man under en Kamp mente at kunne faa Lejlighed til at optræde. De laa flere Steder tæt bag ved Skyttegravene — i enkelte Tilfælde i Mellemrummene mellem disse — medens de i andre Tilfælde var anbragte bag Bakker og Højder (som ved B og C). I alle Tilfælde havde man tilstræbt skjulte Opstillinger, hvorfra man kunde benytte indirekte Ild.

Enkelte Steder var særlig vigtige Punkter, som f. Eks. Bakkepartiet B, Øst for Mandarinvejen, ikke blot forsynede med Skyttegrave men ogsaa med Fodfolksskanser (Fig. 6),

i hvilke der, saavidt vides, fandtes hurtigskydende Kanoner til Brug paa nært Hold, naar Fjenden stormede.

Bag Hovedstillingen omtrent midtvejs mellem denne og Tasitschao kunde Russerne indtage endnu en Stilling under en eventuel Retræte.

Løvrigt henvises til de forskellige Planer og Snit paa Bilagsplanche II, hvilke jeg har optaget paa Stedet, for en stor Del under selve den kommende Kamp.

De fleste Krigskorrespondenter havde paa dette Tidspunkt forladt Tasitschao for at kunne sende Depecher og Breve af Sted, hvilket ikke kunde ske derfra; kun faa indsaa, at Japanerne for enhver Pris maatte ønske at sætte sig i Besiddelse af Jernbanestationen Tasitschao, hvorfra Banen til Inkou udgaar. Den saa længe ventede Regnperiode, som i 1904 slet ikke syntes at ville indfinde sig, mente man maatte standse enhver Bevægelse af Tropper paa Krigsskuepladsen.

Der var maaske ialt blevet en 5—6 Korrespondenter, blandt hvilke kun 1 Russer og 2 danske, tilbage, da — som et Lyn fra en klar Himmel — Japanerne pludselig rettede et heftigt Angreb paa Stillingerne ved Tasitschao.

Jeg laa vedblivende i Telt ved Tasitschao, hvorfra jeg paa Udflugter havde haft Lejlighed til at bemærke Tropernes fortrinlige Holdning og de feltfortifikatoriske Arbejder.

Imidlertid var Hr. Franz v. Jessen ankommet fra Egnen længere mod N. O. og havde taget Ophold i en Landsby (Tjansjatun), der laa paa højre Fløj af Hovedstillingen ved en høj Bakke (A), hvorfra der var en fortrinlig Udsigt. Her besøgte jeg ham efter Indbydelse den 22. Juli, og i den prægtige Have med de store Træer sad vi hyggeligt og tilbragte Eftermiddagen, samtalende om Udsigterne til Kamp og meget andet. Man kunde have drømt sig tilbage til en Præstegaardshave hjemme paa Landet, om ikke højroastede, russiske Officerer, der sad under et mægtigt Træ, havde mindet en om, hvor man var. Vi spiste en efter Omstændighederne splendid Diner, bestaaende hovedsagelig af henkogte Sager, navnlig Frugt, hvilke var købt i Boderne ved Tasitschao. Brød var ikke til at opdrive, og i flere Dage smagte jeg ikke saadant. Saa drak vi Kaffe og havde det i øvrigt fornøjeligt sammen.

Det blev temmelig sent, inden vi gik til Ro paa Forhøjningen langs Vinduet.

Jeg havde sovet meget lidt, da Myg og Fluer generede mig, og jeg var, efter flere Nætters Hengliden paa lignende Maade, træt og mest tilbøjelig til at hvile; men just som Hanerne begyndte at gale og Dagslyset at brede sig, lød der

Kanonskud. Var det nu atter Obersten ved Taarnet derude ved Forposterne, som underholdt sig med Fjenden, eller var det denne Gang af alvorligere Art. Jeg lyttede. Skydningen tiltog. Saa var der ikke andet for end at skynde sig op. Jeg kaldte paa v. Jessen, der mente, at «det ingen Manér var, at skyde med Kanoner saa tidlig om Morgenens,» naar en stakkels Krigskorrespondent skulde sove — og saa lagde han sig om paa den anden Side. Skydningen var nu hørt op — for en Tid — og jeg gik ud i Haven og salte mig til rette i dejlig Skygge for at skrive, eftersom jeg nu ogsaa var bleven af den Mening, at Kanontordenen kun havde været en af de sædvanlige Morgenalarmeringer. Jeg havde vel siddet et Kvarterstid, da drønedes det atter løs; denne Gang var det aabenbart Alvor. Min Kammerat stod i samme Øjeblik lysvaagen i Døren til Haven.

Øjeblikkelig lod vi sadle op. I Byen laa Fodfolk — det var af 35. Regiment, hvis Chef, som tidligere omtalt, blev saaret ved Vafangkou, men som nu atter var rask. Jeg kendte ham fra Hospitalet i Mukden, hvor jeg havde besøgt ham. Jeg red hen i hans Kvarter for at besøge ham og for at faa at vide, hvad det hele betød. Han var allerede borte. Tropperne var rykket i Stilling og Trænet paa Vej bag ud.

Saa red vi i brændende Solskin «efter Kanontordenen», der aabenbart kom fra Egnen om det koreanske Taarn, hvor jeg jo havde været for et Par Dage siden, da jeg besøgte Forposterne. Det var henover det flade, aabne Terræn, der laa mellem Hovedstillingen og Forposterne, at vi bevægede os. Solen skinnede med en sviende Glød paa de grønne Agre, der bugnede af høje Kaoljan og Majsplanter, paa Landsbyernes Hustage, hvor vi saa Indfødte paa Udkig, i Hulvejene, som vi passerede, eller paa de bugtende Lejer af Smaafloederne, hvis mudrede Vand dog var en Husvælselse for tørstige Dyr.

I det fjerne saa vi over de grønne Sletter, hvor hist og her pyntelige Trægrupper og Landsbyer, beskyggede af prægtige høje Træer, viste sig — de blaa Bjerge, paa hvis Affald ud mod Sletten Forposterne stod. Eftersom vi nærmede os, tiltog Kanonaden. Vi saa mange hvide Smaaskyer pludselig danne sig paa Fjældenes blaa Baggrund, hæve sig langsomt i Vejret og forsvinde.

Vi hørte tydeligere og tydeligere Knaldene og Projektilernes Susen gennem Luften, vi saa flere og flere hvide Smaaskyer pludselig opstaa, den ene ved Siden af den anden, svarende til Antallet af Drønene. Det var aabenbart vore Kanoner, der skød med Shrapnells paa Fjenden. Men ogsaa

nærmere — enkelte Gange tæt foran os — saa vi hvide Skyer pludselig danne sig med et Knald. Det var Fjendens Projektiler, som sprang over vore egne Linier. Vi red fremad. Nu skulde altsaa det Skuespil begynde, for hvis Skyld vi var rejste de 10,000 Verst gennem Siberien. Vi aftalte det nødvendige, for det Tilfælde en af os skulde have et Uheld, og saa red vi videre ad Stier gennem Majsmarker og siden langs et Vandløb, ved hvilket vi i Skyggen af nogle Træer stoppede et Øjeblik for at ordne noget ved Sadeltojet. Min Hest var meget ustyrlig, og den havde den afskyelige Vane, at naar jeg skulde sidde op, sparkede den og slog ud med Bagbenene. Engang havde den slaet mig i Jorden, og om Morgenens, som vi kom ud af Gaarden, havde den forsøgt at kaste mig af; men i øvrigt var den god og udholdende, og da jeg ingen anden havde, var jeg nødsaget til at ride den med dens Mangler. Da jeg nu atter vilde svinge mig op, blev den rent rebelsk. Just nu begyndte vi at høre Susen af Projektilerne over vore Hoveder. Vi holdt i en Lavning og kunde intet videre se, kun øjnede vi Soldater paa en Bakke noget borte. Heldigvis kom just en menig Soldat gaaende langs Vandløbet med en Melding. Han hjalp mig i Sadelen, og nu red vi fremad igen. Vi nærmede os Udkanten af Landsbyen Taschapu, nærmest det koreanske Taarn, hvor jeg jo vidste, at der stod en Hovedpost. Jeg tænkte allermindst paa, at Japanernes Angreb i Dag havde været af en saa alvorlig Art, at Forposterne var bleven drevne helt tilbage, og blev ret overrasket ved i Landsbyens Udkant at se et Batteri protse af og begynde Skydningen. Skuddene smeldede rask efter hinanden og gjorde et frygteligt Spektakel. Vi holdt et Øjeblik bag Batteriet i en Lund, hvor der var dejlig Skygge. Min Hest viste heldigvis ingensomhelst Tegn til Uro ved denne Skydning, og glad var jeg. Da vi ikke kunde overse Terrænet, red vi frem paa Bakken i Højde med Batteriet og paa Fløjen af en Fodfolksafdeling, der aabenbart var Kanonbedækning, men som iøvrigt ikke løsnede et Skud. dertil var der foreløbig intet Maal nær nok.

Foran var der, saa vidt vi kunde se, ikke flere Tropper af vore egne. Højderne ved Taarnet var rømmede, og vore var aabenbart i Tilbagegang fra hele Forpostterrænet.

Et Øjeblik efter protsede Kanonerne paa og gik tilbage gennem Landsbyen. Noget efter gik Fodfolket ogsaa tilbage, og vi fulgte efter.

I Landsbyen, gennem hvilken et Vandløb bugtede sig, beskygget af Træer, var der fuldt op af Tropper og Afdelinger af det røde Kors, hvilke alle var i Tilbagegang. Som vi

passerede gennem denne Masse, lød der over os først ét, siden flere voldsomme Knald, som gik til Marv og Ben. Det var Fjendens Projektiler, der sprang.

Langsomt og i god Orden trak vore Forpostafdelinger sig nu tilbage ad «Mandarinvejen» mod Mellemstillingen (b—b). Her ved Vejen havde et af vore Batterier taget Stilling, og herfra beskød det Fjenden. Skuddene herfra gik over Hovedet paa de retirerende Forpostafdelinger. Da Japanerne opdagede Batteriets Ild, beskød de det, hvorfor vi under Retræten befandt os under en dobbelt Ild, uden heldigvis at være udsat for samme; men ret ejendommeligt var det.

I Mellemstillingen, da alt var kommet tilbage, blev Fægtningen staaende mellem Fjendens og vore Batterier. Vi holdt en Tid paa Vejen og talte bl. a. her med Oberstinde Voronoff, som jeg tidligere har omtalt, og som jo var Chef for en flyvende Kolonne af det røde Kors. Hun erklærede, at dette i Dag intet var mod hvad der skete i Slaget ved Vafangkou. Vi troede gerne den elskværdige, smukke Frue, der havde været saa vel i Ilden paa nævnte Sted.

Medens Kanonaden fra begge Sider vedblev, uden at der sporedes videre Forandring i Situationen, red min Kollega og jeg ud paa højre Floj af Hovedstillingen til vor Landsby, hvor han vilde pakke sine Sager, og hvor vi vilde indtage et Maaltid, hvis der var noget at faa.

Det var en ulidelig Varme, og i Landsbyen havde Kineserne overalt stænget Portene med de paaklistrede Billeder af Guder eller Halvguder til Værn mod onde Aander. Jeg nød endnu en Smule Kølighed i Haven og steg saa op paa den høje Bakke A, vest for Landsbyen, hvorfra jeg tegnede Egnen, og hvorfra man kunde overse Kampens Gang. Min Kollega havde ligeledes taget Stade her. Hele Eftermiddagen dundrede Kanonerne, og de hvide Skyer tegnede sig fra Tid til anden over Sletten og i Bjærgene. Efterhaanden syntes flere japanske Batterier at deltage deri, ligesom det var øjensynligt, at Fjenden søgte længere og længere Øst efter. Sent paa Eftermiddagen hørte Kanonaden op. Et Tordenvejr trak netop op, og som for at sige «Sparto» til Kanonaden skraldede der Lyn ned med en Voldsomhed, som overdøvede Kanonerens Larm.

Tabene var paa denne Dag ikke store, og ingen af de Indfødte havde aabenbart Forestilling om, at der var noget alvorligt i Gære fra Fjendens Side. De havde jo rigtignok lukket deres Porte, men iøvrigt færdedes de uden Sky — ja midt under Kampbulderet saa vi et Ligtog færdes fra Byen ud paa Marken, hvor Liget stilledes paa Familiens Begravelses-

plads under skyggefulde Træer. Paa Bakken, hvor en General havde sin Standplads, traf vi den tidligere omtalte chilensiske Major Schönmeier. Da Kampen var døet hen, gik han med os ned i Landsbyen, hvor vi af henkogt Frugt, Vand og Rom fra hans Feltflaske lavede os en liflig Drik. Mad var der intet af. Saa satte vi os til Hest. Han og v. Jessen for at overnatte sammen i en Landsby noget østligere. Jeg for at gaa tilbage til Tasitschao, hvorfra jeg atter næste Dag vilde møde tidlig paa Valpladsen, i Forventning om, at der vilde ske noget alvorligt. Japanerne var jo nu i Besiddelse af vort Forpostterræn, men det havde iøvrigt, som berørt, intet videre at betyde, eftersom det stedse havde været Meningens at opgive det overfor et alvorligt Angreb.

— Paa Lejrpladserne hørte man om Aftenen Sang og Munterhed. Kom Japanerne, skulde de faa Panderne mærkede.

XVI. Slaget ved Tasitschao. — Artillerikampen.

Efter at Japanerne den 23. Juli havde sat sig fast i Forpostterrænet foran den russiske Hærs Sydfront, var det at vente, at de snart herfra vilde rette et alvorligt Angreb paa Hovedstillingerne.

Formodningen viste sig at være rigtig. Allerede den 24. Juli om Morgenen tidlig indleddes Angrebet med en voldsom Artilleribeskydning.

Ved Vafangkou havde Artilleriilden været aldeles fænomenal voldsom, og der var, navnlig fra japansk Side, udskudt en enorm Mængde Projektiler. Det samme gentog sig nu ved Tasitschao.

Artillerikampen den 24. Juli blev i det hele taget mærkelig i Nutidens Krigshistorie, ikke paa Grund af det Antal Kanoner, der bragtes til Skud, thi det var ikke særlig overvældende, men navnlig som Følge af den forholdsvis enorme Mængde Projektiler, der udskødes fra begge Sider.

Der kæmpedes uafbrudt i 14 à 15 Timer, og efter hvad der af højerestaaende Artilleriofficerer, som havde haft Kommando under Kampen, er bleven mig opgivet, udskødes der fra russisk Side ca. 20,000 Projektiler (Shrapnells), hvilket for de 60 Kanoner som deltog i Kampen, gennemsnitlig giver 333 Skud pr. Kanon; men der var Batterier, ved hvilke man skød betydeligt mere, saaledes 4000 Skud alene ved et 8 Kanoners Batteri, eller 500 Skud pr. Kanon. Andre Batterier havde kun et ringere Antal Skud.

Det russiske Artilleri var i øvrigt vanskeligt stillet. Det havde lige før Krigens Udbrud faaet en ny Feltkanon, hvis

Brug Befalingsmændene kun var lidet fortrolig med og Mandskabet saa at sige slet ikke. At man derfor i Begyndelsen af Felttoget var famlende og mindre dygtig paa Artilleriets Omraade, er let forstaaeligt.

Iøvrigt maa man lade det russiske Artilleri, at det stedse under Krigen er optraadt med stor Tapperhed. Det har gentagne Gange opofret sig til Fordel for de andre Vaaben, saaledes navnlig ved Tiurenschen og Vafangkou.

Paa førstnævnte Sted blev 22, paa sidstnævnte Sted 13 russiske Piecer bragte til Tavshed og tagne, efter at Mandskab og Heste var gjorte utjenstdygtige, og der ingen var til at bringe dem bort.

Det russiske Artilleri har iøvrigt stedse haft Vanskelighed ved at bevæge sig under de uheldige Forhold i Bjærgene eller paa de opblødte Veje paa Sletterne. Feltartilleriet har, kort sagt, vist sig noget for tungt. Rytteriet kunde det f. Eks. ikke følge i Bjærgene. Rennenkampf var saaledes paa sine tidligere omtalte Togter ganske uden Artilleri.

Kom nu hertil under Kamp, at Spioner stedse gennem et udmærket Signalsystem forstod at meddele Japanerne, hvor Russernes Kanonopstillinger var, saa at de straks kunde begynde Beskydningen af dem, vil man forstaa, at Kampen let blev ulige, tilmed da Ruserne heller ikke fra Krigens Begyndelse havde forstaaet at koncentrere Ilden fra deres Kanoner, som hurtigt blev bragte til Tavshed af Fjendens overlegne og vel koncentrerede Ild. Mangelen paa Skjolde har vistnok ogsaa i høj Grad bidraget til, at Artilleriets Virksomhed blev saa hurtig afbrudt, fordi Tabene blev saa store.

Belært af Erfaringerne havde Russerne imidlertid besluttet nu selv at indtage skjulte Opstillinger, ligesom de søgte at modvirke Spionernes Meddelelser ved for en Del, først i sidste Øjeblik at lade Artilleriet gaa i Stilling. Adskillige Kanonindskæringer var, som berørt, forud anlagte; men andre blev først gravede lige under Kampens første Momenter. Medens Russerne i de tidligere Kampe havde lidt ganske overordentligt meget af det japanske Artilleri, blev noget saadant ikke Tilfælde ved Tasitschao.

Russernes vel rettede Ild fra dækkede Opstillinger holdt Japanernes Stangen.

Idet vi henviser til Bilagsplanche II, skal vi nærmere gøre Rede for Batteriernes Standpladse:

Ved Bakken C var opstillet 3 8 Kanoners Batterier (hvilke paa Planen er markerede 1, 2 og 3), hvis Skydning lededes af vedkommende General fra Højderne D.

Paa lignende Maade var der bag B anbragt 2 8 Kanoners Batterier (4 og 5) i en skjult Opstilling ca. 500 Meter bag Bakkekammen. Det var 2. og 3. Batteri af 9. sibiriske Artilleribrigade, der stod i Indskæringer med 30 Skridts Mellemrum.

Senere paa Dagen ved 3 Tiden blev disse to Batterier forstærkede med 4. Batteri af 1. Artilleribrigade, der tog Opstilling paa højre Fløj af de andre (6). Glimtene fra dette Batteris Kanoner forraadte dog Standpladsen overfor Japanerne, eftersom de kunde ses fra deres venstre Fløj.

Disse 3 Batterier bag B, kommanderedes af General Chiskofski, hvis Standplads var paa Ryggen af B. Herfra ledede han Beskydningen, til han blev saaret.

Foruden disse 6 Batterier med ialt 48 Kanoner, blev endnu et Kosakbatteri paa 6 Kanoner bragt i Stilling ved Landsbyen Tjansjatun paa højre Fløj i de der forud gravede Indskæringer (7). Det optog Kampen med et eller et Par af de Batterier, Japanerne havde faaet frem paa deres venstre Fløj og opstillet paa Sletten.

Endnu et Kosakbatteri opkørtes Vest for Jernbanen (8), hvorfra det, saavidt vides, en kortere Tid deltog i Kampen.

Japanerne rettede først deres Ild mod Bakkerne B og C's forreste Skraaninger, hvor de mente at have opdaget Kanonindskæringer; men da der ingen Besvarelse af Ilden fandt Sted herfra, fordi der ingen Kanoner var, forsøgte de gennem en systematisk Beskydning, der først rettedes fornemmelig mod C, siden mere mod B, at tage dissers Overflader og bagud vendende Skraaninger under Behandling.

Uophørlig dængedes B-Bakken til med en Hagl af Shrapnels og Brisantgranater; men da Russernes Artilleri ikke tav, men tvertimod udfoldede en voldsom Aktivitet, sluttede de, at Kanonerne maatte staa bag ved Bakkekammen. De forøgede Opsatsen med et Par hundrede Meter; men endnu gik Skuddene for kort. Da forøgede de Opsatserne endnu mere; men nu gik Skuddene for langt. De russiske Batterier skød, saa vidt man kunde iagttage, fortrinligt og holdt stadig de fjendtlige under Ild (Fig. 6—7).

I Løbegravene paa B-Bakken var opstillet to Regimenter Fodfolk, der dog ikke kom til Skud, eftersom Fjenden ikke kunde faa Fodfolk frem og Artilleriet var for langt borte. De skulde iøvrigt tage det nærmest Bakken liggende Terræn under Behandling, naar Fjenden kom i død Vinkel for Artilleriilden fra Batterierne bag Bakken (Fig. 11). Til Trods for den enorme Mængde Projektiler, der kastedes hen over den godt 1 Kilometer lange og halvt saa brede B-Bakke samt Terrænet bag ved, led Fodfolket i Skanser og Løbegrave kun yderst

lidt, da de sad dækkede under Bombardementet. Ej heller Artilleristerne led videre Tab.

Den enorme Mængde Skud, der blev afgivne, forlangte selvfølgelig en jævn Tilførsel af Ammunition.

Ammunitionsforsyningen under Slaget skete paa russisk Side ved, at Ammunitionsvognene kørte frem omtrent til Kanonerens Standplads.

Japanerne fornyede efter senere fremkomne Oplysninger delvis Ammunitionen under Slaget ved at lade Mandskab bære Projektilerne; det viste sig nemlig umuligt at føre Ammunitionsvognene frem.

Japanerne anvendte under Krigen saa vidt muligt altid Observationsposter paa Højderne i Nærheden af Kanonerens Standplads, hvilke med Flag signaliserede til Batterierne, der som Regel stod i skjulte Opstillinger, hvorfra de benyttede indirekte Skydning. Ved Tasitschao var det dog vanskeligt for dem at iværksætte dette, saasnart de fra Fjældene kom ned paa Sletten.

Jeg skal efter disse indledende Bemærkninger gaa over til at berette, hvad jeg personlig har oplevet og iagttaget under denne interessante Kamp.

Ved Solopgang den 24. Juli var jeg i Sadlen og 1 Time senere var jeg paa Valpladsen, hvor Kampen da allerede var i fuld Gang. Hele Vejen havde jeg hørt Kanontordenen og set Granaterne springe i Luften over den omtalte B-Bakke, ligesom jeg havde haft Lejlighed til at bemærke, hvor uforstyrret man hengav sig til Hvilen i Lejrene og Trænparkerne bag Hovedstillingen, hvor Kampen stod. Røgen fra Ildstederne steg langsomt i Vejret, og de smaa Telte var endnu ikke afbrudte; ja i Landsbyen Taipu, hvor der var opstillet en Mængde Træn, bl. a. en stor Artilleriammunitions-park, badede flere Soldater sig i en Dam, hvor ogsaa Heste førtes ud — akkurat som jeg saa ofte før paa mine Ture gennem Landsbyen havde haft Lejlighed til at bemærke det. Det Tidspunkt, da Reserverne skulde møde op, var aabenbart langt borte — foreløbig var det Artilleriet, som paa længere Afstand udkæmpede Striden.

Da jeg kom gennem Landsbyen, hvor Soldater, Officerer og Indfødte fra Træer og Tage iagttog Projektilernes Virkning fjærn og nær, laa den langagtige Bakke et Par Kilometers Afstand fremad tilvenstre. Hen over den gled sagtelig Masser af hvide, smaa Skyer, der pludselig var dannede med et Knald, dog var Afstanden endnu saa stor, at jeg

først saa Skyerne danne sig og derefter hørte Knaldet. Paa andre Steder af Bakken hvirvledes mørke Jordsøjler i Vejret, naar Granaterne slog ned. Solen skinnede glohed og lyst paa den rødligbrune Bakke, hvor Skanser og Løbegrave ligesom de skjærmende Jordvolde for Reserverne skelnedes. Paa Toppen af det højeste Midteparti saas en lille mørk Plet. Det var Volden om General Stackelbergs Standplads. Iøvrigt saas intet levende Værn paa Bakken med blotte Øjne. I Kikkert kunde man dog opdage nogle sorte Prikker, der i en Række stod ned ad Bakkens Side. En enkelt Gang flyttede én af dem sig lidt. Senere fik jeg at vide, at det var en Række Soldater, der gentog Artilleriofficerens Kommando ned til Batterierne ved Bakkens Fod. Man havde først forsøgt at bruge Telefon; men Jordrystelsen og Spektaklet var saa stort, at man ikke kunde høre noget i den. Batterierne kunde man ikke se, men derimod høre, hver Gang de udsendte deres Projektiler, der med en vældig Susen fløj afsted, det ene lige efter det andet, som naar Raketter sendes op hurtigt efter hinanden — men kun med en langt mere gennemtrængende Susen i Luften. Denne, i Forbindelse med de frygtelige Brag, naar Granaterne sprang, vil stedse lyde i mine Øren, hver Gang jeg tænker paa Artillerikampen ved Tasitschao. Den gentog sig den hele Dag. Kun, hvis Lyden undtagelsesvis hørte op et Øjeblik, blev man som vakt til Bevidsthed og lyttede:

Saa begyndte Skraldene atter. Jordsøjlerne rejste sig højt over Bakken — en, to, tre, fire, fem, seks — — indtil 16 ad Gangen, samtidig knaldede det stadig i Luften, og en Regn af Shrapnells styrtede ned fra hvide Skyer. Det var et frygteligt Spektakel; men det Omraade, paa hvilket alt dette foregik, var saa forholdsvis snævert — idet nu kun Bakken (B) og Terrænet bagved blev tildægede — at man snart med den største Sindsro færdedes tæt udenfor dette i Følelsen af, at her vilde man ikke blive ramt. Det hele foregik som paa en Scene. Hvad der laa udenfor selve denne, vedrørte ikke det Skuespil, som opførtes. Men af og til hændte det jo dog, at en Granat sprang udenfor «Scenen» i større eller mindre Nærhed af Tilskuerne. Saa spilede disse Øjnene op. Vilde der komme flere paa dette Omraade? Nej! det var kun en Undtagelse!

Imidlertid red jeg fra Landsbyen Tai-pu videre frem ad «Mandarinvejen», idet jeg derved samtidig nærmede mig Bakken B's vestre Ende.

Her omtrent traf jeg en mindre Afdeling Kosakker, der havde gjort Holdt. Hestene stod godt gemte inde i Kaoljan-

marken, og Officererne stod paa Vejkanten og observerede i Retning af Bjærgene, hvor vi saa Glimtene fra et Par japanske Batterier ved det koreanske Taarn. Saavidt jeg kunde opdage, var ét placeret netop der, hvor vi havde set de russiske Kanoner, et andet der, hvor vi ligeledes for nogle Dage siden havde sagt Farvel til Officererne ved Hovedposten. Vore Batterier bag ved B-Bakken beskød just Terrænet ved Taarnet, og vi saa de hvide Shrapnellsskyer danne sig over dette Sted.

Uophørlig knaldede Skuddene fra vore Kanoner der inde til venste i Kaoljanmarken bag Bakken. Vi saa af og til Glimtene hæve sig over Kornets Flade og hørte stadig Knaldene med den vældige Susen i Luften, som fulgte paa.

«Nej se!» «Nej se!» lød det, naar Shrapnells-Skyerne dannedes der ude i Luften. «Nej se!» «Nej se!» naar Japanerne plastrede Bakken til, saa der — saaledes saa det ud — ikke var en Plet, der ikke blev ramt i Løbet af kort Tid. Hvordan mon Soldaterne i Løbegrave og Skanser kunde nære sig for den Ild. Vi troede, at der maatte være svære Tab, da vi mange Gange mente at sé Granaterne springe i Brystværnet eller paa Kronen af Skanserne. Tabene viste sig dog senere kun at være en Snes Mand. Lange Linier af Sygebærere med Baarer bevægede sig i Landsbyen 'Taipus' Udkant. De skulde aabenbart hente de Saarede.

Kosakkernes Heste aad imidlertid af Hjertens Lyst inde i Kaoljanmarken af Blade og Stængler, og en og anden Soldat og Officer fik de sidste Rester af Proviant frem; men de fleste havde intet og lagde ikke Skjul paa, at de var sultne. Jeg havde faaet opdrevet lidt Brød og nogle Æg, som jeg havde i Sadeltaskerne. Det var min Dagsration. Den kom nu frem, og vi spiste, hvad der var, røg dertil en Cigaret og drak Vand af Soldaternes Feltflasker, hvilke var blevne fyldte i Landsbyen.

Skydningen vedblev stadig paa samme Maade; men det var, som om Japanerne op ad Dagen forsøgte at brede sig ud mod vor højre Fløj med deres Batterier.

En Kosakpatrouille gik frem for at se, og jeg fulgte med. Vi red frem ad Mandarinvejen til omtrent midtvejs mellem Taipu og Taschapu, men opdagede intet særligt. Vi var ikke udsatte for direkte Beskydning, men Fjendens og vore Projektiler gik over Hovedet paa os. Skydningen tiltog — forekom det mig — med Voldsomhed.

Der var ikke mange Sekunder, i hvilke der ikke faldt Skud. Det var brændende hedt, og saavel jeg selv som min Hest — jeg red denne Dag en lille graa — led af Varmen. Jeg red derfor tilbage til Landsbyen 'Taipus' Udkant, hvor

der var Skygge under nogle Træer. Her sad tre Officerer, der iøvrigt kun talte Russisk, hvilket jeg ikke forstod ret meget af, paa et Gærde, med en dampende Kasserolle fuld af Té imellem sig. De havde aabenbart Standplads med deres Folk i Byen. De indbød mig venligt til at tage Plads ved deres Side, og drikkende Té nød vi nu i længere Tid det storartede Skuespil fra vort foreløbig sikre Stade. Der faldt ingen Granater nærmere end et Par hundrede Meter og det var endda øjensynlig forvildede Skud.

Tiden gik, den ene Time efter den anden paa samme Maade. Stadig den samme voldsomme Skydning, stadig den samme Skralden, Knitren og Susen, stadig de samme vældige Jordskyer, der rejste sig, snart hist, snart her, paa Bakken derovre. Af og til kom der Officerer fra det «Røde Kors» og satte sig hos os. De havde oprettet et Forbindingssted i en Gaard i Landsbyens Udkant tæt ved. Her vajede Flaget med det røde Kors. I en Landsby bag B-Bakkens østlige Del var «flyvende Kolonner» parate, til at betjene de Saarede. Her havde bl. a. Oberstinde Voronoff Stade.

Bag denne Landsby holdt Forstillinger og Ammunitions-vogne fra Batterierne bag B-Bakken. Omtrent uophørlig kørte Vognene frem og tilbage mellem Reserveparken bag Taipu og Landsbyen her. Mest i Skridt foregik denne Kørsel, ved hvilken Ammunitionsbeholdningerne for Batterierne stadig blev fornyede, saa Skydningen uhindret kunde fortsættes. — Saa kom et Kosakregiment ridende forbi i Trav paa Vejen udefter mod højre Fløj. Et Par Timer senere kom det tilbage i Skridt efter at have forsøgt at nærme sig de japanske Batterier yderst paa Fjendens venstre Fløj for om mulig at attackere, uden at dette dog var lykkedes.

I det hele taget bevægede næsten alt sig i Skridt fra de forreste Linier og bagud, naar undtages en enkelt Ordonnansofficer o. lign. Det russiske Reglement byder, at man under Tilbagegang ikke maa løbe. Det er jo neppe altid til at overholde; men velgørende og beroligende er alligevel en saadan «Tagen det med Ro». Man maatte til Tider næsten knibe sig selv i Armen for at forstaa, at man virkelig overværede en stor Artillerikamp, og ikke en Manøvre af dem, jeg har overværet saa mange af.

Stod ikke deroppe paa Toppen af Fjældet (D) tilvenstre for os fuldt op af Tilskuere, som det er Skik ved Manøvrer. Var der ikke andre Tilskuere rundtom, hvorhen man saa: paa Hustage, Gærder, i Træer, baade Kinesere og Soldater. Hvirvlede Røgen ikke op fra Kogestederne hist paa Fjæld-siden, ikke langt bag ved de skydende Batterier.

Nej, Manøvre kunde det alligevel ikke være; thi ved dem skynder man sig altid. Den Bataillonschef, der lod koge under en Kamp, ikke langt bag Ildlinien, vilde vist faa en ordentlig «Næse», og den Fører for en Ammunitionskolonne, der kørte frem i Skridt til og fra Artilleriets Standplads under Fægtning og udsat for Ild, kunde maaske vente det samme.

Dog, Virkeligheden og Alvoren ved Situationen kommer, om end langsomt. Vi ser en enkelt Saaret blive bragt tilbage. Øjeblikkelig er det «Røde Kors'» Personale ved Haanden og fanger ham ind. Han er i gode Hænder. Siden kommer der endnu flere — ikke mange —, og ved 12^{1/2}-Tiden ser man en Baare, ledsaget af flere af det «Røde Kors'» Officerer og Læger m. fl., komme tilbage. En kinesisk Parasol bliver baaren over den Saarede. Det er Artillergeneral Chiskofski, der er bleven saaret i Armen paa Ryggen af Bakken B, hvorfra han, som berørt, ledede sine Batteriers (4., 5. og 6.) Ild.

Kun lidet anede jeg dengang, at en af mine gode Bekendte og Rejsefæller gennem Sibirien, Oberstløjtnant Pachenco af Artilleriet, denne Dag spillede en betydelig Rolle. Hans Batteri (Batterichefen er Oberstløjtnant i Rusland) var som berørt, et af dem, der havde Standplads bag Bakken. Først senere traf jeg ham paa Banegaarden i Haitschön med Armen i Bind og Huen mærket af et Projektil. Han var bleven saaret under sit farefulde Hverv paa Bakken, hvorfra han ledede, da Generalen var bleven saaret, Batteriernes Ild ved Ordre, der gik gennem 5 Soldater, som var opstillede i Række ned ad Bakken.

Af disse tapre Mænd, der med Dødsforagt udførte deres Tjeneste, blev to skudte, og Resten saarede under den heftigste Beskydning. Senere løb Oberstløjtnanten selv ned ad Bakken og kaldte nogle Mand til, saa Ilden vedblivende kunde blive forsvarligt ledet.

Ikke mindre Anerkendelse maa man yde de Artillerister, der dødtrætte og sveddryppende under Munterhed betjente Kanonerne. Mandskabet var inddelt i flere Hold, som afløste hinanden efter at have hvilet og spist, saaledes at Ilden vedblivende kunde vedligeholdes uforandret, snart mod ét, snart mod et andet af de fjendtlige Batterier.

Oberstløjtnanten meddelte, at den længste Afstand han havde skudt paa, var 6^{1/2} Verst. Han mente at have observeret, at Japanerne havde to Batterier med Brisantgranater, medens Resten skød med Shrapnells. For de sidstnævntes Vedkommende ikke paa de længste Afstande.

Der var af Russerne forinden Slaget gjort meget for at opnaa et gunstigt Resultat. Alle Afstande var nøjagtigt bestemte ikke blot efter Kortene; men ogsaa ved Hjælp af en fransk Afstandsmaaler (Kaptain Aubry's); desuden var der med Batterierne foretaget Øvelser netop i de Stillinger, de kom til at indtage. Oberstløjtnant Pachenco gav mig en Kopi af et Kroki over Egnen ved det koreanske Taarn, hvilken var anvist hans Bateria som Maal. Terrænet var, som man ser af Tegningen (Fig 4), inddelt i Afsnit. nummerede fra 1 til 7, saaledes at den ledende Artilleriofficer let kunde angive Maal og Afstand.

Oberstløjtnanten har paa Tegningen selv angivet, hvor de fjendtlige Batterier antagelig stod — det falder omtrent sammen med mine lagttagelser (Fig. 1). I russiske Beretninger har jeg set, at man mente at have demonteret et Bateria tæt ved det koreanske Taarn allerede om Formiddagen ved Titiden. At Batteriet her holdt op at skyde ved nævnte Tidspunkt, er sikkert; men jeg mente at kunne se, at det blev flyttet fra dette usikre Sted — hvortil Russerne kendte Afstanden ganske nøje — og til en Opstilling noget vestligere, hvor det en $\frac{1}{4}$ Time senere aabnede Ilden.

Til at begynde med var der paa japansk Side tilsyneladende kun fem Batterier i Stilling, men senere aabnede endnu mindst fire Ilden fra Sletterne nedenfor Bjærgene.

Jeg havde navnlig god Lejlighed til at observere Beskydningen af B-Bakken. Denne blev som sagt taget ganske systematisk under Behandling fra Ende til anden, idet Ilden fra 8—16 o. s. v. Kanoner ad Gangen koncentreredes paa mindre Dele af Bakken. Den vestlige Del blev dog mest medtaget. Særlig omkring Middag var Beskydningen voldsom. Hele Tiden stod der Røgsojler i Vejret fra Projektiler, der sprang i Jordoverfladen, ligesom der uophørlig saas springende Granater i Luften over Bakken. I en halv Time talte jeg mellem 600 og 700 Nedslag; det var dog meget vanskeligt at foretage denne Iagttagelse. Ilden kom lidt stødvis. 8—16—24—32 Nedslag ad Gangen. Det ene lige efter det andet. Jeg dannede mig da en Norm for 8 Skud og dividerede i Hast. — Selvfølgelig blev det ret unøjagtigt.

Senere paa Dagen blev Terrænet bag Bakken taget under mere systematisk Behandling paa lignende Vis som selve Bakken; men de 3 Batterier fik kun ringe Ild paa sig. Japanerne skød, som berørt, længe for kort, og da de aabenbart opdagede, at deres Skydning ingen Virkning havde, forøgede de Afstanden, men lidt for meget, saa Batterierne næsten gik fri.

Jeg har forsøgt paa en Grundplan (Fig. 7) at give mit subjektive Indtryk af Nedslagenes Tæthed. Alt ialt tror jeg at turde paastaa, at denne Bakke mindst fik 10,000, maaske 12—14,000 Projektiler ned over sig i Løbet af Dagen, uden at disse frembragte nogen væsentlig Virkning.

De 2 Regimenter, som under Beskydningen sad dækkede, havde, som fortalt, kun ringe Tab, skønt den Dækning de havde, var af den letteste Art, saaledes som det fremgaar af de gengivne Snit (Fig. 8—10).

For at komme Batterierne 4., 5., 6. lidt nærmere, red jeg fra Landsbyen Taipu, hvor jeg havde haft Stade, skraat fremad mod Venstre ad Vejen til den Batterierne nærmeste Landsby, hvor som berørt Artilleriets Forstillinger holdt, og hvor det «Røde Kors» havde et Forbindingssted. Vejen gik frem gennem høje Kaoljanmarker, der hindrede Udsigten. Den var iøvrigt ikke lang. Efter ca. otte Minuters Forløb var jeg naaet derhen. Jeg mødte da en Officer, der kom ridende hurtigt tilbage, formodentlig med Melding. Han raabte i Forbifarten: «de skyder stærkere nu derude — tag Dem i Agt.»

Jeg var netop kommen i et Øjeblik, da Fjenden havde forandret sit Viser, saa Skuddene gik bag om vore Kanoner. Idet jeg nærmede mig Landsbyen, skraldede det voldsomt, og, som det syntes mig, lige over mit Hoved. Det var dog ikke saa slemt, men ganske i Nærheden, hvor Brisantgranater rodede Jorden op, medens Shrapnells dængede til fra oven.

De første Gange man, temmelig uforberedt, faar det voldsomme Skrald over sit Hoved, bøjer man uvilkaarlig i samme Nu Hovedet; efterhaanden bliver denne Bevægelse mindre, og efter nogle Minutters Forløb er man i Stand til at sidde strunk i Sadelen; men infam er Lyden af Granaternes Sprængning. Jeg ved ikke bedre end at sammenligne den med et pludseligt voldsomt Slag paa en Gongong med en skarp bidende Lyd, hvilken efterfølges af en anden, der minder om Vandets Brusen, straks naar man har trukket i Snoren til et Styrtebad. Jeg fortsatte Riddet en lille Tid hen mod Batterierne, steg ilsomt et Øjeblik af Hesten og samlede et Par Granatstumper op til Erindring, saa havde jeg faaet nok af de Løjer og vendte om, thi Beskydningen blev værre og Granaterne faldt rundt om.

Batterierne kom jeg ikke saa nær, at jeg kunde iagttage Skydningen. De var saa godt gemte i Kaoljanmarken, at man maatte lige hen til dem for at faa Øje paa dem. Jeg hørte Kommandoordene og saa Glimtene over Toppen af Kornet. Nu gjorde jeg en Vending ind i Byen for at se

Forbindingsstedet, hvor der ikke i Øjeblikket var mange Saarede, og efter at have besøgt Stedet, hvor Ammunitionsvognene og Artilleriforstillingerne holdt, red jeg lidt opad D-Fjældet, fra hvis Skraaning jeg en Tid overværede Kampen. En enkelt Gang saa jeg en Rytter bevæge sig gennem Slugter ned ad B-Bakken under den heftigste Beskydning, ligesom man fortalte mig, at de Soldater, der stod paa fri Mark ned ad Skraaning, efter hvad man havde kunnet se i Kikkert, stadig udviste den allerstørste Koldblodighed. Sprang en Granat tæt ved dem og indhyllede dem i Røg, kunde man være vis paa, at de, naar Røgen drev bort og de ikke vare dræbte, stod oprejste. De kastede sig ikke ned; derimod hændte det, at de gjorde nogle Skridt for at se ned i Hullet, hvor Granaten var landet — Tapre Karle! Som de opførte sig, er jeg sikker paa, at Størstedelen af de russiske Soldater vilde have baaret sig ad ved lignende Lejlighed.

Batterierne (1., 2. og 3.) noget østligere havde hele Dagen vedligeholdt en ligesaa virksom Ild som Centrumbatterierne (4., 5. og 6.). Vi hørte stadig Skuddene herfra hinsides Bjærgskraaning. Paa højre Fløj var der ogsaa aabnet Artilleriild fra Batterierne (7. og 8.) ved den isolerede Bakke (A). Til min Sorg maatte jeg se paa, at vort Nattekvarter fra forrige Nat, eller i alle Tilfælde Landsbyen Tjansjatun, der inde-sluttede det, blev beskydt.

Det led hen paa Eftermiddagen. Solen brændte stadig med en frygtelig Glød, men usvækket dundrede Skuddene. Jeg red tilbage til Landsbyen Taipu ved Vejen for at komme i Skygge og for at faa lidt Vand at drikke. Jeg havde næsten ikke sovet i flere Nætter. Trætheden overmandede mig, og medens Skuddene knaldede derude, blundede jeg hen — træt af Varme og Indtryk — op ad en Havemur, hvor der var dejlig Skygge. Det varede dog ikke længe. Der blev baaret Saarede forbi, flere og flere. Jeg kom paa Benene og fulgte dem til Ambulancen i en Gaard og saa paa, at de blev forbundne. Fluerne sværmede derinde, og der var snavset. Lægerne stod med opsmågede Ærmer og arbejdede, medens Sveden randt dem ned ad Panden. Regimentspræsten slog Korsets Tegn over en døende, hvis nøgne, saarede Ben strittede frem i krampagtig Rysten. Jeg hørte Suk fra andre Sider; men ingen højlydt Klage. — Der kom flere Saarede endnu. Jeg forlod dette triste Sted.

Da ved Aftenstid Meldingerne gik ud paa, at Fjenden ikke gjorde Tegn til at ville foretage en Storm — han havde endnu ikke vist Fodfolk paa nærmere Afstand — besluttede jeg at ride helt tilbage til Landsbyen Tasitschao, hvor min

Kammerat, den engelske Korrespondent, tidligere Legationssekretær i Kjøbenhavn, Baring, havde Kvarter. Jeg var hungrig, saa det forslog noget, og haabede her at faa noget at spise.

Paa Vejen mødte jeg lange Rækker af Ammunitionsvogne, der var paa Vej til og fra Tasitschao for at hente nye Forsyninger af Ammunition.

Fra Landsbyens Udkant saa vi efter Solnedgang endnu Kanonskud lysne paa Aftenhimlen. Det var et prægtigt Syn.

Da vi sad ved Aftensbordet i den tidligere katolske Kirke, hørte vi de allersidste Dron. — Slaget var til Ende.

De russiske Batterier havde besvaret Japanernes Artilleriild saa godt, at General Oku, som han selv tilstaar, ikke kunde faa sit Fodfolk frem.

Kampen den 24. blev saaledes en stor Artilleriduel.

Til Infanterikamp kom det ikke paa højre Fløj, derimod paa venstre Fløj ved 4de Korps, hvor det endog et Par Steder kom til Nærkamp, som det menes, vistnok nærmest ved et Tilfælde og uden Førernes Hensigt.

En japansk Brigade forsøgte gentagne Gange at gaa frem mod den af 12. sib. Infanteriregiment besatte Stilling ved Nandaling, men blev hver Gang vist tilbage.

Ogsaa Russerne gik nogle Gange frem med svære Fodfolksstyrker mod Japanernes højre Fløj; men Angrebene blev tilbageviste, og Russerne led ikke ringe Tab; man fik dog derved Øjnene op for, at der herfra truede en Omfatning.

Russerne havde dog overalt hævdet deres Stillinger med et Tab af ca. 20 Officerer og 6—700 Mand.

Japanerne havde mistet 59 Officerer og 984 Mand.

Tropperne paa begge Sider havde lidt meget i Varmen.

Den russiske Hærs Sydfront havde paa en smuk Maade hævdet sin Stilling. Naar de to Armékorps, som havde deltaget i Kampen (1. og 4.), desuagtet om Natten til den 25. Juli blev beordret tilbage i Retning af Haitschön, maa Grunden søges, ikke saa meget i den Omstændighed, at Japanerne aabenbart beredte sig til en Omfatten af Sydfrontens venstre Fløj — hvilken man havde god Udsigt til at tilbagevise, men snarere i den Omstændighed at Japanerne nu var under Fremrykning over Simutschön, og den Fare, som herfra truede højre Fløjs Retrætelinie, mente General Sarubajeff var saa stor, at han ikke burde udsætte sine to Armékorps for den. Tilbagetoget skete dog med General Kuropatkins Billigelse, hvilken indhentedes telegrafisk.

XVII. Tilbagetoget fra Tasitschao over Haitshøn til Ansandschan.

Efter hvad jeg personlig havde set, og efter den almindelige Opfattelse af Situationen om Aftenen efter Kampen den 24. Juli, havde Udfaldet været meget gunstigt for Russerne, i det mindste paa højre Fløj. At der kunde være Tale om at gaa tilbage, var der ingen, der tænkte sig Muligheden af.

Da jeg sent om Aftenen, efter at have forladt Baring, med hvem jeg havde aftalt, at vi næste Dag ved Daggry vilde være i Sadlen, indfandt mig hos nogle Bekendte af «det røde Kors», der havde indbudt mig til at spise til Aften paa en hyggelig Veranda med Have foran, var ingen af dem kommen endnu, men Bordet stod dækket. Jeg satte mig til at skrive ved et Bord i Haven, hvor jeg havde faaet anbragt en Lampe. Der gik en Timestid i Stilhed. Af og til hørte jeg ude paa Gaden enkelte Ryttere trave forbi; men ellers var alt stille. Imidlertid lagde jeg Mærke til en Skikkelse, som vandrede omkring i Haven. Da Lysskæret faldt paa ham, saa jeg, at det var en ung Officer. Pludselig trak han sin Sabel, svingede den i Luften og gav sig til at hugge Toppene af de unge Træer, som havde været en Pryd for Haven. Jeg forstod ikke, hvad der bevægede ham hertil — var han «fuld eller gal».

Jeg nærmede mig, for at bevæge ham til at holde inde med Ødelæggelsen.

«Hvad er der i Vejen?» spurgte jeg. «Vi skal tilbage!» lød Svaret, og saa huggede han videre.

«Forstaar De, Hr. Kaptajn, tilbage! — tilbage! — tilb-a-ge!» Saa faldt den sidste Top i den skønne Række langs Havegærdet. Den unge Mand — forresten af meget fornemt Blod — kom hen og satte sig ved Bordet, skænkede Vin i et Krus og drak. «Det hele gaar tilbage inat eller imorgen tidlig!» og saa fortsatte han i en Ordstrøm med Skældsord mod Generalerne, Regering og «ham, der oppe i Mukden», der øvede Indflydelse paa Arméens Operationer, til Skade for denne; men efterhaanden faldt han til Ro, satte sig roligt hen og ventede, ligesom jeg, paa, at vore Værter skulde komme.

Endelig var de der i Følge med flere Officerer; tavse kom de og med mørke Miner. De vidste Besked, det var tydeligt at mærke.

Der herskede en trykket Stemning ved Bordet; man talte om alt andet end det forestaaende Tilbagetog, og saa

skiltes vi ved Midnatstid for fire Timer efter at være parate til Opbrud.

Allerede om Natten begyndte Arméén at vandre nordpaa, først Trænet, hvis Vogne gjorde et frygteligt Spektakel paa Pladsen udenfor vor Teltplads, siden Fodfolk, Rytteri osv. Uophørligt hørte jeg i Halvsøvne Lyden af marcherende Tropper. Før Daggry var jeg oppe, og nu begyndte Indpakningen af vore Sager. Rundt om os brød alle andre Teltene ned, og snart var Lejren i Haven ikke mere til.

Ved Solopgang kom Chefen for 1ste Armékorps, den saa meget omtalt General, Baron Stackelberg, en lille, distingveret Mand med spillende Øjne og Fuldskæg samt iført sin, hvid Vaabenfrakke og do. Handsker, ind i Haven og satte sig paa en Bænk omgiven af sin Stab. Her hilste jeg paa og talte med Generalen, der iøvrigt snart efter kørte bort i sin firspændige Vogn. Senere saa jeg ham blandt Tropperne ifærd med at ordne Retræten. —

Paa Banestationen er der megen Trængsel; men ingen- somhelst Uorden, skønt alt nu skal forlades. Restavratøren har pakket ind og sidder rolig og venter paa, at alle hans Kasser kan blive indladede. Endnu koger Vandet i Samovaren, og af og til gaar en og anden hen og skænker sig en Drik Té.

Heste indlades, Telte, Vogne osv. ligeledes — og nu kommer til allersidst alle de Saarede, som det «røde Kors» Personale bringer op fra Kærrer, der kommer fra venstre Fløj. Der er mange; flere af dem er aabenbart Døden nær, ja et Par Baarer bringer Folk, der allerede har udstridt. Man forstaar, at Kampen igaar paa vor venstre Fløj har været haard. Vogn paa Vogn kommer derude fra Fjældene mod Øst, og varsomt lægges de Saarede paa Baarer for at bringes op til Toget af stærke Hænder.

Paa Banegaarden har «det røde Kors» indrettet et Forbindingssted, og her har Lægerne og Sygeplejerskerne haft meget at gøre i Nattens Løb; nu rømmer ogsaa de deres Lokale, hvor saa mangan stakkels Soldat har faaet Lindring.

Der er ikke længe, til et Tog skal gaa. Det er et af de udmærkede indrettede Lazarettog, hvor der findes alt til Betjening af de Saarede.

En Mængde af disse er allerede vel anbragte og klædte i hvide Kitler, Resten vil nok ogsaa blive godt behandlede.

Men vil det da aldrig høre op? spørger jeg mig selv, thi stadig ser jeg nye Skikkelser blive baarne forbi paa de blodige Baarer, maaske dækkede af Lagener, hvis de er meget daarligere.

Fluerne sværmer i Mængde paa de stakkøls Saaredes Ansigter og deres nøgne Lemmer; men kærlige Søstre af det «røde Kors» er her, som altid, tilstede, naar der er noget at gøre. De vifter Fluerne bort og hjælper de saarede Soldater op i Kupéerne, idet de maaske slæber paa deres Geværer og Udrustning.

Jeg lagde iøvrigt her, som ofte andetsteds, Mærke til, at den russiske Soldat til det Sidste klamrer Haanden fast om sit Gevær. De allerfleste Saarede, som bragtes ind, havde medtaget deres Vaaben.

Nu lyder Signal-Klokken: Toget skal afgaa om nogle Minutter. Endnu kommer en sidste Baare, der løftes op i Jernbanevognen. Ligesom Toget skal gaa, ser jeg en saaret Soldat i sin hvide Kittel og med Hovedet indviklet i Bind springe ned ad Vogntrinnet med et Brev i Haanden. Det skal aabenbart sige dem derhjemme, at han vel er saaret, men iøvrigt har det godt. Den Saarede forsøger at proppe sit Brev ned i den fyldte Brevkasse, der endnu hænger paa sin Plads, — Afgangssignalet lyder — en Søster springer til og hjælper Soldaten op.

Langsamt glider Toget med de Saarede bort.

Endnu skal Skiftesporene optages og alt, hvad der kan, bortføres i en Hast fra Stationen. Det sidste Tog under den før omtalte Oberstløjtnant Spiridonoff holder parat. Det er en meget lang Linie af Vogne. Da endelig Alt er indladet, bliver Brevkassen løftet af Hængslerne og bragt ind i Toget, med hvilket jeg har faaet Tilladelse at gaa.

En Mængde Officerer og endel Soldater, hvis Tjeneste har været nødvendig til det sidste, følger med. Der er nu kun Arrieregarden tilbage. Paa Fjældene i Nærheden ser vi Soldater gaa i Stilling for at modtage Fjendens Angreb, om det skulde komme, inden Arméen er sluppen bort; men iøvrigt ser vi Vejene nordpaa, saa langt Øjet rækker, fyldte med Tropper og Vogne. Støvskyerne viser noksom, hvor de bevæger sig.

Vort Tog glider langsomt nordpaa. Vi hører Kanonerne drøne tæt ved, som var det en Afskedshilsen. Solen brænder med en frygtelig Glød. Det er henimod 40 Grader Reaumur. Sveden staar paa Panden af alle dem, der slæber sig bort, den løber ned ad Kinderne, slaar igennem Bluserne paa Bryst og Ryg, for snart at gennemtrænge alt, medens Soldater og Officerer langsomt vandre afsted uden Klage og uden Tegn paa Misfornøjelse.

Vi Fremmede er opfyldte af Beundring for de russiske Soldaters Taalmod, Trofasthed og Tapperhed, for deres glim-

rende Beviser paa Mandstugt, for deres sejge Udholdenhed, der bringer dem til at taale selv de største Strabadser, og for deres jævne, gode Humør, der sjældent lader dem henrives til Begejstring, men paa den anden Side heller ikke bringer dem til Fortvivlelse.

Tilbagetoget mod Haitschøn blev saaledes tiltraadt i god Orden og fuldførtes uden Uheld. Japanerne forfulgte foreløbig ikke ud over Tasitschao, som besattes straks, da Russerne havde forladt dette Sted, og efter Skærmydsler med Arrièregarden.

Samme Dag besatte japanske Ryttere Inkou, som Russerne havde rømmet efter at have ødelagt Kanonbaaden «Ssiwutsch», som befandt sig der.

Det var altsaa med Oberstløjtnant Spiridonoffs militære Jernbanetog, jeg foretog Retræten fra Tasitschao til Haitschøn.

Oberstløjtnanten havde, som berørt, allerede med stor Bravour indskrevet sit Navn i Ruslands Krigshistorie. En Æressabel med Indskrift og dertil hørende Portepée i Georgsordenens Baand blev hans Belønning. Han var dengang endnu Kaptajn. Da han senere under Slaget ved Vafangkou gik frem med sit Tog i Fjendens Ild, hvorved han kunde hjemføre de Saarede, blev han udnævnt til Oberstløjtnant.

Toget havde f. T. en Besætning af 8 Officerer og 3 Kompagnier, der dog hvert ikke var større end ca. 60 Mand. En Del var nemlig anbragt andetsteds langs Banelinjen. Vi havde det iøvrigt udmærket i dette flyvende Kvarter.

En almindelig Kreaturvogn var omdannet til Messe. Her fandtes et langt Bord, nogle Stole, og for den ene Ende tronede en lille, tyk Soldat ved Navn Jakob, hvis Familie var af tysk Oprindelse. Han havde, ligesaa lidt som saa mange andre russiske Soldater, Begreb om, hvorfor Krigen førtes. Han sagde mig en Dag, at han aldrig, før han kom til Mantschuriet, havde hørt Tale om Japan, men Kejseren vilde jo, at han skulde afsted, og saa maatte han være fornøjet.

Bag sin Disk var han i Ordets egentlige Forstand paa sin Plads. Her serverede han Té den hele Dag fra en rygende Samovar, naar nogen vilde have det, og gennem en Luge i Enden af Vognen modtog han fra Nabovognen (Køkkenet) Maden, som rakes over til ham.

Iøvrigt var der efter fattig Evne pyntet op i Messen. Den hellige Nikolaus' Billede i blankt Metal hang i det ene Hjørne, saa var der et Spejl og et Par Billeder anbragte andetsteds paa Væggene.

Fra to Personvogne var der Gennemgang til Messen, saa Officererne og deres Gæster kunde føre en behagelig Tilværelse, hvad enten Toget var i Bevægelse eller ikke, naar den uhyggelige Varme og Fluernes rent ud frygtelige Mængde ikke ødelagde en Livet. Men i det hele og store maatte vi sandelig ikke klage, vi havde det godt i Sammenligning med de marcherende Tropper, og vi havde dog stadig Chancen for at se og opleve noget.

Samme Aften, som Tilbagetoget begyndte, kom vi til Haitschön, hvor Tropperne næste Morgen begyndte at komme. Her traf jeg sammen med flere af mine Venner blandt Korrespondenterne, der havde haft haarde Ture, saaledes Lord Brooke og Baring. v. Jessen var straks meget resolut redet Nord paa lige til Mukden for at sende Breve afsted. Han var i det hele taget stedse i Sadlen, altid i godt Humør, altid elskværdig og vel set overalt; han sparede sig ikke, hverken under Kamp eller ellers. Han gjorde sin Stand og sit Land Ære. Da jeg snart rejste, blev han paa sin Post og holdt ud hele Vinteren igennem.

I Haitschön blev jeg efter Indbydelse i Oberstløjtnant Spiridonoffs Tog, hvor vi havde det brillant, og hvor jeg traf mange interessante Mennesker, naar de kom paa Besøg for at faa en lille Smule at spise og drikke, hvorpaa vi ingen Mangel havde. General Samsonoff var Gæst her i nogle Dage. Oberstinde Woronoff, Prins Arsen Karageorgewitsch, Kongen af Serbiens Broder o.s.v. besøgte os. Den bekendte Korrespondent Dontschenki, hvis lange telegrafiske Beretninger har været citerede mange Gange, boede her til Stadighed ligesom jeg, desuden gjorde jeg her Bekendtskab med forskellige andre højere- og laverestillede Officerer. Flere af dem havde foretaget Retræten i Toget.

Den 27. kom Kuropatkin med sin Stab og Attachéerne paa ny. Vi modtog ham paa Banestationen. Han op-slog sit Hovedkvarter i et Jernbanetog, der var ført ind paa et Sidespor ved Floden.

Imidlertid havde Nodzu-Armeen kun gjort ringe Fremgang. Den 22. Juli havde den taget Pchanling Passet, d. 23. hvilede Armeen, den 24. rykkede den atter langsomt frem.

Fra russisk Side havde man ventet et kraftigt Angreb paa Simutschön, hvorved Tilbagetoget for Styrken ved Tasitschao vilde være bleven stærkt truet; men Angrebet udeblev.

Maaske var Grunden den, at Japanerne ikke vilde presse for stærkt paa her, for ikke at tvinge Russerne tilbage, forinden den japanske Armés højre Fløj under Kuroki havde

foretaget sin omgaaende Bevægelse mod Jernbanelinjen Ljao-
jang-Mukden.

Nodzus Armé blev rolig staaende foran Simutschön, indtil Okus Armé var naaet frem i Højde med førstnævnte, hvis Avantgarde først den 29. kom frem 10 Verst N.Ø. for Tasitschao.

Arrièregarden indtog Stillinger et godt Stykke Syd for Haitschön, medens Dele af 2. sib. Korps (Sassulitsch) havde besat Højderne N.V. for Simutschön. Denne By laa i Floddalen foran den russiske Front og var kun svagt besat. Den kom derfor heller ikke til at spille nogen Rolle, da Japanerne rykkede frem.

Haitschön er en kinesisk By af den sædvanlige Slags med høje Mure omkring.

Daglig forefaldt mindre Fægtninger Syd for den, og vi hørte jævnligt Kanonerne dundre.

Varmen var nu ganske utaaelig, og alle led frygteligt.

I Flodens mudrede Vand badede Heste og Soldater, det var et livligt Syn at se dem færdes der.

Stillingen om Haitschön laa kun 2—3 Kilometer udenfor Byen i en Bue paa Smaahøjderne. Dette var en meget for kort Afstand, eftersom der var store Ophobninger af Materiel, Hospitaler osv. i Byen, hvilke absolut maatte flyttes nordpaa forinden en Kamp, hvis de da ikke skulde blive ødelagte straks. I syv Dage blev vi holdende her, parate til hvert Øjeblik at bryde op. Da Hovedkvarteret laa omtrent $\frac{1}{4}$ Mil borte, og Varmen var ganske enorm, var det ikke ofte, jeg besøgte dette. Kom jeg dertil, traf jeg mine Venner i deres Kupéer, der omtrent var hermetisk tillukkede for Varme og Fluér. De led alle, men det var for intet at regne mod, hvad de stakkels Soldater døjede.

Den 30. Juli fandt Rekognoceringsfægtninger Sted Syd for Haitschön, den 31. beskæftigede Japanerne begge Russernes Fløje samtidig med, at de angreb i Centrum, der var svagt besat, for at skille Sarubajeffs og Sassulitsch's Styrker. Det lykkedes ogsaa at trænge den svage Arrièregarde for 4. sib. Korps tilbage mod Haitschön.

Overfor Sassulitsch gjorde Japanerne derimod intet betydningfuldt Fremskridt, skønt den russiske højre Fløj momentvis blev trukket tilbage, hvorved 6 Feltkanoner gik tabt.

Kl. 6 Aften fik de russiske Tropper imidlertid Ordre til at gaa tilbage til Haitschön. Japanerne mistede 840 Mand, Russerne en Del mere.

Fra Terrænet ved Haitschön fik vi — om end paa lang Afstand — et Glimt af disse Kampe at se, ligesom vi hørte Kanonerne dundre i det fjerne.

Saa kom de Saarede i ikke ringe Mængde, og vi hjalp med at faa dem baarne op og anbragte i Tog, som gik Nord paa. General Trepoff, Chefen for Sanitetsvæsenet, var personlig til Stede ved Indladningen og takkede os for den Smule Hjælp, vi havde ydet.

Han skyndede svært paa for at faa Togene til at gaa, og andetstedsfra hørte jeg, at Hospitallerne ogsaa var evakuerede Nord paa.

Det var tydeligt, at nu gik det snart i samme Retning for Arméen.

Den 2. August begyndte Russerne paa Kuropatkins Befaling Tilbagetoget til Stillingen ved Ansandschan.

Det var en ulidelig Varme, og Trænet, der i Forvejen var stort, maatte forøges med Kærrer til Kørsel af Oppakningen. Japanerne fulgte langsomt efter.

3. August besatte Oku Haitschön og Gl. Niutschvang, — ikke at forveksle med Inkou.

5. August stod Okus Avantgarde mellem Haitschön og Ansandschan. Dele af Nodzus Armé marcherede ogsaa frem fra Simutschön. Russerne trak sig Nord paa.

Naar jeg tænker tilbage paa den Tids Begivenheder, træder Billedet af Tilbagetoget stedse frem for mig. Jeg kan ikke lade være at sige til mig selv: «Hvor var det dog Synd og Skam, at saadanne Tropper stadig skulde gaa tilbage». Det var en haard Prøve, de blev satte paa, men de bestod den med Glans. Tilbagetogets moralske Betydning bør selvfølgelig ikke undervurderes. Det havde en deprimerende Indflydelse paa Aanden i Hæren — det vilde være unaturligt andet — men desuagtet var den Tilstand, Tropperne befandt sig i, efter at have kæmpet med stor Ære og efter at have marcheret i en frygtelig Varme uden Oplivelse af nogen Art, mærkværdig god. Sundhedstilstanden var upaaklagelig, «omtrent som under Fredsforhold», sagde en af Hærens øverste Læger til mig.

Jeg lærte først ret at vurdere de russiske Soldater under Retræten til Ansandschan. Det var en frygtelig Varme, over 40 Gr. R., og man frygtede, at der var mange Efternølere, maaske ogsaa Saarede, som var blevne tilbage paa Vejene, uden at kunne følge med. Oberstløjtnant Spiridonoff, hvis Tog allerede Dagen før var ankommet til Ansandschan, fik Ordre til at gaa frem ad Banen saa langt som muligt for at opsamle Efternølere og Saarede.

Vi dampede afsted forbi Højderne med Løbegravene og de foran liggende Skanser, der dannede en stærk Stilling.

I selve Landsbyen Ansandschan var allerede Ambulancer

og Personale af det "røde Kors" indkvarterede i dejlige, skyggefulde Haver og Gaarde, hvor de havde det udmærket hos de Indfødte, og hvor de kunde hvile sig en kort Tid efter de udstaaede Anstrængelser. Vældige Akaciatræer bredte deres Kroner over Teltene, og Køligheden forfriskede Sindene, saa man med ny Kraft kunde tage fat, naar det gjordes nødvendigt.

Mellem Frugttræer og frodige Haveplanter kogte og vaskede Folkene, og her færdedes Sygeplejersker og Læger i travl Virksomhed for efter Kampen at faa alt deres Materiel i Orden. Men ude paa Sletterne mod Syd, hvor de dejlige, grønne Agre med Korn bugnede i den glødende Sol, hvor Landsbyerne laa omkransede og beskyttede af prægtige Trægrupper, hvor der stod en Dis hen over Landskabet, dør bugtede sig, saa langt Øjet rakte, uendelige Slangelinier gennem Agrene — det var den russiske Armé paa Retræte. Lette Støvskyer sitrede langs de mørkere Linier og forraadte Rytteriets og Artilleriets Tilstedeværelse.

Vi møder paa Vejen langs Banen, idet vi langsomt glider forbi, Afdeling paa Afdeling i langsom Marche. Sveddryppende er de alle, baade Mennesker og Heste. Deres Vaaben og Udrustning forraader, at de er militære Personer, men til Uniform ser man ikke meget. De graa Kitler kunde lige saa godt være almindelige Bønders, Skulderstropperne ere som oftest forlængst forsvundne. Støv og Sved har givet Kitlen en ubestemmelig Farve, der minder om Vejenes. For Manges Vedkommende er Kitlen laset og Skjorten stikker igennem paa Albuer og Ryg, hos andre er Kitlen helt lagt til Side, og Skjorten er den eneste Beklædningsgenstand for Legemets øvre Del.

Man saa røde, grønne og blaa Skjorter, kort sagt, der lagdes ikke Vægt paa Uniformens Udseende. Overgeneralen havde klogeligt indset, at den størst mulige Frihed i Uniformsspørgsmaalet var en bydende Nødvendighed her i dette fjerne Land, hvor Klimaet i Sommertiden er endnu varmere end hjemme i Rusland. Naar blot Soldaten fulgte med og havde Gevær, Ammunition og Reserveproviant i Orden, maatte man være glad. Baade Officerer og Soldater bar mørke Klædesbukser, som Regel af reglementeret Slags; men Slid og Sol havde taget slemt paa dem, og Farverne i Striberne var ofte ubestemmelige for Soldaternes Vedkommende, der kun have ét Par til Raadighed.

De fleste af Officererne havde anskaffet sig Bluser af graa, brun eller lignende Farver. Til disse bar de de smukke russiske Bælter og Distinktioner paa Skuldrene.

Soldaten har intet Tornyster; han bærer Kappen rullet over Skulderen og en Lærredstaske paa Ryggen, hvori han har sine Sager, Brød og Proviant. Hertil kommer Patron-taskerne m. m. Det er ikke saa lidt, han maa slæbe paa, navnlig hvis der gives ham flere Dages Reserveproviant i Købet. Langsomt skridter han afsted i sit Kompagni, uden at holde Fodslag, og uden at der spores videre Retning i Sektionerne. I Reglen sluttede Soldaterne dog ret godt op og fulgte — under den allerstørste Marchefrihed — deres Førere.

En har maaske istedetfor Hue anskaffet sig en kinesisk Straahat, en anden en europæisk do., ingen tager Forargelse heraf. Hellere det, end at han skulde blive tilbage, udmattet af Varme, eller faa Solstik.

Fodtøjet var det endnu dengang som Regel ret vel bevendt med; dog har jeg set enkelte Soldater paa bare Ben, andre i kinesiske Sko og lignende; men som Regel fik de udleveret store Skaftestøvler, som syntes at være tilstede i tilstrækkelig Mængde. Med Huen eller Hatten i Nakken, Lommetørklædet anbragt derunder, saa det flager til Siderne — eller maaske med det i Haanden, for dermed at aftørre Sveden paa Panden, marcherer og marcherer Soldaterne — vel ikke i ordnede Rækker, men i Klynger, der dog lyder Førernes Ordre, og som kommer derhen, hvor de skal.

Enkelte standser ved en Brønd, fylder Feltflaskerne for sig og andre; saa gaar det videre, til der om Aftenen gøres Holdt. De smaa Telte, hvortil hver Mand har sit Stykke, bliver slaaede op. Brændsel indsamles i Hast i Nærheden, og længe varer det ikke, før Kedlerne koger. Solen er nu bag Horisonten, Humøret er atter fortrinligt, navnlig naar Suppen er færdig. —

Langs Banen kom vandrende enkelte Soldater — en, to, tre, fire eller flere sammen. De bar alle Præget af uendelig Træthed. Sandsynligvis var det Efternølere, der vilde støde til Regimenterne ved Aftenstid.

Af og til sætter de sig ned i Skygge, bag en Sten, ved et Træ, eller de har i den værste Middagshede stillet Geværerne sammen, bredt Teldugen derover og hviler nu lidt. Der er mange af den Slags smaa Klynger — og vi ventede, naar vi havde passeret Arrièregarden, at deres Antal vilde stige i ubyggelig Grad; men vi forregnede os.

Vi passerede Kosakker, som havde gjort Holdt, og som vandede deres Heste, ned ad hvis Sider Sveden strømmede, vi saa Artillerister mase for at faa Kanoner og Ammunitions-vogne frem; videre og videre gik det. Af og til standser vi for at faa at vide af Officerer, som vi møder, om der er

mange Tropper bagved endnu, og da hvilke. Til Slutning standser Toget, og med Lokomotivet og to Vogne gaar vi nu fremad, medtagende Læge, Sygeplejerske, Medikamenter og Levnedsmidler, lidt Vin og meget Vand. — Arrièregarden passerer.

«Er der flere Tropper længere tilbage?»

«Nej!»

Vi kører videre.

Dog efter nogle Minutters Forløb ser vi en lille Klynge Militære komme os imøde. Hvem andre end Dele af en af det «røde Kors»s flyvende Kolonner skulde det være. Det er en Læge med en Vogn og ledsaget af nogle Sygepassere. Atter Hatten af for det «røde Kors». Sidst af Alle, følgende efter Hærens yderste Bagspids, fandt vi altsaa denne pligttopfyldende og kække lile Afdeling.

Medens vi holder stille og taler med Lægen, som ikke mener, der er Efternølere, hvilket selvfølgelig forbavser os, kommer en Kosakpatrouille ridende, for at gaa frem mod nogle fjendtlige Rytterpatrouiller, som vi ser i Terrænet foran os.

Vi følger efter for at se Udfaldet og for om mulig at finde de Efternølere, vi ere sendte ud for at hjembringe.

Långsomt gaar vi fremad, ventende at faa Skud fra de høje Marker paa Siderne; men alt er fredeligt. Patrouillerne har, saavidt vi kan se, nogle Sammenstød, vi mener at høre Skud, avancerer endnu et Stykke. Stadig ingen Efternølere at opsamle.

Imidlertid ser vi et langt Tog af kinesiske Vogne, fyldte med Kvinder og Børn, komme os imøde. De flygter for Japanerne. Større Ære kunde ikke vises Russerne i dette Land, hvor de er komne for at føre Krig. Vi spejder og spejder, venter og venter. Japanernes Patrouiller færdes nu tæt foran vort Tog, der bærer Flaget med det røde Kors. Intet Skud høres, ingen Saarede ses — absolut ingen. Saa gaar vi långsomt tilbage, fulgte af vore Kosakpatrouiller.

Takket være den store Marchefrihed, Russerne anvendte, og takket være den Overbærenhed, man viste overfor trætte Soldater, hvilken tillod disse at rekreere sig undervejs, blev der vel Efternølere i Mængde, men sjældent eller aldrig bag Arrièregarden. Paa Tilbagevejen optog vi fra de marcherende Tropper enkelte syge Folk, der endnu fulgte med deres Afdelinger. Et Par havde Solstik. Det var ubygget at se dem strides med Døden.

Næste Døg, da vi atter var ude — denne Gang for at optage nogle Sidespor — døde der en Mand af vore egne af Solstik.

Da han havde udstridt, blev han straks begravet ved Siden af Banen, et Trækors blev rejst, og vi fulgte ham alle til Jorden. Soldaterne sang smukt ved Graven, og da Højtideligheden var tilende, dampede vi hjem til Ansandschan.

XVIII. Med Oberstløjtnant Spiridonoff. — Paa Togt efter Hunguser.

Efter de Begivenheder, vi nys har omtalt vedrørende Sydfronten, hengled Tiden her ind i August Maaned, uden at der forefaldt større Begivenheder.

Paa Østfronten havde der været Stilstand til Slutningen af Juli. Kuroki ventede aabenbat paa, at Oku og Nodzu skulde komme frem; maaske manglede han ogsaa Ammunition.

Russerne benyttede Tiden til at forstærke Østfronten, der nu dannede to Grupper:

- 1) Keller: 3. og 6. østsibiriske Skyttedivision foruden forskellige Dele af andre Divisioner. Stillingen indtoges ved Janselin Passet.
- 2) Gl. Sslutschevski (Chef for 10. Korps) stod i Jnschulin Passet med 9. Infanteridivision af 10. Korps samt Dele af 17. — der nu begyndte at komme.

10. Korps var iøvrigt spredt; samtidig kæmpede saaledes Dele deraf i Simutschön og i Fönschulinkædens nordlige Pas.

Japanerne benyttede Natten mellem 30. og 31. Juli til Frem- og Opmarche, og angreb den 31. begge Grupperne af den russiske Østfront omtrent samtidig.

Russerne gik gentagne Gange over til Modangreb, og Japanerne søgte at omgaa Russernes venstre Fløj.

Kampen var meget vanskelig i det af Skove dækkede Bjærgland. Japanernes Angreb den 31. blev dog uden Resultat; Russerne holdt deres Stillinger overalt. Desværre blev General Keller Kl. 2 om Eftermiddagen samme Dag saaret, da han holdt ved et fremskudt Batteri; han døde straks efter. Med ham mistede den russiske Hær en tapper, ridderlig og krigserfaren Forer.

1. August fornyede Japanerne Angrebet paa Jnschulin og Janselin Passene og erobrede førstnævnte Kl. 8, sidstnævnte Kl. 11 Formiddag.

Russerne ydede slet ikke nogen alvorlig Modstand. De var allerede om Natten frivillig gaaede tilbage med Groset. 2 demonterede Feltkanoner efterlodes. Russerne mistede ca. 2000

Mand, Japanerne 40 Officerer og 950 Mand. Efter Tilbage-toget til Tanchijuan og Anpin havde den russiske Øst-armé indtaget sine sidste Stillinger før Ljaojang. Mantschur-arméens Gros stod nu i og syd for Ljaojang, hovedsagelig i Stillingen ved Ansandschan. Den russiske Armé var saaledes nu saa koncentreret, som den ikke tidligere havde været.

Fra den kommende mere rolige Periode gjorde jeg følgende Optegnelser:

Eggen syd for Ljaojang, 11. August 1904.

Vi «erobrer» 1 Kanon og 4 Voldbøsser!

Det er som som «Stille før Stormen». Operationerne er, saa vidt man her véd, for Tiden for Russernes Vedkommende indskrænkede til Iagttagelse af Fjenden. Man staar i sine Stillinger og indtager en afventende Holdning. Forstærkningerne fra Rusland ankommer stadig, og Stillingerne be-fæstes.

Imidlertid glider Dagene ensformigt, den ene efter den anden. Kosakkerne og Jagtkommandoerne færdes foran Fronten for at rekognoscere, og i Bjærgene mod Øst lyder der af og til Skud, naar mindre Styrker er stødt sammen; men i det hele og store hviler Arméen efter de udstaaede Strabadser, søgende Hvile og Skygge, saa godt det lader sig gøre for den sviende Sol, der gløder som Ild; men som samtidig er en Velsignelse for de bugnende Agre, hvor Kornet skyder mægtigt i Vejret til Glæde og Gavn for de flittige Landbrugere, som snart skal begynde Høsten.

Oberstløjtnant Spiridonoffs Jernbanetog har i nogle Dage haft Arbejde paa Banen noget tilbage bag Stillingen ved Ansandschan, og her har jeg benyttet Lejligheden til at deltage i en munter Udflugt, paa hvilken vi «erobrede» 1 Kanon og 4 Voldbøsser.

Midtvejs mellem Ljaojang og Ansandschan ligger en stor Jernbauebro vel beskyttet mod Angreb af Hunguser og japanske Snigpatrouiller, der flere Gange, navnlig om Natten, har gjort Forsøg paa at bemægtige sig den, aabenbart for at kunne sprænge den i Luften i Ryggen paa den russiske Armé. Landsbyen tæt ved Broen hedder Schahopu.

Hidtil er det ikke lykkedes Japanerne at komme Broen til Livs, takket være den Aarvaagenhed, som stadig har været udvist af det Kommando, der er afgivet til dens Bevogtning.

Chefen for dette, en Stabskaptajn, en lille determineret Mand, har sine Spejdere rundt om i Eggen, som bliver godt

betalte og som varskoer, hvis der er Fare paa Færde. Iøvrigt er Hungusernes Bander frygtede af Befolkningen, der nødig udsætter sig for disse Røveres Hævn, hvorfor de er meget reserverede i deres Angivelser. Penge er dog en Ting, der her som overalt i Verden kan aabne Munden paa selv de trægste. At Broen ikke forlængst er bleven ødelagt, er iøvrigt et Vidunder, thi de hungusiske Røverbander, der vistnok ledes af Japanere, har udvist stor Snedighed og Mod for at opnaa deres Hensigt. For ikke længe siden blev Broen saaledes f. Eks. pludselig en Nat angrebet af henved 300 bevæbnede Mænd; men Skildvagterne alarmerede i Tide, og Angrebet blev afslaaet af den langt ringere russiske Styrke.

Medens Hunguserne ikke i det ydre adskiller sig fra Landets andre Beoere, undtagen maaske ved deres mere vilde Udseende, er de Japanere, der forsøger at snige sig frem gennem de af Russerne besatte Egne let kendelige paa Grund af, at de mangle Pisken. Som Regel udgiver de sig derfor for Lamaer, da disse Præster og Munke heller ikke bærer Pisk. Det første der derfor gøres ved en mistænkelig udseende fremmed er at løfte Hatten af ham for at se, om han har Pisk eller ikke. Kineserne bærer ofte Pisken op-rullet om Hovedets øverste Del, der er skjult under Hovedbeklædningen. En Aftagen af denne vil derfor let aabenbare Sammenhængen. Til Trods for den store Fare slige japanske Spejdere udsætter sig for, er der dog fuldtop af dem i Arméens Front, Flanke og Ryg; men det er ogsaa en rig Høst, der gøres af Spioner. Flere Gange har jeg set saadanne blive indbragte, for senere at blive forhørte og dømte — til Døden.

Eggen omkring Schahopu havde ikke noget godt Ry paa sig, og at færdes efter Solnedgang udenfor det nærmeste Omraade var ikke tilraadeligt. De med højt Korn bevoksede Agre var ikke til at overse, og selv om Dagen kunde man aldrig være sikker paa Livet, om man foretog Udflugter ene eller kun et Par i Følge.

Heldigvis for Russerne er de hungusiske Røvere sjældent forsynede med andet end gammeldags Geværer, saa nogle faa bevæbnede Soldater altid har Udsigt til at kunne jage en hel Del af dem paa Flugt paa én Gang.

Ovennævnte Kaptajn havde faaet at vide, at der i en Landsby, nogle faa Verst fra Broen, skulde findes en primitiv Kanon og nogle mægtige «Voldbøsser», hvilke var bestemt til at anvendes mod hans Styrke ved et nyt Angreb paa Broen. Ved et af de hyppige Besøg, han aflagde hos os, fortalte han os dette, samt at han agtede at overrumple

Landsbyen for om muligt at bemægtige sig disse Vaaben. Han foreslog nogle af os at gøre Følge, og med Fornøjelse modtog vi hans Tilbud.

I Gaar efter Frokosten skulde «Overfaldet» finde Sted. Paa Draisine kørte vi til et Stykke nord for Broen, et Par af de «frivillige» red. Det var som sædvanlig meget varmt, dog ikke slet saa slemt som sædvanlig, da en svag Luftning lod sig mærke.

Fra vort Udgangspunkt paa Banen saa vi Landsbyens Trægrupper en god Fjerdingvej borte over de flade af Korn bugnende Agre.

«Overfaldet» var ikke stort anlagt; det havde nærmest Karakteren af en lille gemytlig Promenade med en passende — ikke stor — Udsigt til Udveksling af Skud; men lad mig straks sige det: hele vor Udflugt forløb ret fredeligt og uden Blodsudgydelse.

Hele vor Styrke udgjorde en halv Snes Mand, hvortil kom som Amatører den føromtalte Dontschenki, en yngre russisk Krigskorrespondent, en Ingeniørløjtnant samt Forfatteren heraf.

Kaptajnen fordelte sin Styrke saaledes, at to Patrouiller paa et Par Mand sendtes uden om Byen, medens han selv med Resten gik lige paa ad en Sti, der førte gennem høje Kornagre. Han selv var tilfods med Gevær paa Nakken, og efter ham fulgte vi andre. Den gamle Korrespondent med Georgordenens Kors paa Brystet, hvilket han havde fortjent i 1877, da han sammen med Skobelev gjorde Feltoget i Tyrkiet, sad med sin hvide Stanleyhat højt til Hest og var synlig overalt, hvor han kom frem, idet Hatten skinnede i Solen som et ypperligt Maal for Hungusernes Kugler — om der i det hele taget var nogen saadan skjult i Markerne.

Vi vandrede hurtigt af Sted, bøjende Kaoljanens Stængler til Side, hvor de spærrede Vejen.

Af og til hørte vi forunderlige knagende Lyde inde i Kornet til Siderne, som om nogen sneg sig bort, men vi fortsatte vor Marche uden at støde paa noget af Betydning. Kun én Gang mødte vi to Kinesere. Øjeblikkelig sprang den halvvoxne kinesiske Tolk til, rev dem Hattene af Hovedet paa en ret brutal Maade, og da han havde forvisset sig om, at det ikke var forklædte Japanere, gik han videre. Saa kunde hans forskrækkede Landsmænd selv samle Hattene op igen og fortsætte deres Vej.

«Frænde er Frænde værst».

Vi nærmede os efter en halv Times Gang Landsbyen, udenfor hvis Mure hyggelige Haver og prægtige, skyggefulde

Lunde gav os kærkommen Skygge. Et Par indfødte i deres blaa Dragter stirrede uforstaaende efter os og kaldte Hundene, som halsede os i Møde, tilbage.

Landsbyporten blev aabnet for os, efter at vor Tolk, stadig med en Raaben og Skrigen og overmodig Optræden (hvilken maaske senere, naar han er ene med sine Landsmænd, vil bekomme ham ret ilde) havde dundret paa Fløj-dørene.

Ilstomt vandrede vi nu videre ad opblødte Passager, hvor Svinene tumlede sig, saa Vandet i Pytterne, hvor de havde badet sig, plaskede til alle Sider. Af og til kastede vi Blikket ind i en prægtig Gaard, hvor Beboerne, Mænd, Kvinder og Børn, stod og saa til, derpaa gik det videre under Træer, forbi andre Gaarde og Huse til Byens modsatte Udkant, hvor der viste sig en lille smuk Pagode for os. Foran den stod en Del Mænd, maaske Tempeltjenere.

Vore Soldater med Kaptajnen og Tolken i Spidsen gik lige løs paa dem og forlangte straks at faa at vide, hvor Kanonen og Voldbøsserne var gemte. Selvfølgelig «vidste ingen Besked herom», og idet de indfødte spærrede Adgangen til Pagoden, hvis Port var stænget, søgte de at formaa os til at afstaa fra at bryde derind. Efter en Skælden og Smælden uden Resultat sprang en Soldat resolut op paa Ryggen af en anden og blev derfra hjulpet op over Muren. Andre gav sig til at søge i Nabolaget, bl. a. i en Bolig, der laa tæt op til Pagoden, og som ogsaa var omgivet af en Mur.

Nu blev Porten endelig aabnet, og vi traadte ind. Hverken i Tempelgaarden eller i selve det lille Gudshus, hvor Gudebilleder var anbragte i Mængde, var der noget at opdage: men de kvikke Soldater var aabenbart vant til at foretage slige Eftersøgninger. Efter et Par Minutters Forløb kom en springende og meddelte, at man vistnok havde fundet Stedet, hvor det, vi søgte var gemt. De havde straks i Haven opdaget to Steder, hvor Jorden for ikke længe siden havde været gravet. Begge Steder var langs Havemuren. En-to-tre havde de med Hænderne rodet i Jorden, og da vi kom til, var allerede to mægtige fire Alen lange gammeldags Voldbøsser fundne.

Lidt efter fremdroges to til; men Kanonen var foreløbig ikke at opdage. Soldaterne gennemrodede Bunker af Rør, fandt Bastmaatter af dem, Japanerne bruger til Forsendelse af Varer, flere Lærredstasker til Ammunition o. s. fr., ja en Mængde Jernstumper, der aabenbart skulde anvendes som Ammunition for Bøsserne.

Saa gravede de et Sted, hvor Jorden ogsaa nylig var rørt, og fandt en Skaal fuld af Æg, som aabenbart ogsaa var skjult. Befolkningen i Huset, og da navnlig Manden, blev taget i Forhør, men «vidste intet» om Kanonen. Uvejret trak aabenbart op om Familien, og man søgte at bringe Kvinder og Børn i Sikkerhed. En ældre Mand spadserede af Sted med et Pattebarn, saa kom der tre Kvinder, to gamle og en ung, køn Kone, medtagende det nødvendigste. De fik Lov at gaa, men sidstnævntes Mand maatte blive. Han saa efter de bortdragende, der ledsagedes af nogle Bymænd. Samtidig holdtes Pagodens Tjenere under Bevogtning, idet de blev udspurgte og formanede. Intet Resultat! Vi traadte ind i Boligen, der nys var forladt. I Stuen paa Briksen foran Vinduet laa Kvindernes Efterladenskaber, og i fire Snore hang en Vugge for Patteglutten. Den lignede Laaget til en stor oval Trækasse af dem, Bønderne bruger hjemme. I Vuggen laa en Katteskilling, aabenbart Barnets Legekammerat.

Noget borte fra Pagoden stod en Del af Landsbyens Folk i Klynge for at se, hvorledes det hele vilde ende.

Imidlertid havde Tolken med al sin Raaben og Skrigen ikke udrettet stort. Kaptajnen vidste bedre Raad.

Jeg havde en passant bemærket: «Saa maa vi vel tage Manden med. Han er aabenbart i Ledtog med Hunguserne». Kaptajnen rystede paa Hovedet, gjorde et godt Greb i Pengepungen, tog en Del Sedler i Haanden, trak Manden til Side — og lidt efter var Sagen i Orden. Kanonen var begravet ved en Mødding og fandtes tilligemed den tilhørende Lavet. Nu havde vi alt, hvad vi ønskede, og Tilbage-marchen med vort Bytte kunde ske.

Befolkningen blev ingenlunde forulempet; dens Optræden viste ogsaa, at den ikke frygtede noget af Russerne. Da vi kom hjem i Toget, bar Jakob paa sine stærke Skuldre den tunge Kanon op i «Messen».

Dette er Beretningen om «Erobringen» af 1 Kanon og 4 Voldbøsser.

XIX. De sidste Dage i Mantschuriet. — Opbrud.

Vi havde nu naaet August Maanedes Midte. Dagen gled frygtelig ensformigt, den ene efter den anden uden større Begivenheder. Japanerne var nu i Begreb med at foretage Op-marchen, som skulde føre til det skæbnesvangre Slag ved Ljaojang; ved det russiske Hovedkvarter var man, saa vidt man kan dømme, klar over, at Fjenden stadig fik

Forstærkninger; men endnu var det Tidspunkt ikke indtruffet, da Kuropatkin mente, at hans Armé var stærk nok til at modtage et afgørende Slag.

Ved mine ret hyppige Besøg i Hovedkvarteret ved Ansandschan, hvor jeg talte med Officerer af Staben og Militærattacheerne, maatte jeg af de Yttringer, der forefaldt, faa det Indtryk, at Kuropatkin havde til Hensigt at gaa endnu langt længere nord paa. Der var adskillig andet, som tydede i den Retning. Hospitalerne blev saaledes evakuerede og sendte bort.

At Kuropatkin tænkte paa i en nær Fremtid at tage imod Slag, laa vistnok den Gang udenfor hans Planer; naar det, som man véd, alligevel skete en fjorten Dages Tid efter, ligger det nær for mig at antage, at dette skete som Følge af højere Ordre.

Den 13. August spiste jeg til Middag hos Overgeneralen sammen med Attacheerne og forskellige af det røde Kors' Personale, blandt hvilke nogle af Søstrene, hvilke hørte til det russiske højere Aristokrati. Bordet var meget livligt. Ved den Lejlighed blev jeg forestillet for Storfyrst Boris og en Del højere Officerer, ligesom jeg talte med General Kuropatkin, for hvem jeg løseligt udviklede en Plan, jeg havde lagt om at forlade Mantschurarméen for at søge at nærme mig Port Arthur.

Vilde man kunne holde dette Punkt? Hvordan stod det til dernede? var det stadige Spørgsmaal, der mødte én. Officerer og andre, der havde været udsendte til og fra den belejrede Fæstning, og som med stor Fare havde færdedes ud og ind ad Søvejen, berettede, at Tilstanden vel var meget alvorlig, men foreløbig var der ikke Tale om at overgive sig, og Proviant og Ammunition var der nok af, ligesom Tropperne var besjælede af en udmærket Aand.

Gennem Telegrammer fra japansk Side havde man faaet Bekræftelse paa, at der havde været gentagne Angreb paa Fæstningen, hvilke dog alle med stor Bravour var bleven afslaaede. Japanerne havde lidt enorme Tab. Hvad Flaaden angik, forlød det, at den var gaaet ud fra Port Arthur, havde haft en voldsom Kamp, den 10. August, med den japanske, efter hvilken en Del af Skibene var vendte tilbage til Port Arthur, medens andre var blevene spredte til forskellige Steder.

Udsigten til endnu en Gang at maatte tilbringe en forholdsvis lang Tid ved Arméen uden der at faa Lejlighed til at overvære nogen større Kamp og det samtidige Ønske om at komme andre afgørende Begivenheder paa nærmest muligt

Hold, bevægede mig til at fremsætte det Ønske for Overgeneralen, om for nogen Tid at maatte forlade Arméen for over Kina at søge at nærme mig Port Arthur. Hertil kom, at Opholdet for en Krigskorrespondent, der ikke, som de store Verdensblades Repræsentanter kunde sende lange Telegrammer, var yderst utilfredsstillende. Jeg anede ikke, om mine Korrespondancer overhovedet var naaede hjem, og endelig lededes jeg til en Forandring af Hensyn til de store Udgifter, jeg havde uden derfor at kunne give Valuta.

General Kuropatkin viste mig den store Tillid at give mig Tilladelsen til at rejse, skønt jeg derved jo vilde komme til at forlade russisk Omraade, blive udenfor den besværlige Censurs Kontrol, og skønt alle Krigskorrespondenter ellers var forpligtede til, om de vilde forlade Arméen, da at gøre det over det europæiske Rusland.

Det var imidlertid ikke saa lige en Sag uhindret at naa ned til Egne paa Kinakysten, hvorfra man kunde nærme sig Port Arthur. Efter at Japanerne havde taget Inkou og derfra, som berørt, ogsaa havde bredt sig fremad mod Nord i Egnene vest for Mantschur-Banen, saa at Patrouiller endog mentes at være naaede frem i Højde med Ljaojang, var der ingen anden Vej aaben end den fra Mukden vestpaa til Sinmintin, hvorfra der som bekendt gaar Jernbane (kinesisk) sydpaa til Tientsin; men ikke blot Strækningen vest for Mukden, men navnlig Egnen om Sinmintin var opfyldt af Hunguserbander, maaske under Ledelse af Japanere, ligesom man paa selve Banelinien Sinmintin—Tientsin kunde blive udsat for Overfald. Der var imidlertid intet andet Valg, og jeg besluttede at prøve paa at udføre min Hensigt ad den. Jeg maatte altsaa gaa tilbage ad Banen, først til Ljaojang og derfra til Mukden.

Da jeg om Aftenen, efter at Mørket var faldet paa, vendte tilbage med det sene Aftentog til Schahopu, var det mig paafaldende, at jeg opdagede to meget tydelige Lys i Retning af den Landsby, hvor vi for nogle Dage siden havde været paa Ekspedition. Da man ellers aldrig om Natten ser Lys i Gaardene, anede det mig straks, at der var noget galt paa Færde. Da jeg lidt efter traadte ind i mit Kvarter i Militærtoget, var der kun én Officer til Stede. Alle de andre med Obersten, tilligemed et Kompagni var ilede til den nærliggende Jernbanebro, paa hvilken Hunguserne for lidt siden havde gjort et Angreb. Medens Officererne sad i Spisevognen, hørtes pludselig tre meget stærke Drøn nede fra Broen. Ved Ankomsten paa Stedet viste det sig, at Hunguser, rimeligvis ledede af Japanere, havde gjort et

Angreb paa Brovagten, men da denne i Tide gav Ild og kaldte Vagtmandskabet til, kunde Fjenden ikke nærme sig Broen. Derimod havde han ladet tre Miner springe paa selve Banelinien et kort Stykke foran Broen, hvorefter han blev drevet helt bort af Fodfolksilden. Det havde aabenbart været Hensigten denne Gang som saa ofte tidligere at sprænge Broen af i Ryggen paa Russerne.

Den meste Tid af Natten stod Soldaterne parate bag Sandsækkene og stirrede ud i Mørket for at opdage Fjenden; men han kom ikke mere. Nu vidste han, man var parat. Efter en Udflugt til Broen, hvor alt var stille og roligt, gik jeg tilbage og sov.

Den 14. var jeg atter i Hovedkvarteret paa Draisine. Her højtideligholdtes Kejserprinsens Fødsel ved en Messe og derpaa følgende Frokost. Musikken spillede, og Hurraraabene rungede, hver Gang de korte Taler for den nyfødte, Kejseren, Kejsерinden, Enkekejsерinden og den tilstedeværende Storfyrst Boris blev holdte.

Tilslidst udbragte Storfyrsten i smukke Ord et Leve for Overgeneralen, paa hvem alles Øjne nu var rettede, og som skulde løse den vanskelige Opgave at føre Krigen til en heldig Udgang for Fædrelandet.

Regnen faldt saa sagte udenfor det store Spisetelt, hvor Festen holdtes. Himlen var graa, og derude rundt om laa Tropperne i deres vaade Klæder og haabede og ventede, at de snart maatte blive førte fremad til Sejr — hidtil var det jo desværre kun gaaet tilbage. Japanerne var stadig endnu i Overtal — saa vidt man vidste — og deres gentagne Forsøg paa at omgaa Russerne paa disses venstre Fløj var blevne forøgede med Udsigten til, at de nu ogsaa vilde forsøge at sende Tropper mod Russernes højre Fløj. Foreløbig var der dog næppe større Troppestykker i Fremmarche mod denne Fløj; men man kunde senere vente et Angreb fra denne Side.

Antallet af de Spioner, som stadig indbragtes, tiltog, og man mærkede paa de hyppige Hunguserangreb paa Banelinien, at Japanerne nærmede sig, thi den planmæssige Maade, paa hvilken Snigpatrouiller færdedes og Overfaldene fandt Sted, tydede paa, at dygtigere Kræfter end Hungusernes havde en Finger med i Spillet.

Stemningen i Hovedkvarteret var vel tillidsfuld; men af mange forskellige Omstændigheder lededes jeg, som berørt til at antage, at den russiske Armé vilde gaa tilbage.

Den 15. August om Formiddagen tog mine russiske Kammerater med Oberstløjtnant Spiridonoff i Spidsen

højtidelig Afsked med mig og drak paa et lykkeligt Udfald af mit Forehavende. Saa dampede jeg med Toget sydpaa til Ansandschan for at afhente mine Papirer, tog der Afsked med Hovedkvarteret og Attachéerne og afgik om Eftermiddagen nordpaa til Ljaojang, hvor jeg om Natten sov i Militærattachéernes Bolig, hvor jeg traf Kaptajn Edlund, hvis Navn paa Grund af hans Mod og Intelligens har faaet saa god en Klang i de russiske Officerskrese.

Næste Dag ved Middagen, som jeg spiste i Messen sammen med Edlund og Major Schönmeier, traf jeg ogsaa en Generalstabsofficer, Grev Ignatieff, der just var kommen ind med en saaret Officer, som med en Patrouille havde passeret en tæt ved Schahopu-Broen beliggende Landsby. Medens han holdt her med sine Soldater noget tilbage fra sin øvrige Styrke, som var paa Vej nordpaa efter udført Hverv, blev han og hans Ledsager pludselig beskudt af Folk i Landsbyen. En Hest blev dræbt og Officeren saaredes i Benet. Der var intet andet at gøre end at se at komme bort. Det lykkedes. Officerens Hustru var netop Sygeplejerske i Ljaojang, som saa mange andre Officersdamer. Hun havde haft en forunderlig Forudelse om, at der var tilstødt Manden noget, og modtog Grev Ignatieff, som kom for at sige hende, at Manden var saaret, med det Udraab: «Min Mand er saaret!»

Det var den sidste Efterretning, jeg havde om Hungusernes Optræden ved Broen. Den beviser noksom, hvor farlige de er. Russernes Mildhed overfor de Landsbyer, der huser disse Røverbander, har næppe bevirket andet, end at deres Indbyggere med saa meget større Sikkerhed og Tryghed udfører deres Overfald — rimeligvis betalte af japanske Penge.

De fleste andre Nationers Soldater vilde have brændt slig en Landsby af, maaske nedhugget eller skudt en Del af dens Beboere. Russerne er et fredeligt Folk — selv i Krig.

Den 17. August drog jeg sammen med Lord Brooke, som venskabeligt fulgte mig paa Vej, til Mukden, hvor vi blev indkvarteret i en Jernbanevogn.

Her ordnede jeg den følgende Dag alt til Afrejsen over Sinmintin, sagde Farvel til «Censuren»: Oberst Pistitsch, Kaptajn Théremin og Baron van Hoven, og tilbragte Aftenen sammen med Brooke paa Jernbanerestaurationen.

En yngre russisk Embedsmand, som skulde samme Vej som jeg, for om mulig at slippe bort til Chifu, hvor han skulde gøre Tjeneste ved Konsulatet, kom og foreslog, at vi skulde gøre Følge. Jeg gik gerne ind herpaa, og tidlig om Morgenen sneg vi os bort i vore tohjulede Vogne. Lord

Brooke viftede et sidste Farvel, Mukdens høje Taarne forsvandt efterhaanden, og vi drog bort fra Mantschuriets blodige Agre — der snart skulde blive vædede med endnu mere dyrebart Blod.

XX. Rejsen fra Mukden til Tientsin.

Alt gik godt paa Rejsen fra Mantschuriet; men Hunguserne var os nær paa Sporet, dog undgik vi dem lykkeligt. I dybeste Stilhed havde den russiske Embedsmand og jeg lejet fire kinesiske Vogne af den sædvanlige Slags med to Hjul og Overdække, ligesom vi af Militærautoriteterne fik afgivet fire Kosakker til Eskorte. Vi foregav for Kuskene, at vi vilde sydpaa til Ljaojang; men da vi vel var komne udenfor Byen, gav vi dem Ordre til at køre vestpaa ad den brede Landevej i Retning af Sinmintin. De saa et Øjeblik temmelig forfærdede paa os, men Penge hjælper her i Landet paa alt; desuden afgav Eskorten en Borgen for, at vi nok skulde komme godt fra Foretagendet.

De fire Kærere satte sig i Bevægelse, men Vejen var her, som overalt, saa opkørt og paa sine Steder saa aldeles fyldt med Vand, at det blev en Tortur den hele Dag igennem at sidde i Køretøjerne. For at undgaa Vognens frygtelige Rysten, sidder man forrest paa samme med Benene hængende ned til den ene Side; men det er ogsaa ret besværligt paa en længere Rejse. Heldigvis kunde vi af og til bede Kosakkerne sidde af og køre, medens vi besteg deres Heste, saa fik man Lemmerne rettede paa den Maade. Vejen gik i en Bredde af indtil 150 Alen frem gennem fladt Land, der bugnede af Korn, og hvor Landsbyerne saas med korte Mellemlum.

Solen skinnede ikke videre, men forresten var der paa begge Sider af Vejen store skyggefulde Træer, i Læ af hvilke vi kunde køre. Næsten hele Tiden mødte vi tungt læssede Vogne og Fodgængere, der vidnede om den store Trafik, der, nu, da sydligere Adgange til Mantschuriet fra Kina var lukkede, herskede paa Strækningen Mukden—Sinmintin.

Vi havde ikke kørt ret længe, før vi mødte en evropæisk, civilklædt Rytter med én Kosak foran sig og én bag. Min Ledsager standsede ham og spurgte om, hvorvidt Vejen var opfyldt af Hunguser. Han bejaede det og sagde, vi maatte passe godt paa og have Revolverne parate. Uheldigvis var jeg ikke i Besiddelse af en saadan, da den under Retræten fra Haitshon var forsvundet, og jeg ikke senere,

trods mine Bestræbelser i saa Henseende, havde kunnet købe en anden. Min Sabel var derfor det eneste Vaaben, jeg havde, og den skulde lidet nytte mod Hungusernes Riffelkugler, udskudte fra deres Skjul i Kornet. Da den fremmede, mig ubekendte Mand hørte, at jeg ingen Revolver havde, vilde han absolut, at jeg skulde tage hans, som han, nu da han nærmede sig Mukden, ingen Brug mente at have for. Jeg modtog med Glæde hans Tilbud.

Ved Præsentationen viste det sig, at han var Oberst, og at han kom fra Port Arthur.

Snart efter mødte vi flere Vogne med Europæere, blandt hvilke en Dame, allesammen Flygtninge fra Port Arthur, hvem det var lykkedes, under stor Fare, at snige sig ud af Fæstningen.

Saa gik det videre. Af og til mente Kosakkerne at have opdaget noget mistænkeligt ude til Siden, og én eller et Par Mand red ud for at se, men enten var det intet, eller ogsaa forsvandt Skikkelserne sporløst i Kornagrene.

Efter nogle Timers Kørsel gjorde vi Holdt ved en Militærpost, der var anbragt ved Vejen, og her spiste vi Frokost, medens Underofficeren, der kommanderede Posten, fortalte om Hungusernes Færd. Om Aftenen, efter 12 Timers Kørsel, naaede vi Bredderne af Ljaofloden, hvor Russernes yderste Poster mod Vest stod.

Ritmester Tumanoff havde her indrettet sig fortrinligt paa en Bakke, hvorfra man kunde overskue Floden et langt Stykke mod Nord og Syd. Hinsides den ophørte de Egne, som Russerne havde besat, og her begyndte Kineserne selv at holde Orden, men hvordan det nu end var, Sikkerheden var her yderst ringe, og Hunguserne færdedes daglig der. Han udtalte, at vi ikke kunde tænke paa at naa Byen Sinmintin uden en betydelig Eskorte. Han tilbød at lade 12 Kosakker gaa med os over Floden næste Morgen for at føre os til Jernbanestationen i Sinmintin.

Aftenen tilbragte vi behageligt hos de gæstfri Officerer, først i et Lysthus med kinesiske Lamper, hvilket var anbragt paa Bakkens øverste Top, og hvorfra vi i den dæmrende Aftenbelysning saa Ljaoflodens hvide Stribe bugte sig frem et Stykke borte.

Senere, da Mørket helt faldt paa, gik vi ind i Ritmesterens nyopbyggede Hytte, hvor alt var beredt til vort Natteophold, og hvor vi sov som Stene til Dag gry. Nede ved Foden af Bakken, hvor Soldaternes Barakker og de Skærme, under hvilke Hestene var anbragte, laa, holdt tidligt næste Morgen vore Vogne parate og ved Siden af dem Eskorten.

Saa satte vi os i Bevægelse ned mod Flodbredden, forbi de sidste russiske Skildvagter, der stod i Række et Stykke fra Floden og stirrede ud mod denne for at holde Øje med, hvem der mulig nærmede sig. Under deres Halvtag stod de i god Skygge, og tæt ved saa man de Hytter af Jord og Siv, hvor Vagtmandskabet opholdt sig. Over Korn og Siv saa man fjært og nær høje Master af Flodbaadene rage op.

Ved Floden var der en Mængde kinesiske Køretøjer og Mennesker forsamlede, som under Skrig og Raab blev færgede over.

Da vore Vogne og Heste var indladede, gik vi over og fortsatte vor Rejse, nysgerrigt betragtede af de tillende Hobe. Vognene sluttede tæt op efter hinanden, Eskorten fordelte sig for, bag og til Siden, og atter gik det fremad. Et Par Gange jog Kosakkerne mistænkelige Individuer til Side, og vi saa hele Tiden, at vi paa Afstand blev fulgte af betydelige Hobe, der aabenbart havde ondt i Sinde, men de veg tilbage for Kosakkerne, hver Gang disse nærmede sig. Vi fik det Indtryk, at havde vi ikke haft vor Eskorte, havde det set galt ud.

Efter et Par Timers Kørsel nærmede vi os Sinmintin, gennem hvis hele Længde vi skulde passere for at naa Jernbanestationen. Aldrig har jeg tænkt mig, at Adgangene til en By og Gaderne i samme kunde danne et saa nederdrægtigt Uføre og Ælte som her. Vognene kørte ofte i stinkende Dynd til over Hjulnavet, men vore stærke Æsler, af hvilke der var tre for hver Vogn, arbejdede tappert, og vi naaede frem, oversprøjtede af Dynd og Mudder. Byens Folk forholdt sig vel rolige, men en og anden lod, efter hvad vore Kuske berettede, Ytringer falde, der just ikke var venlige. Vi kørte og kørte, men kunde ikke finde Vejen til Stationen, og spurgte vi os for, viste den ene i én, den anden i en omtrent modsat Retning, og Kosakkerne kendte ej heller Vejen. Til sidst lykkedes det os dog ad en Gyde at vinde frem. Saa snart vi var komne i Nærheden af Jernbanestationen, forsvandt vore Kosakker ifølge Ordre, idet de under almindelige Forhold ikke maa komme paa kinesisk Territorium.

Paa Stationen var der en uhyre Trængsel af indfødte, og vi saa her nogle faa kinesiske Soldater, som efter Sigende ikke var at lide paa.

Toget skulde gaa Kl. 12¹/₂, men det fortsatte ikke til Tientsin; vi skulde overnatte i Kdupantsi, hvor Jernbanen fra Inkou støder til. Man havde imidlertid paa det bestemteste fraraadet os at gøre dette, da man kunde vente at blive forulempet af Hunguser om Natten, foruden at Japanere

fra Inkou mulig kunde berede os Vanskeligheder. At stole paa den derværende kinesiske Vagt var næppe raadeligt.

Under disse Forhold, hvor det gjaldt om for enhver Pris ikke at falde hverken i Hungusernes eller Japanernes Hænder (jeg havde bl. a. en hel Del værdifulde Optegnelser om Forholdene ved Arméen i Mantschuriet), havde vi besluttet at tage Ekstratog, som kunde føre os videre til Schanhaikvan, hvor man var i fuldkommen Sikkerhed, eftersom der sammesteds laa evropæiske og japanske Tropper af det internationale Kontingent, som siden Urolighederne i 1900 har besat Pekings evropæiske Kvarter, Tientsin og en hel Del andre Punkter, navnlig langs Banelinierne. Foreløbig indrangeredes vor Vogn i det almindelige Tog, og vi kørte, medens den kinesiske Vagtpost, opstillet paa Linie i et Antal af ca. 30 Mand, saluterede, saaledes som det her er Skik ved hvert Togs Afgang. Da en kinesisk høj Mandarin samtidig afrejste, var der yderligere opstillet et Musikkorps, og medens det spillede og nogle mægtige kinesiske Faner udfoldede sig, afbrændtes yderligere til vedkommendes Ære Troldkællinger, der var anbragte paa en lang Stang.

Vi kom gennem frugtbare Egne, der ganske lignede dem, hvorfra vi kom. Her stod den saa meget omtalte General Ma med sine paa evropæisk Vis uddannede Tropper. Hans Hovedkvarter var for Tiden i Tschaujanpu, omtrent midtvejs mellem Sinmintin og Kintschou. At dømme efter de Repræsentanter, der stadig ved hver Station paraderede paa samme, var de ikke saa ilde at se til. Den Styrke, Generalen havde til Raadighed, udgjorde, efter Sigende, henved 15,000 Mand. Sydligere vest for Banen stod andre kinesiske Tropper af mindre god Kvalitet, under en Prins.

Kdupantsi naaede vi sent paa Aftenen, men vi holdt os i vor Vogn, og da denne straks efter afgik med os, skete der intet.

Ved Ankomsten til Tientsin erfarede vi imidlertid, at en Bande Hunguser ved det ordinære Aftentogs Ankomst havde angrebet dette; men heldigvis var de drevne tilbage ved Togpersonalets Resoluthed. Dette Faktum beviser, hvor usikker Banelinien var, og hvor betimeligt det var af os at søge at undgaa at komme i Kast med Urostifterne. Hvem véd? Maaske var disse forud underrettede om, at evropæiske rejsende var paa Vej; og mulig gjaldt Angrebet netop os.

I strygende Fart gled vi nu sydpaa til Schanhaikvan, hvor Toget standsede nogle Timer; men nu var vi, som berørt, i Sikkerhed.

Da vi vaagnede denne Morgen, var det prægtigt Vejr, og Solen skinnede paa de smukke Fjælde, hvor vi saa et Stykke af den kinesiske Mur med de karakteristiske Taarne. Paa Jernbanestationen var der et ualmindelig livligt Røre. Soldater i forskellige Arméers Uniformer spadserede op og ned. Vi saa her en Mængde japanske Soldater i smukke lyse Kakiuniformer, høje Indere med enorme Hovedsæt, Italienerne o. s. fr. Det var første Gang, jeg saa japanske Soldater og Officerer paa nært Hold, og jeg maa tilstaa, at mine Øjne den meste Tid søgte dem. Militærisk var deres Holdning og Ydre, og Intelligens lyste ud af deres sorte Øjne. Forunderligt var det at se den herværende russiske Militærattaché i Uniform fredeligt spadsere imellem dem. Han fortalte, at man her Dagen før havde kunnet høre Kanontordenen fra Port Arthur. Der havde aabenbart staaet et stort Slag. En Mængde smukke Japanerinder stimlede sammen og kastede kælné Blikke fra deres skraa Øjne ikke blot til deres Landsmænd, men ogsaa til de fikse fremmede Officerer, hvem de aabenbart ikke var ganske ukendte med. En højere japansk Officer skulde rejse med Toget, og i den Anledning var Soldater opstillede, der afgav Salut, da Toget gik. Han steg ind i Kupéen med en net, lille Japanerinde, efter til Afsked at have hilst og hilst til alle Sider, ogsaa paa en Mængde Mandariner, og efter at have modtaget en fuldtud kinesisk Hyldest i Form af Honnør, Musik og Knalden med Troldkællinger.

Saa gled vi videre forbi en stor, smuk Kasernebygning eller et Fort, over hvilket det japanske Banner vagede — videre og videre, til vi hen paa Eftermiddagen over de flade Sumpe, hvor Kineserne arbejdede i Vand og hvor Hejrer spankede om, naaede Taku, og en Timestid derefter Tientsin.

XXI. Fra Port Arthur.

Fra Tientsin gjorde jeg et Par Dages Udflugt til Peking, vendte derefter tilbage til Tientsin, hvor jeg gik om Bord i en Damper, der sejlede os ned ad Floden forbi Takuforterne, over Petschilibugten til Chifu, hvor jeg ankom den 29. August.

Rygtet om, at der nu udkæmpedes et stort Slag ved Ljaojang, overraskede mig her.

Havde Kuropatkin paany faaet Ordre til at tage mod Slag, eller havde den indtraadte Regn forhindret ham i at gaa tilbage i Tide?

Jeg forsøgte nu at nærme mig Port Arthur og gik om Bord i en Damper, der skulde snige sig op til Miautau Øerne for at besøge Strandingsstedet for et Skib, hvis Ladning havde været bestemt til Port Arthur.

Fra Farvandet nord for disse Øer saa vi Glimtene og hørte Kanontordenen fra den belejrede Fæstning; men da Blokaden just nu var yderst streng, og da de kinesiske Søfolk forlangte svimlende Summer for at gøre et Forsøg paa at bryde Blokaden, med hvide Mænd om Bord, hvilket aabenbart vilde forraade Arten af deres Sejlads, maatte jeg nøjes med at faa et Glimt af Belejringen at se fra Havet og for Resten indskrænke mig til at indsamle Efterretninger fra Flygtninge og Officerer, der var undslupne.

Kysten syd for Port Arthur laa med sine høje Bjerge for mig, og jeg saa de japanske Skibe ud for Liaoteschan, parate til at standse enhver mistænkelig, som nærmede sig.

Det var netop her fra dette Farvand, at Japanerne ved et af de første Angreb paa Port Arthur kunde skyde ind i Byen med deres store Skibskanoner uden at være udsatte for at faa Svar paa Tiltale. Jeg mindedes en Samtale, jeg tidligere havde haft med en russisk Officer herom.

Det var en Aften i Hovedkvarteret i Tasitschao efter Middagen. Vi havde rejst os fra Bordet og samtalede i smaa Grupper, rygende vore Cigaretter.

En lille General gik fra Gruppe til Gruppe og hilste paa Officererne. Han kom ogsaa til vor. Jeg blev forestillet for ham, og vi kom i en længere Samtale om Befæstningsanlægene foran Tasitschao. Siden berørte jeg løseligt Port Arthur og fik Lejlighed til at spørge, hvorledes det forholdt sig med den Omstændighed, at Japanerne ved de første Angreb i Lø af et Fjæld havde ligget og skudt ind i Byen ved indirekte Skydning.

Generalen sagde straks: «Det forholder sig ganske rigtigt. Japanerne tog med deres Skibe Opstilling udenfor Sydspidsen af Liaoteschan-Halvøen, hvor de var dækkede af Liaoteschan-Bjærgene, og herfra kunde de med deres langtrækkende Skyts naa Port Arthur».

Jeg tillod mig en Bemærkning om det forunderlige i, at Russerne ved denne ny anlagte Fæstning ikke havde taget Hensyn hertil og søgt at forhindre, at saadant kunde ske. Generalen svarede: «Port Arthurs Befæstningsanlæg var ikke helt færdige. Vi manglede endnu netop Batterianlæg paa Højderne længst mod Syd» — og han tilføjede — «jeg kender det hele — — — Port Arthur er til Trods for denne Mangel en stærk Fæstning».

Denne Samtale fandt Sted i Slutningen af Juli Maaned — og Port Arthur holdt sig som bekendt endnu med Glans Aaret ud. — —

Det var den 31. August om Aftenen. Fra Farvandet nord for Miautau-Øerne saa jeg nu med Undren tydelige Glimt paa Højderne syd for Port Arthur, netop dér, hvor der i Felttogets Begyndelse manglede Batterianlæg. Jeg troede først, det var japanske Projektiler, der eksploderede over Russernes Stilling; men Glimtene viste sig stadig paa samme Sted, og lidt efter lidt fik jeg Formodning om, at det var russiske Kanoner, som skød.

Senere fik jeg i Chifu Forbindelse med Personer fra den belejrede Fæstning og Bekræftelse paa, at Russerne nu med de største Anstrængelser og overvindende de uhyre Vanskeligheder, som frembød sig, i Løbet af Sommeren havde bygget Batterier dér.

Allerede forinden Anlægget af disse Befæstningsanlæg havde Russerne dog fundet Midler til at forhindre Gentaabelser af den japanske Beskydning af Byen fra Farvandet syd for Liaoteschan. Admiral Makaroff lod nemlig de i Havnen liggende Krigsskibe med deres 12 Tommers Kanoner ved indirekte Skydning over Liaoteschan de japanske Skibe beskyde.

Farvandet tænktes inddelt i Kvadrater, og paa Liaoteschan oprettedes Signalstationer, der meddelte, i hvilke Kvadrater Maalet befandt sig, hvorefter Skibene i Havnen aabnede Ilden. Da Japanerne mærkede det, trak de sig foreløbig bort. Paa denne Maade gjorde de i Port Arthur indesluttede Skibe god Nytte.

Deres Deltagelse i Fæstningens Forsvar indskrænkede sig dog ikke blot hertil; men de deltog ogsaa i Forsvaret af Nord- og Nordvestfronten paa lignende Maade.

Denne Beskydning fra Skibene i Havnen i Forbindelse med Japanernes Beskydning af Byen og Havnen udøvede en deprimerende Indflydelse paa ellers normale Menneskers Nervesystem.

Vi skal give et Par Eksempler herpaa, saa vidt muligt med vedkommendes egne Ord:

En civil Mand berettede saaledes:

„Aldrig skal jeg glemme det storartede Skuespil og det Indtryk, det gjorde paa mig, naar Skibene i Havnen deltog i Fæstningens Forsvar. Jeg sad en Aften paa min Veranda, der vender ud mod Havet, og saa paa Skydningen.

3 af vore Skibe i Havnen deltog i Beskydningen af Japanernes Stillinger og Batterier nord for Port Arthur. De

sendte altsaa deres Projektiler ikke blot ind over Byen, men ogsaa over vore Forter i nordlig Retning.

Skuddenes Knalden, Lufttrykket, Ekkoet i Bjærgene og Lydens Tilbagekastning frembragte et saa kolossalt Spektakel, at ens Nervesystem lod sig paavirke heraf. Vinduerne i Husene klirrede. Bragene, Skraldene, Projektilernes Susen, kort sagt, alle disse Lyde, som satte Luftbølgerne i Bevægelse, og som paavirkede ens Trommehinder, bevirkede i Begyndelsen, at man studsede og blev betaget af det vældige Skuespil; men lidt efter lidt kom der en ubeskrivelig Uro over en, man havde ikke blivende Sted — og tilsidst begav man sig bort, ligegyldigt hvorhen.

Naar nu tilmed Aftenen kom, og Mørket sænkede sig, medens Projektilernes Glimten og Lysningerne fra Eksplosioner og Sprængninger uophørligt ledsagede Larmen, blev den Virkning, alt dette havde paa mig, fordoblet i den Grad, at jeg, der ellers plejer at være en ret rolig Mand, blev ganske ude af Stand til at beherske mig. Jeg styrtede af Sted uden Maal — Gade op og Gade ned uden at tage Hensyn til den Fare, jeg derved udsatte mig for. Først naar Skydningen hørte op, fik jeg atter «koldt Vand i Blodet».

Ganske paa lignende Maade beskrev et andet Øjenvidne den Virkning, Beskydningen frembragte paa ham:

«Det var, om jeg husker ret, den 17. Juli. Vor Flaade var gaaet ud for at angribe Japanernes, men maatte gaa tilbage til Reden, hvor den ankrede foran Havnemundingen. Her blev den angreben af 40 Torpedobaade; men skønt disse 10 Gange gik frem til Angreb, blev dog ikke et eneste russisk Skib for Alvor beskadiget (hvilket beviser, hvor ringe Virkning Torpedoer i Virkeligheden har paa Kampskibe). Om Morgenen fandtes ca. 25 japanske Torpedoer paa Strandbredden.

Trods den Tapperhed, hvormed de japanske Torpedobaade efter hvert afslaaet Angreb paany gik frem, maatte de tilsidst give tabt.

Kampen varede hele Natten, og der udskødes efter Sigende ca. 10,000 Projektiler fra russisk Side.

Kanonaden var forfærdelig. Glimtene, Skuddene, Projektilernes lysende Baner i Luften frembragte hos os alle en ubeskrivelig Følelse af Forladthed og Ængstelse, skønt vi ikke direkte blev beskudt. Vi flygtede ind i en Kirke, kunde heller ikke finde blivende Sted her, men styrtede barhovedede og uden at vide, hvad vi egentlig gjorde, af Sted — bort til

andre Steder af Byen; men stadig var det, som vi blev fulgte af noget, vi ikke i Øjeblikket ret forstod.

Nu véd jeg, at det var Frygt og ikke en Smule andet. Dog maa jeg bemærke, at det først var under Beskydningens senere Periode, at jeg og flere andre var saadan medtagne. Tidligere havde vi holdt os bravt.»

Da den russiske Flaade den 10. August forsøgte at bryde igennem i det Haab at kunne undslippe til Vladivostok, viste det sig, at flere af de Skibe, som man havde antaget for kampdygtige, var fuldt ud i Stand til paany at gøre Tjeneste.

Sagen var, at der ved Port Arthur var anvendt en Metode til Skibes Reparation, som ved al sin Simpelhed og Sikkerhed maa vække den største Opmærksomhed. I Marts Maaned ankom, som Udsending fra et stort Dykkerselskab i Riga, til Port Arthur en yngre Mand. Han hed Horst, havde faret til Søs som Skibsfører, var uddannet som Dykker og dertil en god Tekniker. I hans Følge var 20 Arbejdere, og det var deres Opgave ved Anvendelse af en ny — saavidt vides af en russisk (polsk) Ingeniør opfunden — Metode at udbedre Skader paa Krigsskibene. I Stedet for at man tidligere, hvor ingen egentlige Dokker fandtes, maatte danne en Fordæmning rundt om de Skibe, som skulde repareres, og derefter pumpe Vandet ud indenfor Fordæmningen (Tørdok) — vilde man nu forsøge at gaa ganske anderledes simpelt til Værks. Der tilvejebragtes nøjagtige Modeller af Skroget paa vedkommende Skib, og efter dem byggedes store «Caissons», der var aabne foroven og langs Skibssiden, og som her var afpassede efter dennes Form. Deres Udstrækning langs Skibssiden var saa stor, at «Kassen» fuldstændig dækkede over Beskadigelsen og lidt til; Bredden fra Skibssiden ud efter var ca. 6 Fod. dog paa Grund af Skrogets Form bredest forneden. Endelig var Kassens Højde saa stor, at den ragede op over Vandet.

Denne Kasse anbragtes nu over Hullet i Skroget, idet den pressedes ind mod sidstnævnte ved Skraastivere, Jernstænger, Dunkrafter o. l. Den holdtes altsaa fra første Færd ind mod Skibssiden ved kunstigt Tryk. Vandet stod, som man vil forstaa, i Begyndelsen lige højt inde i «Kassen» og udenfor.

Saa snart «Kassen» var sat paa Plads, gik man i Gang med at udpumpe Vandet af Skibet.

Saa saare Pumpningen begyndte, holdtes «Kassen» paa Plads ved Vandets Tryk udefra. Lidt efter lidt udpumpedes Vandet ogsaa af Kassen, og man gik nu i Gang med Repa-

rationsarbejdet, der som Regel fandt Sted dybt nede under Vandlinien, hvor der intet egentligt Panser er, thi dette ender ca. 2 Fod under Vandlinien. Med stor Sikkerhed blev Arbejdet fuldført paa alle de beskadigede Skibe, og da det var fuldendt i Begyndelsen af Juli Maaned, var de fuldkomment tjenstdygtige, idet Reparationerne var af permanent Art.

Paa denne Maade blev «Cæsarévitsch», «Retvisan» og «Pallada» fuldkommen søkrigsdygtige.

Skønt Flaaden i Port Arthur, som berørt, i ikke ringe Grad havde bidraget til Forsvaret af Fæstningen, var det selvfølgelig ikke dens egentlige Opgave.

Hvad det først og fremmest gjaldt om, var at søge den forenet med Eskadren ved Vladivostok, idet det selvfølgelig fremfor alt ikke gik an at lade Port Arthur-Afdelingen ligge indespærret i Fæstningens Havn, hvor den, i Tilfælde af, at samme blev taget, da maatte ødelægges eller dele Skæbne med Fæstningens øvrige Styrke.

Forholdene var imidlertid, som man véd, ikke gunstige for et Gennembrud, og de kommanderende Admiraler var i høj Grad betænkelige ved at lade Flaadeafdelingen gaa ud. Da indløb imidlertid, efter Forlydende en kategorisk Ordre til, at Skibene skulde løbe ud, og Ordren maatte pareres.

Som man vil erindre, blev Resultatet dette, at en Del af Skibene maatte vende tilbage til Port Arthur, medens andre søgte ind paa nevtrale Omraader for at blive afvæbnede.

Den med saa stort Snille udførte Reparation af Port Arthur-Eskadrens beskadigede Skibe havde kun været til liden Nytte, og de store, glade Forhaabninger, der var knyttede til den paany søgaaende Eskadre blev sorgeligt skuffede.

De til fremmede Havne undvegne Skibe var selvfølgelig slemt medtagne; men Japanernes Torpedoer havde dog paa langt nær ikke gjort den Skade, man skulde tro. Intet af Skibene havde faaet Skade ved Vandlinien, der var absolut ødelæggende, medens derimod alt opstaaende, Skorstene, Baade osv., var fuldstændig gennemhullet.

«Cesarévitsch» f. Eks. led efter Sigende ikke mere, end at Skibet vel kunde have holdt Søen.

Port Arthurs Belejring skred imidlertid stadig fremad. Der kæmpedes om det nærmeste Forterræn. Fra 19. til 24. August rettedes et Hovedangreb mod Nord- og Nordvestfronten.

Efter Øjenvidners mundtlige Beretning skal jeg forsøge at give et Billede af Japanernes Angrebsmaade paa et af Forterne her:

„De japanske Batterier havde i lang Tid — fra tidlig Morgen — aabnet en voldsom Ild mod vort Fort. Vi besvarede Ilden, og denne Artillerikamp varede ved i nogle Timer; dog blev ingen af vore Kanoner demonterede, skønt vi blev beskudte fra en Mængde fjendtlige Batterier med skjult Opstilling. Under denne Beskydning viste Fjendens Fodfolk sig ikke.

Pludselig saa vi japanske Skyttekæder udfolde sig paa stor Afstand.

Vi beskød dem ikke straks, idet det var Hensigten at holde Ilden tilbage, til Fjenden kom os paa 3—400 Meters Afstand.

I jævn Fart nærmede Fjenden sig. Skyttekæde bag Skyttekæde, saa langt vi kunde se.

Efterhaanden som de kom nærmere, sluttede de op i tættere og tættere Masser, og nu brød de frem paa én Gang under vilde „Banzi!“ (o: Hurra) Raab. Luften genlød af disse vidt og bredt, medens de fjendtlige Masser rullede fremad.

Vi aabnede paa kortere Afstande den voldsomste Ild, der øjeblikkelig gjorde sin Virkning og samtidig lod vi flere af Minerne springe. Vi saa Jorden hæve sig med Røg og Stenkast, et voldsomt Virvar indtraadte, de tætte Masser fik en Aabning, men den lukkedes straks igen bagfra, og de stormende gled videre, efterladende en lang Hale efter sig af døde og saarede. Atter en Eksplosion, ny Raab, Virvar, Vigen til Side og atter fyldtes Hullet. Større og større blev deres Antal, som mejedes ned; men de bagved værende sprang frem over de andres Lig, blev maaske selv skudte i samme Øjeblik — andre hævede sig op over dem, bøjede sig frem for maaske at falde til Jorden lige foran.

„Banzi«-raabene lød nærmere og nærmere. Vi saa tydeligt, hvorledes Soldaterne i helt foroverbøjet Stilling med ludende Hoved ilsomt styrtede frem, den ene over den foranværendes Lig o. s. fr.

Det hele forekom mig som en „Lavine«, der ruller fremad og opad, stadig presset frem ved et bagfra kommende Tryk. Vi skød og skød, og Ligene dyngede sig op i kortere og kortere Afstand fra os. Tilsidst gik det hele saa omtrent i Staa halvandet hundrede Meter foran os; men en Hoben dristige Folk stormede dog i vild Kampiver videre op ad Glaciet, hvor de fleste blev hængende fast i Staaltraads-

nettene og skudte. Enkelte naaede dog ned i Graven, hvor de fandt Døden.

Vi havde været saa optagne af at kaste disse forreste Soldater tilbage, at vi ikke ret havde givet Agt paa, hvad der foregik længere tilbage. Her havde Japanerne samlet sig til et nyt Stormangreb; men vor Ild bragte dem til at standse omtrent i samme Nu, som Angrebet var begyndt, og lidt efter gled «Lavinen» for en Del tilbage, efterladende en bred og høj Rand af ynkelig tilredte Mennesker, der som en stor Moræne laa ene tilbage til Vidnesbyrd om, hvor langt «Lavinen» var naaet frem.

Angrebet var afslaaet!

Vi samlede straks et Par af de døde op og undersøgte dem. Alle havde de haft «Saki» (en Art Risbrændevin) i Feltflaskerne; hos nogle var der endnu en Rest tilbage deraf. Enkelte havde været saa aldeles vilde, at de havde glemt at lade deres Geværer; da de faldt ned paa Glaciet for at skyde og lagde Bøssen til Kinden, gik Skuddet ikke af.»

— — —

Kampbulderet er hørt op, og en dyb Stilhed hersker overalt i Forterrænet.

I Forterne er man i travl Virksomhed med at udbedre Skaden. De saarede er bleven bragte bort, Blod og Rester af sønderlemmede Legemer, Uniformseffekter osv. er forsvundne. Skildvagterne staar atter parate og spejder ud imod Fjendens Linier; men der er intet at opdage.

Dødsstilheden hersker overalt derude; men op over Fjældryggens Horisont i Aftenbelysningen sværmer sorte, flagrende Flokke af Fugle. Det er Ravnene. Nu er Valpladsen deres — for en Tid.

Fra Forterne sender — da Mørket falder helt paa — Lyskasterne deres Straaler frem, Skraaning op og Skraaning ned, overalt øjner man Lig, snart mere spredt liggende, snart i store Dynger, ligefrem i Lag oven paa hinanden. Det er ikke muligt at finde ordentlig Rede i dette Mylr af Hoveder, Arme, Ben, Vaaben, som ligger i et Pêle-mêle. Her stikker, som det synes, et Par Arme ret op i Vejret, hist ligger i en blodig Masse en Mængde frygtelig tilredte Lig, sprængte i Stykker af en Mine, og op af denne uhyggelige døde Masse stikker et nøgent Hoved — det synes at bevæge sig, dreje sig snart til én, snart til en anden Side, men Legemet ligger fast indeklemmt. Det er sikkert lem-læstet, og det er umuligt for den saarede at komme bort — bort fra disse rædsomme Omgivelser. Synet deraf er ikke til at udholde, og Lyskasterne søger andre Maal — dog ligger

stadig derude den samme tavse, døde Masse af Soldater, blandt hvilke der hist og her synes at være en Kende Bevægelse fra saarede, der kæmper en sidste haabløs Kamp for at komme bort, men de er lænkede til Stedet som Fluier til Fluepapiret og maa dø — dø, medens Feberen tager dem fangen og Rædslerne knuger dem.

Russerne forbarmer sig over nogle af disse Stakler, de sender Ambulancer ud for at forbinde dem, der ligger nærmest og for at give dem Vand, som kan lindre deres Smerter og hjælpe dem over i den anden Verden uden alt for store Pinsler. De saarede stirrer uforstaaende paa de barmhjertige Fjender, og da disse fjerner sig, kaster de Blikket efter dem — det er let at forstaa, at de af ganske Hjerte gerne vilde med, men herom kan der ikke være Tale. Russerne kan ikke belemre deres i Forvejen fyldte Hospitaler med fjendtlige saarede. Alt, hvad de kan gøre, er at lindre deres Lidelser, saa maa deres egne Landsmænd selv se at hente dem og sørge for dem. I Nattens Løb ser man da ogsaa smaa japanske Afdelinger snige sig frem paa Valpladsen; Russerne skyder ikke paa dem, og Japanerne bærer en og anden saaret bort; men den store uformelige Masse af Kød, Blod og Uniformer — den bliver liggende.

Da Dagen gryer og Solen stiger op over Fjældene, kaster den sine Straaler paa de døde, og da Varmen op ad Dagen bliver stærk, summer Fluerne i Myriader hen over Valen sammen med Rovfuglene.

Dagen er til Ende! Atter sender Lyskasterne deres Straaler did ud, det hvide Hoved er forsvundet; men ellers ligger alt som tidligere. Hist stikker de to Arme i Vejret, og her har vi den uformelige Masse.

Atter gryer Dagen, og Solen stiger op med Varme og Glød — og saadan veksler Dag og Nat over de døde — det er frygteligt at se paa; men hvad der er langt frygteligere, er den raadne Lugt, som samtidig udbreder sig. Den piner og plager Soldaterne i Forter og Løbegrave, ja selv i Kasmatterne trænger den ind og forpester Luften — den føres af den lette Brise ned over Bjærgene til Byen, der formelig stinker af Liglugt.

En Vaabenstilstand bliver imidlertid faktisk iværksat, idet begge Parter stiltiende lader hinanden i Fred under Forsøget paa at bortfjerne de døde.

Russerne begraver deres, medens Japanerne brænder dem, de tager sig af. Fra Forterne ser man bag Japanernes Stillinger vældige Røgsojler hæve sig i Vejret; det er fra Ligbaalene. Disse Baal, der antændes ved at overgyde Ligene

med Petroleum, brænder i flere Dage. Saa endelig bliver Luften paany ren.

Imidlertid tilbragte jeg en behagelig Tid i Chifu i Selskab med de elskværdige Danske ved det Store Nordiske Station og med Ingeniør i kinesisk Tjeneste H. C. Schiern, som kender Mantschuriet og Gobiørkenen, hvor han har anlagt Telegrafledninger. Gennem sidstnævnte gaar den Ledning over Kalgan, som har været benyttet under Krigen.

I Chifu var der fuldt op af Korrespondenter, der under hele Krigen har udsendt de mest forrykte Telegrammer om Tilstandene i Port Arthur. Her traf jeg ogsaa Chefen for «Retschitelni», Løjtnant Rostchakovski der blev saaret, da Japanerne den 12. August bemægtigede sig hans Skib her paa neutral Grund, men som nu næsten var helbredet.

Jeg besluttede nu at gaa hjem over Nordamerika, navnlig fordi jeg paa den Rute vilde komme til at berøre Japan og saaledes faa Lejlighed til at gøre mig — om end kun flygtigt — bekendt med Stemninger og Tilstande der.

Den 17. September naaede jeg Shanghai, hvor jeg saa det russiske Krigsskib «Askold» med sine fem Skorstene og sit sorte nu reparerede Skrog ligge desarmeret, og hvor jeg, takket være Direktør ved Store Nordiske Ivan Berners overmaade elskværdige Indbydelse og Ledsagelse paa en Dag fik et Indtryk af saavel den kinesiske By som Evro-pæernes Settlements. Saa gik jeg om Formiddagen den 19. September om Bord i en lille Damper, som skulde bringe os om Bord i «China», der laa ude ved Barren. Jeg glædede mig over at se Dannebrog's Splitflag vaje fra det østasiatiske Selskabs smukke Bygning som og paa det Store Nordiske Telegrafselskabs to Dampere i Flodlejet.

«China» lettede, og vi stod over mod Japan.

Endelig afslutter Kaptajn Daniel Bruun sine overordentlig interessante Erindringer og Optegnelser fra sit Ophold ved Russerhæren i Mantschuriet. Med ypperlig Fremstillingskunst og støttet til virkelig militær Sagskundskab giver Kaptajnen som dygtig Krigskorrespondent Skildringer af Krigsbegivenhederne i Slaget ved T a s c h i t s c h a o, der baade indeholder Belæring for den militærkyndige Læser, og er fængslende og gribende ved deres klare, naturtro Fremstilling for enhver Læser.

*„Zur. Tid“ Nr. 133
19⁰⁵/06.*